

การเปรียบเทียบความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงในการเข้ารับการศึกษา
ในศูนย์ศิลปศึกษาบางโพธิ์ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โดย

นายบุญฤทธิ์ นิมพิมล

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาระดับสูงและการศึกษาต่อเนื่อง
ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2548
ISBN 974 - 464 - 870 - 8
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**A COMPARISON OF LEARNERS' EXPECTATION AND EXISTING CONDITIONS IN
VOCATIONAL TRAINING ORGANIZED BY THE "SUPPORT" FOUNDATION OF
HER MAJESTY QUEEN SIRIKIT OF THAILAND, AT BANG SAI ARTS AND
CRAFTS CENTRE , PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE**

มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร
By **Boonyarit Chimplimol** ดงวนลิขสิทธิ์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF EDUCATION

Department of Nonformal Education

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2005

ISBN 974- 464 - 870 -8

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “การเปรียบเทียบ
ความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงในการเข้ารับการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีในศูนย์ศิลปาชีพบางไทร ใน
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เสนอโดย นายบุญฤทธิ์
ฉิมพิมล เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร. วิสาข์ จัติวัตร)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ รักษาการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

1. ศาสตราจารย์ ดร. ทวีป ศิริรัมย์
2. พันเอก ปัญจะ ธรรมศรี

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร. ชิตชงค์ นันทนานนตร)

...../...../.....

.....กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร. ทวีป ศิริรัมย์)

...../...../.....

.....กรรมการ

(พันเอก ปัญจะ ธรรมศรี)

...../...../.....

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมทรัพย์ สุขอนันต์)

...../...../.....

K 44251204 : สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง

คำสำคัญ : ความคาดหวัง / สภาพความเป็นจริง / การฝึกอบรมวิชาชีพ / ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร

บุญฤทธิ์ นิมพิมล : การเปรียบเทียบความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงในการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทร ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (A COMPARISON OF LEARNERS' EXPECTATION AND EXISTING CONDITIONS IN VOCATIONAL TRAINING ORGANIZED BY THE "SUPPORT" FOUNDATION OF HER MAJESTY QUEEN SIRIKIT OF THAILAND, AT BANG SAI ARTS AND CRAFTS CENTRE, PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ : ศ. ดร. ทวีป ศิริวิวัฒน์ และพ.อ. ปัญจะ ธรรมศรี. 128 หน้า. ISBN 974-464-870-8

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อทราบข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนที่เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ 2) เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงของผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ 3) เปรียบเทียบความคาดหวังกับสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยจำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพของบิดามารดา อาชีพเดิมของนักเรียน และสาขาวิชาชีพ 4) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดฝึกอบรมเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ผ่านการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ รุ่นที่ 62 ประจำปี พ.ศ. 2548 จำนวน 123 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าทดสอบที (t-test) ค่าเอฟ (F-test) และ Post hoc comparison ของเซฟเฟ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่าด้านสังคม ความรักและการยอมรับจากผู้อื่น ๆ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง
2. เปรียบเทียบความคาดหวังและสภาพความเป็นจริง โดยภาพรวมทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อจำแนกตามรายด้านและตัวแปร พบว่า ด้านความคาดหวัง เพศอาชีพของบิดามารดา และสาขาวิชาชีพต่างกัน มีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน อายุและอาชีพเดิมของนักเรียนแตกต่างกัน มีความคาดหวังแตกต่างกัน ส่วนด้านความเป็นจริง พบว่า เพศ อายุ อาชีพของบิดามารดา อาชีพเดิมของนักเรียนและสาขาวิชาชีพต่างกัน มีสภาพความเป็นจริงไม่แตกต่างกัน
3. ผลการนำวิชาชีพไปใช้หลังผ่านการฝึกอบรม พบว่า ผู้ผ่านการฝึกอบรม ส่วนใหญ่ฝึกอบรมต่อในระดับที่สูงขึ้น บางส่วนประกอบอาชีพส่วนตัวและพัฒนางานหรือทำงานในสถานประกอบการ
4. ปัญหาอุปสรรคในการฝึกอบรม พบว่า บางสาขาวิชาใช้เวลาในการฝึกอบรมนานเกินไปและฝึกอบรมไม่ต่อเนื่อง มีกฎระเบียบและข้อบังคับเคร่งครัดมากเกินไป สาขาที่เปิดฝึกอบรมไม่ตรงกับความต้องการของนักเรียน ข้อเสนอแนะในการจัดฝึกอบรม เช่น ควรมีการปรับหลักสูตรเป็นวิชาชีพระยะสั้นและต่อเนื่อง มีการยืดหยุ่นในเรื่องกฎระเบียบ ข้อบังคับ ควรมีการสำรวจความต้องการของนักเรียนและมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วย

ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2548

ลายมือชื่อนักศึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ 1. 2.

K 44251204 : MAJOR : ADULT AND CONTINUING EDUCATION

KEY WORD : EXPECTATION/ EXISTING CONDITIONS /VOCATIONAL TRAINING COURSES/ BANG SAI ARTS AND CRAFTS CENTRE

BOONYARIT CHIMPHIMOL : A COMPARISON OF LEARNERS' EXPECTATION AND EXISTING CONDITIONS IN VOCATIONAL TRAINING ORGANIZED BY THE "SUPPORT" FOUNDATION OF HER MAJESTY QUEEN SIRIKIT OF THAILAND , AT BANG SAI ARTS AND CRAFTS CENTRE , PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE. THESIS ADVISORS: PROF. TAWEEP SIRIRASSAMEE, Ph.D. AND COLONEL PAUNJA TAAMSRI. 128 pp. ISBN 974 – 464 – 870 - 8

The purposes of this research were: 1) to study fundamental data of the learners in vocational training courses at Bang Sai Arts and Crafts Center. 2) to study the level of the expectation and existing condition of learners in vocational training courses at Bang Sai Arts and Crafts Center. 3) to compare learners' expectation and existing condition classify by gender , age , parents' occupation , learners' occupation , and type of vacation training. 4) to identify the problems, the obstacle and suggestion concerning in vocational training courses. The sample group of this study were 123 learners in vocational training courses of class 62/2548 B.E. The instrument in this research was questionnaires. The analysis statistic were percentage (%), mean (\bar{X}), standard deviation (S.D.), t – test, F – test and Scheffe' Post hoc comparison.

The results of the research were as follows:

1. The learners' the expectation and existing condition overall were at the moderate level.
2. Comparison the expectation and existing condition in a whole were significantly different at 0.05 level. in many factors; Expectation: one was found that gender parent's occupation and type of vacation training were not significant different. age, learners' occupation were significant different. For existing condition was found that gender, age, parents' occupation, learners' occupation and type of vacation training were not significant different.
3. The result of knowledge using after training found the most of learners took part in advance training program; some learners were able to apply their knowledge into daily lives and their job.
4. The problem in training found that some courses was taking very longer than expected and discontinue, rules and regulations were very strong and strict, courses of training were not serve learner 's needs as their expect. For recommendation in this research were training curricula should be shorter and continued more professional programming , flexible about rules and regulations and trainer should survey learners' needs and select learners before starting program.

Department of Non-formal Education

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2005

Student's signature

Thesis Advisors' signature 1..... 2.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ โดยได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากคณาจารย์หลาย ท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ทวีป ศิริรัศมี และพันเอก ปัญจะ ธรรมศรี อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนตรวจแก้ไข วิทยานิพนธ์มาโดยตลอด พร้อมทั้งขอขอบคุณ อาจารย์ ดร.ชิตชงค์ นันทนาเนตร ประธาน- กรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมทรัพย์ สุขอนันต์ ที่ได้ให้ความกรุณา เป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึก ซาบซึ้งและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ กราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชา การศึกษานอกโรงเรียนทุกๆ ท่านที่ได้ให้ความรู้ ให้โอกาส และกำลังใจแก่ผู้วิจัย ตลอดระยะเวลา ในการศึกษา จนทำให้ผู้วิจัยได้มีวันนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ฯพณฯ นายชานินทร์ ทรัพย์วิเชียร องคมนตรีในฐานะรองประธาน- กรรมการมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ ที่ให้ความเมตตาอนุเคราะห์ผู้วิจัยได้มีโอกาสดำเนินการวิจัยที่ศูนย์ ศิลปาชีพบางไทรฯ และขอบคุณหน่วยงานประสานงานประจำศูนย์ฯ และคุณอังฉรา เขียวฤทธิกานต์ ที่ อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล ตลอดจนนักเรียนศิลปาชีพ ประจำรุ่นที่ 62 ทุกๆ คนที่ให้ความ ร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และคุณสุมนา ประดิษฐ์เขียน ที่ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขอขอบคุณในน้ำใจเพื่อน ๆ นักศึกษาสาขาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง รุ่นที่ 27 ทุก ๆ คน และรวมทั้งรุ่นพี่ รุ่นน้อง ทุก ๆ ท่านที่คอยเป็นกำลังใจ คอยกระตุ้นเตือน และคอย ช่วยเหลือเกื้อกูลในการศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณพระเดชพระคุณพระธรรมบัณฑิต (ทองใส กดธุโร) อดีต เจ้าอาวาสวัดนิเวศธรรมประวัติ พระราชวินัยสุนทร (สำเภา ดิสาโร) เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน ที่ให้ทุน ในการศึกษา ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และคณาจารย์โรงเรียนวัดนิเวศธรรมประวัติ ทุกรูป/ทุกท่านที่ให้ โอกาสและเป็นธุระอย่างดีในการทำวิจัย ขอกราบขอบพระคุณพระเดชพระคุณพระราชวินยาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดเสนาหา พระครูสุนทรธรรมโสภณ (วิเชียร ปลูกาวุฑฒ) อาจารย์ที่ให้คำแนะนำ และ ที่พักสำหรับการศึกษาล่าเรียน และพระครูโสภิตกัญจนโกสส ผู้ที่คอยสนับสนุน ส่งเสริม ส่งเสีย ในการศึกษาเล่าเรียนมาโดยตลอด

สุดท้ายนี้ คุณค่าและคุณประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเพื่อตอบแทน พระคุณของคุณพ่อ-คุณแม่เปี่ยม นิมพิล และบูรพาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรู้ทั้งหลายแก่ผู้วิจัย จนทำให้ผู้วิจัยสามารถก้าวมาสู่จุดนี้ได้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
สภาพปัญหา.....	7
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
ข้อคำถามของการวิจัย.....	8
สมมติฐานการวิจัย.....	9
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	11
นิยามศัพท์เฉพาะ	11
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	13
ตอนที่ 1 การศึกษานอกโรงเรียนกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพ.....	13
ตอนที่ 2 การดำเนินการจัดการฝึกอบรมวิชาชีพของศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ	19
ตอนที่ 3 ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ.....	46
ตอนที่ 4 ทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง.....	49
ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	57
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	63
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	63
ตัวแปรที่ศึกษา	65
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	66
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	68
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	68

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	69
	ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ศิลป์ปาชีพบางไทรฯ	69
	ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลความคาดหวังของผู้เข้ารับการฝึกอบรมใน ศูนย์ศิลป์ปาชีพบางไทรฯ	73
	ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ในศูนย์ศิลป์ปาชีพบางไทรฯ.....	76
	ตอนที่ 4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวัง และ สภาพความเป็นจริง ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ศิลป์ปาชีพ บางไทรฯ	80
	ตอนที่ 5 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวัง และสภาพ ความเป็นจริง ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ศิลป์ปาชีพบางไทรฯ โดยจำแนกตามตัวแปร	82
	ตอนที่ 6 วิเคราะห์การนำผลของการฝึกอบรมที่ศูนย์ศิลป์ปาชีพบางไทรฯ ไปใช้หลังจากที่จบหลักสูตรการฝึกอบรมไปแล้ว.....	99
	ตอนที่ 7 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของผู้ผ่านการฝึกอบรมในการ เข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ศิลป์ปาชีพบางไทรฯ	100
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	101
	สรุปผลการวิจัย.....	101
	อภิปรายผล	104
	ข้อเสนอแนะ	109
	ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย	109
	ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป.....	111
	บรรณานุกรม	112
	ภาคผนวก	118
	ประวัติผู้วิจัย.....	128

สารบัญญัตินำ

ตารางที่	หน้า
1 แสดงจำนวนนักเรียนในแต่ละแผนก รุ่นที่ 62 ประจำปี 2548	63
2 แสดงการสุ่มตัวอย่างผู้เข้ารับการศึกษาอบรม	64
3 แสดงสรุปนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแผนกต่าง ๆ	65
4 แสดงข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้เข้ารับการศึกษาอบรมวิชาชีพ	70
5 ระดับความคาดหวังของผู้เข้ารับการศึกษาอบรม.....	73
6 ระดับสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการศึกษาอบรม.....	76
7 สรุประดับความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการศึกษาอบรม.....	79
8 เปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังและสภาพความเป็นจริง ของผู้เข้ารับการศึกษาอบรม.....	80
9 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคาดหวังของผู้เข้ารับการศึกษาอบรมจำแนกตาม เพศ	83
10 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคาดหวังของผู้เข้ารับการศึกษาอบรมจำแนกตาม อายุ	83
11 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้านความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิต กับ อายุ	85
12 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจาก ผู้อื่น กับ อายุ	85
13 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ด้านการได้รับการยกย่อง เกียรติยศกับ อายุ	86
14 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคาดหวังของผู้เข้ารับการศึกษาอบรมโดยรวมกับอายุ.....	86
15 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคาดหวังของผู้เข้ารับการศึกษาอบรม จำแนกตามอาชีพบิดามารดา	87
16 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคาดหวังของผู้เข้ารับการศึกษาอบรม จำแนกตามอาชีพเดิมของนักเรียน	88
17 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้านร่างกาย กับอาชีพเดิมของนักเรียน.....	89
18 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจาก ผู้อื่นกับอาชีพเดิมของนักเรียน	89
19 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้านการได้รับการยกย่อง เกียรติยศ ชื่อเสียง กับอาชีพเดิมของนักเรียน	90

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
20	เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ความคาดหวังโดยรวมกับอาชีพเดิมของนักเรียน..... 90
21	เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคาดหวัง จำแนกตามสาขาวิชาชีพ..... 91
22	เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคาดหวังด้านการได้รับการยกย่อง เกียรติยศ ชื่อเสียง กับสาขาวิชาชีพ 92
23	เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยสภาพความเป็นจริงจำแนกตาม เพศ 93
24	เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยสภาพความเป็นจริง จำแนกตามอายุ 93
25	เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยสภาพความเป็นจริง จำแนกตามอาชีพบิดามารดา 95
26	เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยสภาพความเป็นจริง จำแนกตามอาชีพเดิมของนักเรียน..... 96
27	เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยสภาพความเป็นจริง จำแนกตามสาขาวิชาชีพ..... 97
28	เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยสภาพความเป็นจริงด้านร่างกายกับสาขาวิชาชีพ..... 98
29	เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยสภาพความเป็นจริงด้านการได้รับการยกย่อง เกียรติยศ ชื่อเสียง กับสาขาวิชาชีพ..... 98

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 แสดงลำดับขั้นของความต้องการของมนุษย์	49
2 บุคคลลามีติ ทฤษฎีพฤติกรรมในสังคม	50
3 ทฤษฎีความคาดหวังของวรูม	52
4 แสดงความคาดหวังที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพฤติกรรมของบุคคล	55

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบัน โลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ เนื่องจากอิทธิพลของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้โลกไร้พรมแดนเปรียบเสมือนเป็นหมู่บ้านโลก (Global villages) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อประเทศต่างๆ ทั่วโลกกลายเป็นโลกแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย ดังนั้น ทุกประเทศจึงต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไป โดยการพัฒนาคุณภาพของคนในสังคมให้ก้าวทันโลกยิ่งขึ้น

สำหรับประเทศไทยแล้ว ได้ถือเอาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์เป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศ ดังปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ที่ยังคงยึดแนวคิด “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ซึ่งแตกต่างจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ผ่านมามุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นหลัก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2544 : 21) โดยการศึกษาได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับทิศทางในการพัฒนาประเทศ ระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่านั้น จึงจะสามารถผลักดันทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่มีการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพตลอดชีวิต บนพื้นฐานความแตกต่างระหว่างบุคคล สรุปได้ว่า มนุษย์เป็นปัจจัยและผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน การศึกษาจึงถือว่ามีค่าสำคัญสูงสุดในการสร้างชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2540 : 1-7)

ในระยะเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมาประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากกระแสของโลกยุคโลกาภิวัตน์ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นยุคที่ข่าวสารไร้พรมแดน เป็นสาเหตุทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง นั่นก็คือความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลไปถึงการเจริญก้าวหน้า ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี วิทยาการใหม่ ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็มีบทบาทอย่างหนึ่งที่ส่งผลให้การจัดการการศึกษาได้พัฒนาขึ้นตามด้วย และเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ใหญ่ เพราะว่าผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีบทบาทในฐานะที่เป็นผู้นำพาสังคมไปสู่อนาคตที่ดีกว่าสังคมในอดีต ผู้ใหญ่จึงสมควรได้รับการศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การศึกษาทำ

ให้ผู้ใหญ่ไม่ตกเป็นเหยื่อของการเปลี่ยนแปลง ไม่ทำให้กลายเป็นคนตกยุค แต่กลับช่วยให้สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

บทบาทของการศึกษาไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือในการสร้างคนเพื่อสนองต่อความต้องการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น แต่บทบาทของการศึกษาได้ถูกพิจารณาในฐานะที่เป็นกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ เพื่อให้ไปใช้ทรัพยากรอื่น ๆ อย่างมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2532 :5) นับว่าการศึกษาเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญในการสร้างความเจริญและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้ใหญ่ให้พัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่าง ๆ เพื่อการดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุขท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยเทคโนโลยีขั้นสูง นอกจากนั้นศักยภาพของการแข่งขัน การพัฒนา และการอยู่รอดของแต่ละประเทศในการแข่งขันทางเศรษฐกิจในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชากรในประเทศ เพราะฉะนั้นการศึกษาตลอดชีวิตจึงเป็นกุญแจสำคัญที่สุดในการพัฒนาประชากร

การศึกษาปัจจุบันนี้ก็มีการพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นการยกระดับพื้นฐานการศึกษาของประชากรในประเทศซึ่งก็จะเป็นตัวชี้วัดอย่างหนึ่งของความเจริญก้าวหน้าของประเทศ นอกจากจะเน้นการศึกษาภาคบังคับแล้ว ก็ยังมีการศึกษาที่มุ่งสอนให้บุคคลที่พลาดโอกาสในการเรียนในระบบอีก นั่นก็คือการฝึกอาชีพ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ การศึกษาในระบบยังไม่เพียงพอและไม่เอื้ออำนวยต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ดังนั้น การนำบุคคลที่พลาดโอกาสทางการศึกษาในระบบ หรือว่าบุคคลที่มีความสนใจในการฝึกอาชีพ ไม่ว่าจะป็นระยะสั้นหรือระยะยาวก็มีสิทธิ์ที่จะได้รับการบริการเช่นนี้ด้วย เพราะว่าการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันนี้การศึกษาอย่างเดียวไม่พอต้องมึงานทำด้วย สามารถเลี้ยงชีวิตให้อยู่รอดในสังคมได้ อันนี้จึงจะเรียกว่า คนได้รับการพัฒนาในด้านอาชีพ คนที่มีการงานและอาชีพนอกจากจะพัฒนาตนเองแล้ว ยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาสังคมอีกด้วยตรงที่ไม่ต้องสร้างความเดือดร้อนให้กับสังคมเพราะการไม่มีงานทำ

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) รัฐบาลได้ขยายและยกระดับความรู้พื้นฐานอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน เพื่อพัฒนาให้การศึกษาามีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของบุคคล ชุมชน และประเทศ ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ จากแผนงานหลักที่ 1 ได้กล่าวถึงว่าเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องขยายการศึกษานอกโรงเรียนและการฝึกอบรมเพื่อยกระดับความรู้พื้นฐาน และทักษะอาชีพแก่แรงงานและประชาชนทั่ว ๆ ไปร่วมมือกับภาคเอกชน ภาคธุรกิจ จัดการฝึกอบรมแก่กำลังแรงงานให้สอดคล้องกับภาวะการมีงานทำ และความสอดคล้องกับตลาดแรงงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องทุกสถาบันการศึกษา ควรมีการให้บริการแนะแนวการศึกษาเกี่ยวกับการฝึกอบรมเพื่ออาชีพแก่ผู้สำเร็จการศึกษา เพื่อให้ผู้ที่ไม่

ต้องการศึกษาต่อได้รับการเพิ่มทักษะอาชีพ เพื่อเป็นกำลังแรงงานใหม่ที่มีคุณภาพ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้มีโอกาสเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2548 : 3)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ได้มุ่งเน้นการพัฒนาประเทศสู่สังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่มีความสมดุล มีคุณภาพและยั่งยืนสามารถรักษาไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นตลอดจนคุณค่าของสังคมไทยไว้ได้ ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับนี้ ได้กำหนดสภาพสังคมไทยที่พึงประสงค์ไว้ 3 ด้านคือ

สังคมคุณภาพ : คนในสังคมเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัยและความรับผิดชอบ เมืองและชุมชนน่าอยู่ มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีระบบการเมืองการปกครองที่โปร่งใส และมีความเป็นธรรมในสังคม

สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ : คนในสังคมคิดเป็น ทำเป็น มีเหตุผล พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงโดยสามารถรักษาและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

สังคมสามานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน : คนในสังคมพึ่งพาเกื้อกูลกัน รู้รัก สามัคคี รักและภูมิใจในชาติและท้องถิ่น

รวมทั้งยังมีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่ชี้นำทิศทางการพัฒนาประเทศ ในระยะปานกลาง ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ระยะยาว และมีการดำเนินการต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ในด้านแนวคิดที่ยึด “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ในทุกมิติอย่างเป็นองค์รวม และให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุล ทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างระบบบริหารจัดการภายในที่ดีให้เกิดขึ้นในทุกกระดับ อันจะทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืนที่มี “คน” เป็นศูนย์กลางได้อย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2549: 5)

การให้ผู้ใหญ่ได้รับการศึกษา มีส่วนลดความไม่เท่าเทียมกันในสังคม เพราะโอกาสทางการศึกษามีความสัมพันธ์โดยตรงกับการพัฒนาศักยภาพ การเพิ่มคุณภาพให้กับคนในสังคม อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2532: 6) UNESCO ได้ตระหนักว่า การศึกษาผู้ใหญ่เป็นการให้บริการการศึกษาต่อบุคคลที่ด้อยโอกาสทางสังคม การจัดการศึกษาผู้ใหญ่เป็นการจัดการศึกษาให้กับคนที่มีความต้องการการศึกษามากที่สุด แต่คนเหล่านี้ถูกละเลย ดังนั้น หน้าที่หลักของนักการศึกษาผู้ใหญ่ คือ การค้นหา และให้บริการการศึกษากับกลุ่มบุคคลด้อยโอกาสเหล่านี้

มอร์สตันและสมาร์ท (Morstain and Smart 1974: 83-89) ได้ทำการศึกษาแรงจูงใจที่ทำให้ผู้ใหญ่ในสหรัฐอเมริกาเข้าเรียนในสถานศึกษา โดยใช้แบบวัดการเข้าเรียนต่อ EPS (Education Participation Scale) กับนักศึกษาผู้ใหญ่ จำนวน 611 คน โดยได้แบ่งแรงจูงใจออกเป็น 6 ด้าน คือ

- ด้านการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น
- ด้านการทำตามความคาดหวังของผู้อื่น
- ด้านการนำความรู้ไปช่วยเหลือชุมชน
- ด้านการประกอบอาชีพ
- ด้านการหลีกเลี่ยงจากสภาพที่เป็นอยู่
- ด้านการเรียนรู้

ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจที่ผู้ใหญ่ให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ด้านการเรียนรู้ และด้านการประกอบอาชีพ ส่วนแรงจูงใจที่มีน้อยที่สุด คือ การหลีกเลี่ยงจากสภาพที่เป็นอยู่และด้านการนำความรู้ไปช่วยเหลือชุมชน เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศและอายุกับแรงจูงใจในการเข้าเรียนแต่ละด้าน พบว่า ผู้ที่มีอายุน้อยมีแรงจูงใจในการเข้าเรียนด้านการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นสูง ส่วนเพศชายมีแรงจูงใจในการเข้าเรียนด้านการทำตามความคาดหวังของผู้อื่นสูง และเพศหญิงมาเรียนเพราะต้องการมีความรู้

ปฐม นิคมานนท์ (2528:43) ได้อ้างถึงผลการสำรวจในประเทศอังกฤษ โดยสถาบันการศึกษาผู้ใหญ่แห่งชาติ (National Institute for Adult Education - NIAE) ว่าเหตุผลที่ผู้ใหญ่เข้าเรียน มีดังนี้

1. เหตุผลจูงใจด้านอาชีพ เป็นเหตุผลสำคัญและชัดเจนที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ใหญ่วัยต้น หรือคนหนุ่มสาวมาเข้าเรียน เพราะต้องการพัฒนาตนเองทั้งด้านอาชีพและความรู้ เพื่อจะได้หางานง่ายขึ้น ประกอบอาชีพได้ดีขึ้นได้รับการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง หรือเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นต้น
2. เพื่อพัฒนาตนเอง เช่น ต้องการเพิ่มพูนความรู้ ขยายโลกทรรศน์ หรือสนใจวิชาการแขนงใดโดยเฉพาะ เรียนเพื่อยกระดับความรู้ของตนเอง
3. เพื่อต้องการความรู้ให้กับตนเอง และเพื่อปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ในครอบครัว มักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในช่วงกลางวัน เข้าเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ เช่น เรียนทำอาหาร ตัดเย็บเสื้อผ้า เรียนภาษา ศิลปะแขนงต่าง ๆ เป็นต้น
4. เหตุจูงใจทางสังคม เช่น ต้องการตามให้ทันคนอื่นไม่ยอมก้าหลัง ขจัดความเหงาหวังจะได้พบชายหรือหญิงในฝัน เรียนตามเพื่อน และมีเวลาว่างช่วงนั้นพอดี

5. เหตุผลอื่น เช่น สนใจ มาเปิดสอนใกล้บ้าน ความจำเป็นในช่วงใดช่วงหนึ่งของชีวิต เช่น ผู้ใหญ่วัยตอนต้นต้องการรู้เรื่องการตกแต่งบ้าน การเลี้ยงลูก พัฒนาอาชีพ ในวัยกลางคน ต้องการใช้เวลาว่าง ต้องการเข้าใจเรื่องของวัยรุ่น เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุตร เป็นต้น ในวัยสูงอายุ มักเกี่ยวข้องกับปรับตัวเมื่อเกษียณอายุเพื่อรักษาสุขภาพ ต้องการใช้เวลาว่างค้นหาสังขารมของชีวิต เป็นต้น

ณัฐวุฒิ ธรรมกุลมงคล (2534 :บทคัดย่อ) ได้ศึกษาองค์ประกอบด้านแรงจูงใจในการเข้าเรียนของนักศึกษาในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ประเภทการศึกษานอกระบบในเขตกรุงเทพฯ ผลการศึกษา พบว่า เหตุผลในการเข้าเรียน เพื่อหลีกเลี่ยงความจำเจในชีวิตประจำวัน เพื่อต้องการเป็นพ่อแม่ที่ดี เพื่อหางานใหม่ เพื่อต้องการเพื่อนใหม่ เพื่อต้องการประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตร เพื่อต้องการเข้าใจปัญหาของสังคม เพื่อต้องการรู้ลึกเป็นเจ้าของ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาส่วนตัว และเพื่อยกระดับการศึกษา ความต้องการเหล่านี้มีความสำคัญเรียงลำดับดังกล่าว นอกจากนี้ ยังพบว่า หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ที่มีความสนใจมาก ได้แก่ โปรแกรม งานอดิเรก และหลักสูตรการพักผ่อนหย่อนใจ ส่วนหลักสูตรวิชาชีพได้รับความสนใจเป็นอันดับรองลงมา

รังรอง สีทองดี (2535 : 49) ได้ทำการศึกษาและเปรียบเทียบแรงจูงใจของนิสิตปริญญาโทภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร โดยใช้เครื่องมือ EPS ของโบเชอร์ และได้คัดแปลงจัดกลุ่มแรงจูงใจบางด้านของโบเชอร์ จาก 14 ด้าน เหลือเพียง 6 ด้าน คือ

- แรงจูงใจด้านการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น
- แรงจูงใจด้านการทำตามความคาดหวังของผู้อื่น
- แรงจูงใจด้านการประกอบอาชีพ
- แรงจูงใจด้านการหลีกเลี่ยงจากสภาพที่เป็นอยู่
- แรงจูงใจด้านการนำความรู้ไปช่วยเหลือสังคม
- แรงจูงใจด้านการเรียนเพื่อรู้

แรงจูงใจและความคาดหวังนั้น เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการเข้ารับการศึกษาหรือว่าเข้ารับการศึกษาฝึกอบรมวิชาชีพต่าง ๆ ไม่ว่าจะป็นสถาบันใดก็ตาม เพราะว่าถ้าทราบข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจและความคาดหวังของผู้เข้าเรียนหรือฝึกอบรม ก็จะได้เอาข้อมูลอันนั้นมาประกอบการพิจารณา เพื่อการวางแผนจัดทำหลักสูตร ตลอดจนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในการศึกษาผู้ใหญ่ การพยายามหาความรู้หรือการคาดหวังเกี่ยวกับแรงจูงใจ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สถาบันหรือนักการศึกษาพึงกระทำ เพราะสามารถจะช่วยให้สามารถจัดการเรียนการสอนหรือจัดฝึกอบรมให้ตรงกับความประสงค์หรือความต้องการของผู้เรียน และส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาไปในทิศทางที่ตนเองและสถาบันกำหนดไว้ได้

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้นำมากล่าวอ้างถึงข้างต้นนั้น พอจะสรุปได้ว่า การเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาผู้ใหญ่ หรือการเข้าเรียนของผู้ใหญ่นั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากเหตุผลหรือองค์ประกอบด้านแรงจูงใจบางประการที่แตกต่างกันออกไป เช่น บางคนมาเรียนเพื่อต้องการยกระดับความสามารถในการประกอบอาชีพ บางคนอาจมาเรียนเพื่อต้องการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น บางคนมาเรียนตามความคาดหวังของผู้อื่น มาเรียนเพื่อหนีจากสภาพที่เป็นอยู่ มาเรียนเพื่อรู้ และมาเรียนเพื่อต้องการนำความรู้ไปช่วยเหลือชุมชนของตนเองและผู้อื่น นอกจากนี้แล้วก็ยังมีกรณีวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเข้าเรียนของผู้ใหญ่ เช่น อายุ เพศ สถานภาพสมรส รายได้ รายจ่าย เป็นต้น ดังนั้น การจัดบริการการศึกษาจากระบบโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้น สถาบันหรือนักการศึกษาควรตระหนักถึงสภาพพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมาย และตรงกับความต้องการของผู้เรียนให้ได้มากที่สุด

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (ศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ 2544 : 1) ได้ทรงตรัสไว้เกี่ยวกับการให้โอกาสบุคคลได้แสดงออก ได้มีโอกาสเรียนรู้ ได้มีโอกาสฝึกฝน ก็จะทำให้เขาแสดงศักยภาพออกมาได้เต็มที่ จากพระราชเสาวนีย์ของพระองค์หลาย ๆ ครั้ง พระองค์ทรงเห็นถึงการให้บุคคลได้รับโอกาส และการได้ทำตามความสมัครใจ และความต้องการของตนเองที่จะเข้าไปรับเอาสถานะและบทบาทตรงนั้นมาปฏิบัติ เช่น การสมัครเข้าเป็นนักเรียนศิลปาชีพในที่ต่าง ๆ ว่า

“ข้าพเจ้านั้นภูมิใจเสมอว่า คนไทยมีสายเลือดของช่างฝีมืออยู่ทุกคนไม่ว่าจะเป็นชานาชาวไร่หรืออาชีพใด อยู่สารทิศใด คนไทยมีความละเอียดอ่อน และนับไวต่อการรับศิลปะทุกชนิด ขอเพียงแต่ให้เขามีโอกาสได้เรียนรู้และฝึกฝน เขาก็จะแสดงความสามารถออกมาให้เห็นได้”

“สิ่งใดทำให้ประชาชนมีความสุขก็ทำให้ข้าพเจ้ามีความสุขด้วย” และ “ข้าพเจ้าอยากให้เห็นคนไทยทุกคนยึดมั่นในศาสนา เคารพกฎหมาย รักใคร่สามัคคี ไม่ถือเอาถือเราและเอื้อเพื่อเอื้อแก่ซึ่งกันและกัน ข้าพเจ้าอยากเห็นชานาชาวไร่ มีงานศิลปาชีพพิเศษเป็นอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มรายได้ และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และเพื่ออนุรักษ์ศิลปะโบราณอันงามวิจิตรของไทยไว้ให้คงอยู่คู่แผ่นดินไทย งานศิลปาชีพพิเศษจะดิ้นแต่เพียงไรก็อยู่ที่ความขยัน ความประณีต ศิลปะในการออกแบบและฝีมือในการประดิษฐ์ของช่าง โดยเฉพาะ”

จากพระราชเสาวนีย์ ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ดังกล่าว พระองค์ จึงได้ทรงจัดตั้งโครงการมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ขึ้นมา เพื่อฝึกอาชีพให้กับเกษตรกรผู้ยากไร้ และรับเอาบุตรหลานของเกษตรกรเข้ามาฝึกอบรมงานศิลปาชีพ เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้นำอาชีพที่ได้รับกลับไปประกอบอาชีพ เพื่อสร้างรายได้เสริมให้กับครอบครัว อีกทั้งยังเป็นการลดการว่างงาน ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และเป็นการอนุรักษ์งานศิลปาชีพที่นับเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมิให้สูญหายไปอีกด้วย

สภาพปัญหา

ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทร ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้ก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา โดยเปิดอบรมนักเรียนศิลปาชีพรุ่นแรก เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2524 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน รวม 61 รุ่น มีนักเรียนที่ผ่านการฝึกอบรมไปแล้วจำนวนกว่า 16,996 คน ซึ่งแต่ละคนก็ได้แยกย้ายกลับไปประกอบอาชีพยังภูมิลำเนาเดิม แต่การนำผลที่ได้ฝึกอบรมศิลปาชีพทั้งในภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติจากศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ เพื่อเสริมสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวนั้น ในสภาพข้อเท็จจริงจากการประเมินผลออกมาแล้วพบว่า กลุ่มเกษตรกรดังกล่าวได้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของตนเอง หรือของศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ เป็นจำนวนมาก ซึ่งนับว่าศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ ประสบความสำเร็จในด้านการเป็นแหล่งในการฝึกอบรมงานศิลปาชีพแห่งหนึ่ง (สนธิ บางยี่ขัน 2538 : 36)

หลังจากที่ประเทศไทยได้เข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ และในช่วงปลายปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ทำให้มีปัญหาเศรษฐกิจแทบทั่วโลก มีผลทำให้เกิดภาวะการว่างงานตลอดมา (เสถียร รัตนโชติ: 2541: 32)

จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ปี พ.ศ. 2547 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2547) สรุปได้ว่ามีคนตกงานหรือเกิดภาวะคนว่างงานเป็นจำนวนมาก เฉลี่ยประมาณ 1.11 ล้าน (รวมจากจำนวนผู้ว่างงานและรองาน) ของประชากรทั้งหมดที่อยู่ในวัยทำงาน ทำให้ทุกคนหันมาเห็นประโยชน์ของการเรียนวิชาชีพพระยะสั้นกันมาก ผู้สมัครเรียนมีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ ป. 4 ถึงระดับปริญญาโท ทั้งตัวผู้เรียนและวัตถุประสงค์ของการสมัครเข้าเรียนมีความหลากหลายมากขึ้นกว่าแต่ก่อน (บพิตร เกาฏีระ 2541 : 5) ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ ได้เปิดทำการฝึกอบรมวิชาชีพมานานกว่า 20 ปี แล้ว การสำรวจนักเรียน หรือผู้ที่ผ่านการเข้ารับการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ ก่อนที่จะมีการรับนักเรียนศิลปาชีพเข้ามานั้น ยังไม่เคยมีการสำรวจความต้องการมาก่อน จากข้อมูลสถิติที่เปิดทำการฝึกอบรมมานั้นใน แต่ละรุ่นที่สมัครเข้ามามีทั้งออกกลางคันบ้าง เรียนไม่จบหลักสูตรบ้าง เรียนต้องใช้เวลามากกว่าที่กำหนด หรือแม้กระทั่งผู้ที่จบการฝึกอบรม ถ้าเทียบกับจำนวนที่สมัครเข้ามานั้นมีเปอร์เซ็นต์เกินครึ่ง ซึ่งการ

เรียนการสอนศิลปะ ในแต่ละแผนกนั้น มุ่งเน้นงานปฏิบัติ แต่ในกรณีศึกษายังไม่ทราบแน่ชัดว่าผู้
ที่สนใจ และผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมนั้นมีความต้องการอย่างไรที่เข้ามาฝึกอบรมงานศิลปะ ณ
ศูนย์ศิลปะ บางไทรฯ

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นนักศึกษาซึ่งได้เรียนเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการ
การจัดฝึกอบรม กิจกรรมที่ทางศูนย์ศิลปะบางไทรดำเนินการอยู่นั้นมีความสอดคล้องตรงกัน จึง
ได้หาแนวทางในการศึกษาความคาดหวังของผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพ ณ ศูนย์ศิลปะ
บางไทรฯ เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของการฝึกอบรมศิลปะ ให้สอดคล้องกับ
ความต้องการของผู้สนใจเข้ารับการฝึกอบรมให้มากที่สุด จึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยถึงความคาดหวังของผู้ที่
เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปะบางไทรฯ ว่าเรามีความมุ่งมั่นอย่างไรบ้าง ที่เข้ามาอบรม
แล้วให้ประสบความสำเร็จออกไป เพื่อจะได้ข้อมูลสนองต่อความอยากรู้และเพื่อเป็น
ข้อมูลเสนอแนะแนวทางเสนอต่อศูนย์ศิลปะบางไทรฯ ในการวางแผนและเป็นแนวทางในการ
พิจารณารับนักเรียนและในการจัดการฝึกอบรมให้ตรงกับความคาดหวังของนักเรียน เพื่อให้งาน
ด้านการฝึกอบรมมีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปะบางไทรฯ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพ
ในศูนย์ศิลปะบางไทรฯ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
วิชาชีพ โดยจำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพของบิดามารดา อาชีพเดิมของนักเรียน และสาขาวิชาที่
เรียน
4. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการรับสมัครนักเรียนและการจัดฝึกอบรม
ให้ตรงกับความคาดหวังของนักเรียน

ข้อคำถามของการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปะบางไทรฯ จังหวัด
พระนครศรีอยุธยาเป็นอย่างไร?
2. ความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงในการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์
ศิลปะบางไทรฯ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาแตกต่างกันหรือไม่

3. ความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาแตกต่างกันหรือไม่ เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพของบิดามารดา อาชีพเดิมของนักเรียน และสาขาวิชาที่เรียน

สมมติฐานของการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางในการตอบปัญหาของการวิจัยและเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยไว้ดังนี้คือ

1. ความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงของผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีความแตกต่างกัน
2. ความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มี เพศ อายุ อาชีพของบิดามารดา อาชีพเดิมของนักเรียนและสาขาวิชาที่เรียนแตกต่างกันมีความแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้การศึกษาในครั้งนี้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นเปรียบเทียบความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รุ่นที่ 62 ประจำปี 2548

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ ข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ ซึ่งประกอบด้วย

2.1.1 เพศ แบ่งเป็น 2

1) ชาย

2) หญิง

2.1.2 อายุ หมายถึง อายุเต็มเป็นปีของผู้เข้ารับการฝึกอบรมแบ่งออกเป็น 4

กลุ่ม คือ

1) 15 - 24 ปี

2) 25 - 34 ปี

3) 35 - 44 ปี

4) 45 ปี ขึ้นไป

2.1.3 อาชีพของบิดามารดา หมายถึง อาชีพที่ถือเป็นอาชีพหลักของครอบครัว
ที่บิดามารดาทำอยู่ปัจจุบัน

- 1) รับราชการ
- 2) รัฐวิสาหกิจ
- 3) เกษตรกรรม
- 4) ค้าขาย
- 5) อื่น ๆ

2.1.4 อาชีพเดิมของนักเรียน หมายถึง อาชีพหลักของนักเรียนก่อนมาสมัคร

- 1) ประกอบอาชีพส่วนตัว
- 2) ช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ
- 3) อื่น ๆ

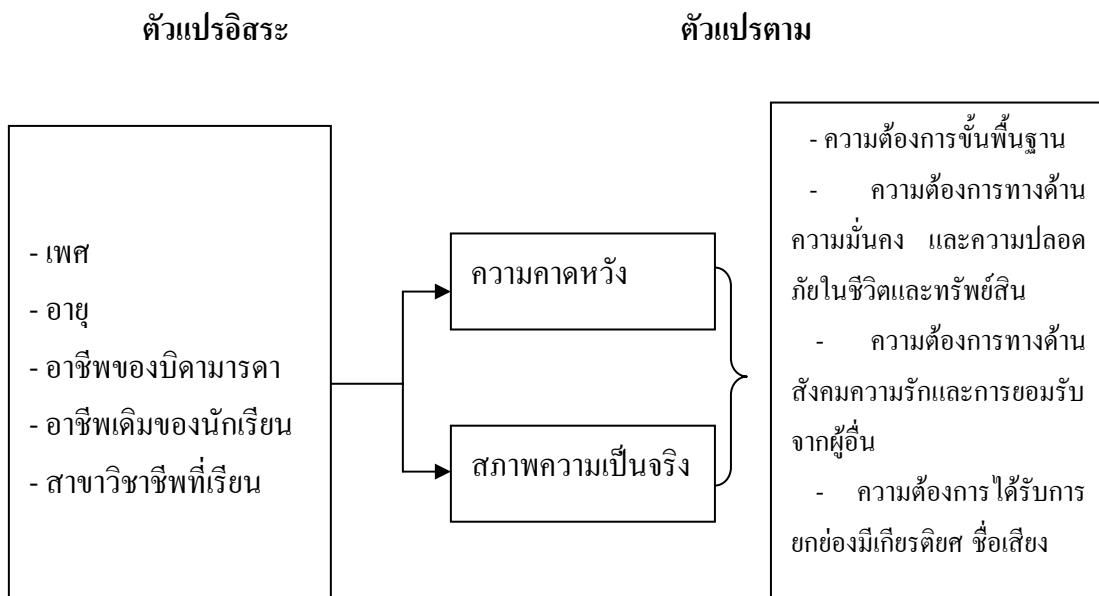
2.1.5 สาขาวิชาชีพที่สมัครเรียน หมายถึง แผนกต่างๆ ที่นักเรียนสมัครเรียน
และทางศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ จัดให้มีการฝึกอบรมในรุ่นนั้น ๆ แบ่งเป็น 4 กลุ่ม

- 1) แผนกที่เกี่ยวกับผ้า
- 2) แผนกเกี่ยวกับงานฝีมือ
- 3) แผนกที่เกี่ยวกับการเขียน
- 4) แผนกที่เกี่ยวกับเครื่องจักร

2.2 ตัวแปรตาม ตัวแปรตามในการศึกษาครั้งนี้ คือ ความคาดหวังและสภาพความ
เป็นจริง เกี่ยวกับความต้องการ 4 ด้านที่จะได้รับการเข้ารับฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพ
บางไทรฯ คือ

- 2.2.1 ความต้องการขั้นพื้นฐาน
- 2.2.2 ความต้องการทางด้านความมั่นคงปลอดภัย
- 2.2.3 การความต้องการทางด้านสังคม ความรักและการยอมรับจากผู้อื่น
- 2.2.4 ความต้องการได้รับการยกย่อง มีเกียรติยศ ชื่อเสียง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ความคาดหวัง หมายถึง สิ่งที่คาดการณ์หรือหวังผลว่าควรจะมี ควรจะเป็น หรือควรจะเกิดขึ้นเกี่ยวกับความต้องการทั้ง 4 ด้าน ในระหว่างเข้ารับการฝึกอบรม

สภาพความเป็นจริง หมายถึง สิ่งที่ได้รับหรือเกิดขึ้นจริงจากการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ

อาชีพของบิดามารดา หมายถึง อาชีพที่ถือเป็นอาชีพหลักของครอบครัวที่บิดามารดาทำอยู่ปัจจุบัน

อาชีพเดิมของนักเรียน หมายถึง อาชีพของนักศึกษาทำอยู่ก่อนมาสมัครเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ

แผนกที่เกี่ยวกับผ้า หมายถึง แผนกที่มีการอบรมเกี่ยวกับผ้า ซึ่งได้แก่ แผนกตัดเย็บเสื้อผ้า แผนกทอผ้าไหม แผนกทอผ้าลายดินจก แผนกปักผ้า และแผนกผ้าบาติก

แผนกเกี่ยวกับงานฝีมือ หมายถึง แผนกที่มีการอบรมเกี่ยวกับงานที่ต้องใช้ฝีมือเป็นหลัก ได้แก่ แผนกเครื่องหนัง แผนกประดิษฐ์หัวโชน แผนกแกะสลัก แผนกประติมากรรม แผนกเป่าแก้ว แผนกศิลปะประดิษฐ์ แผนกเครื่องเคลือบ แผนกบ้านทรงไทยและปั้นตุ๊กตาชาววัง แผนกเครื่อง

เรือนไม้ แผนกเครื่องเรือนหวาย แผนกสอดย่านลิเภา แผนกจักสานไม้ไผ่ลายจิด แผนกผักตบชวา และแผนกโภชนาการ

แผนกที่เกี่ยวกับการเขียน หมายถึง แผนกที่มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับงานเขียนต่าง ๆ ทั้งภาพ และลวดลาย ได้แก่ แผนกจิตรกรรมประยุกต์ แผนกภาพสีน้ำมัน แผนกกลายไทย

แผนกที่เกี่ยวกับเครื่องจักร หมายถึง แผนกที่มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับเครื่องยนต์หรือว่ามีเครื่องยนต์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ได้แก่ แผนกช่างเชื่อม และแผนกช่างเครื่องยนต์

ความต้องการขั้นพื้นฐาน หมายถึง ความต้องการปัจจัยหรือวัตถุที่จะมาทำให้ชีวิตอยู่ได้ (ปัจจัย 4) ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า และยารักษาโรค ตลอดจนด้านกามารมณ์

ความต้องการด้านความมั่นคงและปลอดภัย หมายถึง ความต้องการทางด้านความมั่นคงและความปลอดภัยทางร่างกายและจิตใจในชีวิตและทรัพย์สินอาชีพการงานและฐานะทางเศรษฐกิจ

ความต้องการทางด้านสังคม ความรักและการยอมรับจากผู้อื่น หมายถึง ความต้องการความรักและการยอมรับจากคนอื่น หรือการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม

ความต้องการด้านการได้รับการยกย่อง มีเกียรติยศ และมีชื่อเสียง หมายถึง ความต้องการว่าจะได้รับการยอมรับว่าตนเองมีคุณค่า การได้รับการยกย่องนับถือจากคนอื่น ๆ

นักเรียนศิลปอาชีพ หมายถึง ผู้มาลงทะเบียนสมัครและได้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพของศูนย์ศิลปอาชีพบางไทร ฯ

การฝึกอบรม หมายถึง การเรียนรู้ การพัฒนา ในการทำงานศิลปหัตถกรรมให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำไปเพื่อประกอบเป็นอาชีพในสาขาวิชาที่ได้รับการฝึกอบรมมา

สาขาวิชาชีพ หมายถึง สาขาวิชาชีพที่นักเรียนสมัครเรียนและเปิดอบรมในแผนกฝึกอบรมภายในศูนย์ศิลปอาชีพบางไทร ฯ

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงในการเข้ารับการศึกษา
วิชาชีพในศูนย์ศิลปอาชีพ บางไทรฯ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา
ค้นคว้าเอกสาร ตำรา วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอโดยการจำแนกเนื้อหาออกได้
ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษานอกระบบโรงเรียนกับการจัดการศึกษาสายอาชีพ

ตอนที่ 2 การดำเนินการจัดฝึกอบรมวิชาชีพของศูนย์ศิลปอาชีพ บางไทรฯ

ตอนที่ 3 ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

ตอนที่ 4 ทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 การศึกษานอกระบบโรงเรียนกับการจัดการศึกษาสายอาชีพ

1.1 หลักการจัดการศึกษาวิชาชีพ

การจัดการศึกษาวิชาชีพนอกระบบโรงเรียนนั้น ดำเนินการ โดยหน่วยงานต่าง ๆ
หลายหน่วยงาน โดยมีหลักการที่จะพัฒนาประชาชนให้สามารถมองเห็นช่องทางในการประกอบ
อาชีพ มีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ สร้างโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่อาชีพ
อย่างสัมพันธ์กับส่วนแบ่งของตลาดอาชีพ ตลาดแรงงานและสามารถปรับตัวรับอาชีพและพัฒนา
อาชีพให้สอดคล้องตามสภาพท้องถิ่น โดยใช้วิทยาการที่เหมาะสมเพื่อลดปัญหาการว่างงาน
และเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดจนนโยบายของรัฐบาล

วิไล เข้มสาขา และวินัย สายหงษ์ (2533) ได้กล่าวถึง หลักการจัดการศึกษาวิชา
อาชีพรวม 6 ประการ คือ

1. จัดเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสศึกษาหรือฝึกอบรมให้มีความรู้เกี่ยวกับอาชีพ
ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ การส่งเสริมหรือพัฒนาอาชีพ
2. จัดให้แก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือ
เทียบเท่า หรือมีอายุ 15 ปีขึ้นไป
3. ใช้เวลาเรียนตั้งแต่ 3 ชั่วโมงถึง 6 เดือน ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และเนื้อหาใน
การจัดบทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน ลักษณะกลุ่มผู้เรียน ลักษณะวิชาชีพที่จัด ตลอดจนความ

พร้อมของหน่วยงานและสภาพความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมของผู้เรียน

4. จัดในสถานศึกษาของหน่วยงาน สถานประกอบการ หรือในท้องถิ่น
5. จัดสอนด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม คหกรรม ศิลปหัตถกรรมและวิชาชีพอื่น ๆ ตามความเหมาะสมและความสนใจของกลุ่มผู้เรียน
6. จัดทำหลักสูตรตามหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้เรียนและเปิดสอนวิชาอาชีพต่าง ๆ ตามความสามารถของหน่วยงาน และในการจัดการศึกษาวิชาอาชีพให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นั้น จำเป็นต้องมีขั้นตอนหรือกระบวนการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง ดังนี้

- การสำรวจ
- การวางแผน
- การเตรียมการ
- การจัดการเรียนการสอน
- การติดตามผลและการประเมินผล

1.2 ประเภทของงานการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพ

พรทิพย์ เข้มทอง(2533) ได้สรุปรายงานการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพไว้ 2 ประเภท คือ

1. การสอนตามหลักสูตรระยะสั้น ระหว่าง 30-300 ชั่วโมง จัดในศูนย์การศึกษา นอก โรงเรียนจังหวัด โรงเรียนผู้ใหญ่สายอาชีพ และส่งหน่วยเคลื่อนที่ไปให้บริการในชุมชนชนบท
2. การสอนแบบกลุ่มสนใจ ซึ่งมีความยืดหยุ่นสามารถสนองความต้องการของผู้เรียน ภายในระยะเวลาไม่เกิน 30 ชั่วโมง

พ.ศ. 2544 กรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้จัดการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพ หลักสูตรระยะสั้น เป็นหมวดต่าง ๆ คือ

1. หมวดช่างอุตสาหกรรม ได้แก่ ช่างซ่อมจักรยานยนต์ ช่างซ่อมจักรยาน ช่างไฟฟ้า ช่างซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้า ช่างไม้ครุภัณฑ์ ช่างโลหะกล ช่างปักกริช ช่างประปา สุขภัณฑ์ ช่างเครื่องทำความเย็น ช่างซ่อมนาฬิกา และช่างทำคอนกรีตบล็อก
2. หมวดคหกรรม ได้แก่ อาหารและโภชนาการ ตัดเย็บเสื้อผ้า เสริมสวย เย็บปักถักร้อย พันธุ์สี และปักจักร
3. หมวดพาณิชยกรรม ได้แก่ พิมพ์ดีดไทย - อังกฤษ การบัญชีตัวเลข คอมพิวเตอร์ มัคคุเทศก์ และการตลาดและสหกรณ์

4. หมวดศิลปะและหัตถกรรม ได้แก่ จักสาน ประดิษฐ์ดอกไม้บายตอง ของชำร่วย สิ่งทอ คนตรีไทย - สากล ช่างเครื่องหนัง และช่างทำตัวเรือนเครื่องประดับ

5. หมวดเกษตรกรรม ได้แก่ การเพาะเห็ด การเลี้ยงสัตว์ การขยายพันธุ์พืช การปราบศัตรูพืช การเลี้ยงผึ้ง และการทำสวนไม้ดอกไม้ผล

การฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสันเป็นการศึกษานอกโรงเรียนรูปแบบหนึ่งซึ่งช่วยเสริมทักษะในการประกอบอาชีพของประชาชนได้อย่างกว้างขวาง เพราะลักษณะการจัดมีความยืดหยุ่น จัดได้ทุกสภาพการณ์ของสังคม ใช้เวลาเรียนไม่มากเกินไป สามารถฝึกฝนให้มีความรู้ได้ในระยะเวลาสั้น ๆ ทันต่อความต้องการ การฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสัน โดยวิธีการศึกษานอกโรงเรียน เป็นยุทธปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการส่งเสริมการประกอบอาชีพและแก้ไขปัญหาว่างงานได้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2538:5-10)

บทบาทหน้าที่และภารกิจหลักของกรมการศึกษานอกโรงเรียนในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน มี 3 ประการ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2538: 10-13) ดังนี้คือ

1. การจัดการศึกษานอกโรงเรียน โดยมุ่งการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชนนอกโรงเรียน ให้อ่านหนังสือ อ่านออก เขียนได้ คิดเลขได้ แก้ปัญหาได้ ไปจนกระทั่งถึงการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งจะเป็พื้นฐานของงานพัฒนาคุณภาพประชากร ตลอดจนการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อให้มีทักษะพื้นฐานที่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพของประชาชน ซึ่งมีรายละเอียดในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกิจกรรมให้ความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต โดยมุ่งให้ผู้เรียนสามารถอ่านออก เขียนได้ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ นำความรู้ที่ได้รับมาประกอบความคิดการแก้ปัญหาและการตัดสินใจในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การจัดการศึกษานอกโรงเรียน ตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ การศึกษาสายสามัญระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นต้น

1.2 จัดการศึกษาด้านอาชีพ เป็นกิจกรรมที่เพิ่มพูนความรู้และด้านทักษะอาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงาน การดำเนินชีวิตในรูปแบบของการศึกษาที่จัดขึ้นตามความต้องการและความพร้อมของกลุ่มเป้าหมายเป็นการศึกษาที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาอาชีพและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองให้ดีขึ้นกว่าเดิม การจัดการศึกษาทางด้านอาชีพในปัจจุบัน มีหลักสูตรต่าง ๆ ดังนี้

1.2.1 หลักสูตรกลุ่มสนใจ เป็นหลักสูตรที่กำหนดขึ้นตามความสนใจของผู้เรียน มีจำนวนชั่วโมงเรียนไม่เกิน 30 ชั่วโมง ทั้งนี้เพื่อให้การศึกษาหรือฝึกอบรมกลุ่มบุคคลที่มีความสนใจต้องการที่จะศึกษาเรื่องหนึ่งเรื่องใดที่กลุ่มบุคคลนั้น ๆ เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของกลุ่มผู้เรียน

หลักสูตรกลุ่มสนใจเป็นหลักสูตรที่มีเนื้อหาจบในตัวเอง ไม่ขัดต่อ ศีลธรรม ความมั่นคง และสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมี ลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

- เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ
- เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตที่เป็นอยู่
- เป็นประโยชน์ต่อการทำนุบำรุงและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย
- เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น
- ระยะเวลาในการจัดกลุ่มสนใจ การสอนเรื่องหนึ่งๆ ใช้เวลาไม่เกิน 30

ชม. ทำการสอน ไม่เกินวันละ 3 ชม. แต่ละกลุ่มจำนวนผู้เรียนไม่น้อยกว่า 15 คน

1.2.2 หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น เป็นหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นที่จบ ในตัว ระหว่าง 30 - 300 ชม. ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนเฉพาะส่วนที่ตนต้องการได้ เมื่อจบรายวิชาใดก็มีความรู้เฉพาะเรื่องนั้น หรือจะเรียนต่อเนื่องรายวิชาชีพนั้นจนครบรายวิชา ถือว่าจบหลักสูตรวิชาชีพ นั้นโดยจุดมุ่งหมายสำคัญของการศึกษาวิชาชีพระยะสั้น คือ การพัฒนาความรู้และทักษะอาชีพ พื้นฐาน เพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อประกอบอาชีพอิสระ เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพที่ทำอยู่หรือเพื่อ เข้าสู่อาชีพรับจ้างในตลาดแรงงาน เนื้อหาการจัดการเรียนการสอน จัดสอนวิชาชีพใน 6 หมวด วิชา คือ หมวดวิชาอุตสาหกรรม หมวดวิชาเกษตรกรรม หมวดวิชาพาณิชยกรรม หมวดวิชา ศิลปหัตถกรรม หมวดวิชาเกษตรกรรม หมวดวิชาอาชีพทั่วไป

1.2.3 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้ผู้เรียนที่ขาด โอกาสเข้ามาเรียนในสถานศึกษาหรือนอกระบบโรงเรียนหลักสูตรอื่น ๆ ที่จัดให้ได้ ทั้งนี้เพราะ ความยากจน มีรายได้น้อย อยู่ไกลจากสถานศึกษา และประสงค์ที่ประกอบอาชีพอยู่ในภูมิลำเนา ควบคู่กันไป ในขณะที่เรียนโดยไม่ต้องละถิ่นฐานออกไปเรียน หรือทำมาหากินที่อื่น ผู้เรียนจบ หลักสูตร โดยใช้เวลา 2 ปีเต็ม และได้รับประกาศนียบัตรอาชีพ มีความรู้เท่ากับมัธยมศึกษาปีที่ 3

1.2.4 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพทางไกล หลักสูตรนี้ก็เป็นหลักสูตรที่ จะเริ่มเปิดสอนในปีการศึกษา 2538 เป็นต้นไป โดยมุ่งให้โอกาสผู้ที่มีความรู้จบชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น หรือเทียบเท่าที่ประกอบอาชีพมีรายได้อยู่แล้วประสงค์ที่จะเพิ่มพูนความรู้และทักษะ วิชาชีพในสาขาที่ตนทำงานอยู่หรือในสาขาที่ตนเองสนใจเข้าเรียนตามหลักสูตรนี้ โดยวิธีการเรียน ทางไกลใช้สื่อผสม เมื่อเรียนจบหลักสูตรและจะได้รับประกาศนียบัตร ปวช. ทางไกล ซึ่งมีความรู้ สามัญเท่ากับผู้ที่เรียนจบ ม.6

1.3 จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิต ได้แก่ การจัดการศึกษาในรูปแบบของการ ฝึกอบรมการให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่จะประโยชน์ต่อการสร้างคุณภาพชีวิตของตนเองและ ครอบครัว เช่น ชีวิตครอบครัว สิ่งแวดล้อม สังคม การเมือง ฯลฯ

1.4 จัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาให้ประชาชนให้ความเข้าใจกลไกการปกครองระบอบประชาธิปไตย รู้จักการจัดการไปใช้สิทธิเลือกสภาผู้แทนราษฎร และผู้นำชุมชนการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี เป็นต้น

2. จัดการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการจัดการเสนอโอกาสและทางเลือกเพื่อการศึกษาหาความรู้ด้วยธรรมชาติในวิถีการดำรงชีวิตของประชาชน เพื่อให้การศึกษานั้นเพื่อเพิ่มเติมความรู้ใหม่ต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ก่อให้เกิดโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น สามารถใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงชีวิตให้ก้าวหน้าตามอัธยาศัยของห้องสมุด และที่อ่านหนังสือต่าง ๆ การจัดการศึกษา ตามอัธยาศัยของเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ วารสาร นิตยสาร และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ตลอดจนรายการการเรียนรู้ภูมิปัญญาชาวบ้าน และการเรียนรู้จากสื่อ พื้นที่บ้าน เป็นต้น

3. จัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน เป็นการจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้กลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการที่เป็นครูและนักเรียนที่อยู่ในระบบโรงเรียนให้ได้รับความรู้เพิ่มเติมจากการเรียนการสอนตามหลักสูตร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังจัดกิจกรรมช่วยเหลือการเรียนการสอนของครูในระบบโรงเรียนให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างรวดเร็ว และสนับสนุนด้านสื่อการเรียนการสอนแก่ครูอาจารย์ และมีการเรียนในระบบโรงเรียนอีกด้วย

กลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการการศึกษานอกโรงเรียน

กลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการการศึกษานอกโรงเรียนที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนมุ่งเน้น คือ

1. กลุ่มบุคคลที่พลาดโอกาสจากการศึกษาในระบบโรงเรียน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก

2. กลุ่มบุคคลที่ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม ที่ต้องการได้รับโอกาสทางสังคมที่ทัดเทียมกับบุคคลอื่น

3. กลุ่มประชาชนทั่วไป ที่ต้องการโอกาสเพิ่มเติม ในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว ประชาชนกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ สามารถจำแนกเป็นกลุ่มบุคคล ต่าง ๆ ได้ดังนี้

3.1 กลุ่มเด็ก (0-14 ปี) แบ่งออกเป็น

- เด็กวัยทารก 0-2 ปี

- เด็กวัยก่อนประถมศึกษา 3-5 ปี

- เด็กวัยประถมศึกษา 6-11 ปี

- เด็กวัยมัธยมศึกษาตอนต้น 12-14 ปี

กลุ่มเด็กนี้รวมถึงกลุ่มเด็กที่มีปัญหาเฉพาะด้าน เช่น เด็กเรื้อรัง เด็กพิการ เด็กที่ถูกกีดกันด้านแรงงาน เป็นต้น

3.2 กลุ่มสตรีเพศ แบ่งออกเป็น

- กลุ่มสตรีที่เสี่ยงต่อการเข้าสู่อาชีพที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ เยาวชนสตรีที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี

- สตรีที่อยู่ในวัยเจริญพันธุ์ ทั้งสตรีที่เป็นมารดาและสตรีที่กำลังจะแต่งงาน

3.3 กลุ่มสตรีผู้นำท้องถิ่น หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งในตำแหน่ง ผู้ปกครองท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน แพทย์ตำบล กรรมการหมู่บ้าน

3.4 กลุ่มผู้ต้องขัง หมายถึง บุคคลที่ถูกขังตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในเรือนจำหรือสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ ประกอบด้วย นักโทษชาย นักโทษหญิง นักโทษเด็ก และเยาวชน

3.5 กลุ่มผู้ปฏิบัติศาสนกิจ หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ในการเผยแพร่หลักธรรมและคำสอนทางศาสนา และผู้ปฏิบัติธรรมทางศาสนาประกอบด้วย พระภิกษุ สามเณร และชีในพระพุทธศาสนา ไต้ะครู ไต้ะอิหม่าม ในศาสนาอิสลาม นักบวชในคริสต์ศาสนา นรนาวาสที่ทำหน้าที่ทางศาสนาในสถานการณ์ต่าง ๆ

3.6 กลุ่มทหารประจำการ หมายถึง ผู้ที่ขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้ว ได้เข้ารับราชการในกองประจำการจนกว่าจะได้ปลด ตาม พรบ. รับราชการทหาร พ.ศ. 2499 ได้แก่ พลทหารกองประจำการ หรือทหารเกณฑ์

3.7 กลุ่มผู้ใช้แรงงาน หมายถึง ผู้ที่อยู่ในวัยแรงงาน ซึ่งมีผู้ทำงานเป็นกลุ่ม

สรุป การจัดการศึกษานอกโรงเรียนเป็นการให้บริการและให้โอกาสทางการศึกษากับผู้ขาดโอกาส ผู้พลาดโอกาส และผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา แก่ประชาชนที่อยู่นอกโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างให้มีความรู้พื้นฐานอันจำเป็นในการดำรงชีวิต มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ ทราบข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ มีเครื่องมือในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และรู้จักแสวงหาข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจในการเลือกประกอบอาชีพ

หลักการจัดการศึกษาวิชาอาชีพนอกระบบโรงเรียนนั้น มีหลักการที่จะพัฒนาประชาชนให้สามารถมองเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ มีความรู้และทักษะ ที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ สร้างโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่อาชีพอย่างสัมพันธ์กับตลาดอาชีพ ตลาดแรงงาน และสามารถปรับตัว ปรับอาชีพ และพัฒนาอาชีพได้อย่างต่อเนื่องตามสภาพท้องถิ่น เพราะลักษณะการจัดมีความยืดหยุ่น จัดได้ทุกสภาพการณ์ของสังคม

บทบาทหน้าที่ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน เป็นหน่วยงานที่จัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน คือ การจัดการศึกษานอกโรงเรียน ได้แก่ จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกิจกรรมให้ความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต จัดการศึกษาด้านอาชีพ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และด้านทักษะอาชีพ เป็นการศึกษาที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาอาชีพและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองให้ดีขึ้น จะมีการจัดในหลักสูตรกลุ่มสนใจ เป็นหลักสูตรที่กำหนดขึ้นตามความสนใจของผู้เรียน และหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น เป็นหลักสูตรที่จบในด้วาระหว่าง 30-300 ชั่วโมง มีการจัดหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ มุ่งให้ผู้เรียนที่อยู่ไกลสถานศึกษาและประสงค์ที่จะประกอบอาชีพอยู่ในภูมิลำเนาโดยไม่ต้องทิ้งถิ่นฐานออกไปเรียน เมื่อเรียนจบหลักสูตรโดยใช้เวลาเรียน 2 ปี จะได้รับประกาศนียบัตรอาชีพ มีความรู้เท่ากับมัธยมศึกษาตอนต้น และอีกหลักสูตรหนึ่งก็คือหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพทางไกล โดยมุ่งให้โอกาสผู้ที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ประกอบอาชีพมีรายได้อยู่แล้ว ประสงค์จะเพิ่มพูนความรู้ และทักษะวิชาชีพในสาขาที่ตนทำงานอยู่หรือสาขาที่สนใจ เข้าเรียนตามหลักสูตรนี้ได้โดยวิธีการเรียนทางไกล ใช้สื่อผสมเมื่อเรียนจบหลักสูตรจะได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพทางไกล ซึ่งมีความรู้สามัญเท่ากับผู้เรียนจบมัธยมศึกษาตอนปลาย

สำหรับการจัดการศึกษาสายอาชีพที่ทางศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ จัดฝึกอบรมอยู่นั้น ก็เป็นรูปแบบหนึ่งที่มีลักษณะงานเหมือนกับการจัดกิจกรรมด้านการจัดการศึกษาด้านอาชีพของกรมการศึกษานอกโรงเรียน นั่นคือมีการอบรมตามกลุ่มที่สนใจ เป็นวิชาชีพระยะสั้น เป็นรายชั่วโมงมากบ้างน้อยบ้างขึ้นอยู่กับความยากง่ายของหลักสูตรและแผนกที่ฝึกอบรม และที่สำคัญมีการจัดเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้ดีขึ้น ซึ่งการจัดการฝึกอบรมนั้นก็ยังมีหลักสูตรวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการหรือกระบวนการอบรม ระยะเวลา และตลอดจนการประเมินการผ่านการฝึกอบรม

ตอนที่ 2 การดำเนินการจัดฝึกอบรมวิชาชีพของศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ

ประวัติความเป็นมา

พระราชกรณียกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ คือ การเสด็จพระราชดำเนินตามพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในทุกแห่งหนทั่วทุกภาคของประเทศไทย พระราชกรณียกิจนี้ได้ทรงปฏิบัติติดต่อกันมานานเป็นระยะเวลาหลายสิบปีแล้ว จึงทำให้ทรงเห็นสภาพความเป็นอยู่ที่แท้จริงของราษฎรว่ามีความทุกข์สุขอย่างไร ที่ทรงเป็นห่วงมากที่สุดก็คือความยากจนของราษฎร จึงทรงตัดสินใจพระทัยช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความทุกข์ร้อนของราษฎร โดยจัดหาอาชีพให้ราษฎรทำเพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้พอเพียงแก่การยังชีพ ด้วยความสนพระทัยของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในงานด้านหัตถกรรมพื้นบ้านที่ทำขึ้นโดยใช้วัสดุท้องถิ่น พระองค์จึงส่งเสริมเรื่องนี้โดยจัดให้มีครูไปฝึกสอนราษฎรเป็นการช่วยปรับปรุง

คุณภาพของงานให้ดียิ่งขึ้น เมื่อราษฎรมีความชำนาญแล้ว ผลงานที่ผลิตได้ก็ทรงรับซื้อไว้ด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ ต่อมาโครงการนี้ได้ขยายออกมาเป็นมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษ อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2519 โดยสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ได้พระราชทานเงินหนึ่งล้านบาทเศษ เป็นทุนแรกเริ่มในการจัดตั้งมูลนิธิ และทรงรับมูลนิธินี้ไว้ในพระราชินูปถัมภ์ด้วย มูลนิธินี้จึงมีชื่อเต็มว่า “มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษ ในพระบรมราชินูปถัมภ์”

ต่อมาใน พ.ศ. 2531 คณะกรรมการบริหารของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษ เห็นว่าสมาชิกของมูลนิธิ ได้ยึดงานศิลปาชีพพิเศษเป็นอาชีพหลักกันมากมาย มิได้เป็นเพียงอาชีพเสริมเท่านั้น อีกประการหนึ่ง สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงบริหารกิจการของมูลนิธินี้ด้วยพระองค์เองตลอดมา ทรงทุ่มเทพระวิริยะอุตสาหะ พระสติปัญญา และพระกำลังทุกประการเพื่อมูลนิธิฯ หาใช่เพียงการพระราชทานพระบรมราชินูปถัมภ์เช่นมูลนิธิอื่นหรือไม่ จึงเห็นสมควรเปลี่ยนชื่อมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษ ในพระบรมราชินูปถัมภ์ เป็น “มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ” (โครงการศิลปาชีพ : 5 สวนจตุจักร , อ้างถึงใน สุเทพ ชุมลย์วงศ์ 2529 :20)

วัตถุประสงค์ของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ คือ ส่งเสริมหารายได้พิเศษให้แก่ชาวบ้านชาวไร่ และราษฎรผู้มีรายได้น้อย โดย

1. ให้ความรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมในครัวเรือน และเกษตรกรรม เช่น การจักสาน การทอผ้า การเลี้ยงปลา ฯลฯ
2. ให้การฝึกอบรมและจัดหาอาชีพเสริมที่เหมาะสมให้ เช่น การเป็นหมอหมู่บ้าน การอนุรักษ์ธรรมชาติอันรวมถึงพันธุ์สัตว์เลี้ยงและสิ่งแวดล้อม เช่น โครงการปำรักษ์น้ำ ฯลฯ
3. จัดหาอุปกรณ์ให้เปล่าหรือในราคาทุน
4. ส่งเสริมและจัดหาตลาดสำหรับผลิตผลดังกล่าว
5. ได้รับความร่วมมือและให้ความร่วมมือกับสถาบันอื่นที่มีวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกันเพื่อความสะดวกและขยายกิจการ
6. ดำเนินกิจการอื่นเพื่อส่งเสริมให้บรรล่วัตถุประสงค์คล้ายคลึงกันเพื่อความสะดวกและขยายกิจการ

หลังจากที่สาขาอาชีพแขนงต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายในหลายภูมิภาค บางแห่งที่มีสมาชิกศิลปาชีพมารวมกันอยู่เป็นจำนวนมาก และมีศิลปาชีพหลายแขนงก็ได้พัฒนาไปสู่การเป็น “ศูนย์ศิลปาชีพ” ของภาคนั้น ๆ เพื่อเป็นศูนย์รวมการเรียนการสอนศิลปาชีพ เป็นศูนย์อำนวยความสะดวก ประสานงาน รวบรวมผลิตภัณฑ์ศิลปาชีพ การรับจ่ายเงินค่าผลิตภัณฑ์ และบางศูนย์ฯ สามารถจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของศูนย์ฯ ให้แก่ผู้สนใจโดยตรง โดยมีเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากมูลนิธิฯ ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลศูนย์ฯ

ศูนย์กลางมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ ตั้งอยู่ในบริเวณสวนจิตรลดา กรุงเทพฯ เริ่มต้นจากการที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโครงการฝึกศิลปาชีพขึ้นภายในบริเวณสวนจิตรลดา เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2520 ทรงรับบุตรหลานของข้าราชการบริพารที่ยังไม่มีงานทำจำนวน 10 คน มาฝึกหัดศิลปหัตถกรรมประเภทต่าง ๆ ในระยะแรกไม่มีอาคารถาวร ใช้วิธีกางเต็นท์ข้างตึกที่ทำการกองราชเลขาธิการในพระองค์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เป็นสถานที่เรียน เรียกว่า โรงฝึกอาชีพ ต่อมาทรงรับราษฎรยากจนเป็นนักเรียนศิลปาชีพเพิ่มขึ้น ครูและผู้ดูแลนักเรียนก็เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ จึงได้จัดสร้างอาคารศิลปาชีพถาวรเป็นอาคารสองชั้น แล้วเสร็จใน พ.ศ. 2523 แต่กิจการได้รุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว จำนวนนักเรียน เจ้าหน้าที่และผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพิ่มขึ้นเป็นอันมากจึงต่อเติมอาคารเป็นสามชั้น

การฝึกอบรม เป็นกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อให้บุคคลได้เรียนและมีทักษะ เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมุ่งหวังให้บุคคลเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ต้องการ (Beach 1970 :375) ซึ่งความสำคัญและความจำเป็นของการฝึกอบรมนั้น ผอบ พวงน้อย และ พิงทิพย์ จารุวัฒน์ (2537 : 29-30 , อ้างถึงใน ปราลรัตน์ จวิสุข 2538 : 3) ได้กล่าวไว้สามารถสรุปได้ดังนี้

- ฝึกอบรมเพื่อช่วยป้องกันปัญหา
- ฝึกอบรมเพื่อช่วยแก้ปัญหา
- ฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสร้างวิทยาการอันทันสมัย
- ฝึกอบรมเพื่อประหยัดรายจ่าย
- ฝึกอบรมเพื่อลดการเสียเวลาการทำงานในการเรียนรู้เพิ่มเติมประสบการณ์
- ฝึกอบรมเพื่อสร้างความสามัคคีระหว่างพนักงานในหน่วยงาน
- ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพและภาวะการเป็นผู้นำ
- ฝึกอบรมเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตลอดชีพ

ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ

ในปี พ.ศ. 2523 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ นายธานินทร์ กรัยวิเชียร องคมนตรี รองประธานกรรมการมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ สรรหาที่ดินที่ใกล้เคียงกับพระราชวังบางปะอิน เพื่อจัดตั้งศูนย์ศิลปาชีพอีกแห่งหนึ่ง นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ได้จัดหาที่ดินได้ 2 แปลง เป็นที่ดินของทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้รัฐบาลจัดการปฏิรูปที่ดิน เพื่อให้ราษฎรผู้ยากไร้ได้มีที่อยู่และทำมาหากินตามอัธยาศัย แปลงหนึ่งอยู่ที่อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก อีกแปลงหนึ่งอยู่ที่อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ล้นเกล้าทั้งสองพระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรที่ดินแปลงที่อยู่อำเภอบางไทรด้วยพระองค์เอง ซึ่งมีพื้นที่

750 ไร่ ริมฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา และทรงมีพระบรมราชวินิจฉัยว่า สมควรจะจัดสร้าง ศูนย์ศิลปาชีพ ณ ที่นี้

ต่อมาได้โปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ ขึ้นเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2523 โดยมีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้ดำเนินการ และสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นผู้ที่รับผิดชอบในการดำเนินการก่อสร้างและปรับปรุงพื้นที่ นอกจากนี้กรมทหารราบที่ 21 รักษาพระองค์ เป็นผู้รับผิดชอบในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยและการประสานงานด้านการฝึกอบรม รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ร่วมรับผิดชอบในด้านการรักษาสงบเรียบร้อยและการประสานงานด้านการฝึกอบรม รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ร่วมกันรับผิดชอบโครงการเรื่อยมา และมีการซื้อที่ดินเพิ่มเติมอีก 200 ไร่เศษ รวมเป็นเนื้อที่ของศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ เกือบทั้งหมดเกือบ 1,000 ไร่ ในปัจจุบัน ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ ตั้งอยู่ที่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปัจจุบันมีการฝึกสอนวิชาศิลปาชีพสาขาต่าง ๆ รวม 30 สาขา มีนักเรียนซึ่งเป็นบุตรหลานของ ขาวนา ชาวไร่ และผู้ยากไร้จากทั่วประเทศมารับการฝึกอบรมแต่ละภาคของการฝึกอบรม ประมาณ 500 คน (ท่านผู้หญิงเกษมหลาง สนิทวงศ์ ณ อยุธยา 2542 : 275) สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเสด็จพระราชดำเนินเปิดศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2527

ปัจจุบันศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ ได้เปิดการฝึกอบรมโดยใช้ระยะเวลาในการฝึกอบรม 6 เดือนต่อรุ่น รวมทั้งสิ้น 30 แผนก ดังนี้

1. แผนกช่างประดิษฐ์หัวโขน	2. แผนกช่างเครื่องหนัง
3. แผนกช่างตัดเย็บเสื้อผ้า	4. แผนกช่างแกะสลักไม้
5. แผนกช่างเครื่องเรือนไม้	6. แผนกช่างเครื่องเคลือบดินเผา
7. แผนกช่างเชื่อมโลหะ	8. แผนกช่างประติมากรรม
9. แผนกช่างเป่าแก้ว	10. แผนกช่างทอผ้าไหม
11. แผนกช่างทอผ้าลายตีนจก	12. แผนกช่างบาติก
13. แผนกช่างจักสานไม้ไผ่ลายจิด	14. แผนกช่างปักผ้าด้วยมือ
15. แผนกช่างจักสานย่านลิเภา	16. แผนกขนมไทย
17. แผนกช่างศิลปประดิษฐ์	18. แผนกช่างเขียนภาพลายไทย
19. แผนกช่างผักตบชวา	20. แผนกช่างเขียนภาพสีน้ำมัน
21. แผนกช่างจิตรกรรมประยุกต์	22. แผนกช่างเครื่องดนตรี
23. แผนกช่างเครื่องเรือนหวาย	24. แผนกเกษตรกรรม
25. แผนกโภชนาการ	26. แผนกช่างสีและชักเงา
27. แผนกช่างดอกไม้ประดิษฐ์	28. แผนกช่างภาพกระจกสี

29. แผนกช่างเจียรระโนพลอย

30. แผนกช่างปั้นตุ๊กตาชาววังและ
ดอกไม้ ขนมปัง

หลักสูตรการฝึกอบรมวิชาชีพของศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. แผนกขนมไทย

ประวัติความเป็นมา

ในปี พ.ศ. 2525 ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ ได้ตั้งแผนกขนมไทยขึ้น ตามพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โดยมีอาจารย์จากสวนจิตรลดา มาสอนให้กับผู้ที่มาฝึกเป็นรุ่นแรก ซึ่งต่อมานักเรียนรุ่นแรกนี้เองได้เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ในการทำขนมไทยสูตรในวังให้กับผู้มาฝึกรุ่นใหม่ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2526 จนถึงปัจจุบัน สำหรับการเปิดแผนกขนมไทยของศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ นั้น มีระยะเวลาในการเรียน 6 เดือน โดยผู้ที่มาฝึกเรียนทำขนมไทยส่วนใหญ่ จะอยู่ในวัยกลางคน หรือ เป็นกลุ่มแม่บ้าน ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในละแวกตำบลต่างๆ ในอำเภอบางไทร

ผู้ที่มาอบรมจะต้องมาฝึกทำขนมไทยภาคปฏิบัติ โดยทำเป็นลูกอมรสต่าง ๆ เช่น ท็อฟฟี่ ใบเตย-โอวัลติน กาแฟ กล้วยกวน และมะขาม เป็นต้น ส่วนวัตถุดิบและอุปกรณ์ ที่จะใช้ก็นำเอาผลิตภัณฑ์พื้นเมืองมาปรุง และบางส่วนก็สั่งซื้อ เช่น น้ำตาล เบนแซ และมะพร้าว เป็นต้น

เมื่อผู้ฝึกเริ่มมีความชำนาญในการทำขนมพอควรแล้ว สามารถนำไปประกอบอาชีพภายในกลุ่มแม่บ้านที่บ้านได้ โดยแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 คน และกลุ่มแม่บ้านจะนำขนมมาส่งที่แผนก ซึ่งผลิตภัณฑ์ขนมไทยที่ทำสำเร็จแล้วนี้ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงรับซื้อและนำไปพระราชทานแก่ราษฎรที่มาเฝ้ารับเสด็จฯ ตามท้องถิ่น ในขณะที่แปรพระราชฐานยังภาคต่าง ๆ ด้วย การอบรมในแผนกขนมไทยนั้น เมื่อผู้มาฝึกเริ่มมีความชำนาญในการทำขนมพอสมควรแล้ว ก็จะมีผู้มาสั่งทำขนมไม่ขาดสาย ทำให้กลุ่มแม่บ้านสามารถผลิตขนม-ลูกอมรสต่าง ๆ ออกจำหน่ายได้เป็นอย่างดี รวมทั้งยังนำมาจำหน่ายที่ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ สวนจิตรลดา และนำขนมไทยไปออกงานตามร้านต่าง ๆ เช่น งานกาชาด เป็นต้น นอกจากนี้ยังสาธิตการทำขนมไทยในช่วงงานประจำปี และงานเทศกาลต่าง ๆ ของศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ อีกด้วย

สำหรับเรื่องงบประมาณในการผลิตขนมในเวลาเรียน ทางมูลนิธิฯ ส่งเสริมศิลปาชีพ สวนจิตรลดา ได้เป็นผู้ออกงบประมาณให้ โดยที่ผู้เรียนจะได้รับความรู้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น ซึ่งเมื่อผู้ฝึกได้นำความรู้กลับไปฝึกที่บ้านแล้ว ก็จะใช้งบประมาณในกลุ่มลงทุนกันเอง

2. แผนกเครื่องหนัง

ประวัติความเป็นมา

ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทร ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้จัดตั้งแผนกเครื่องหนังขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2526 เพื่อให้ลูกหลานของเกษตรกรได้เข้ามาศึกษาหาความรู้ ในเรื่องการนำหนังสัตว์สำเร็จรูปมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ และสามารถที่จะนำเอาความรู้ไปประกอบอาชีพได้

สำหรับระยะเวลาในการฝึกอบรมของแผนกเครื่องหนังนั้น แบ่งเวลาฝึกอบรมเป็น 2 ระดับคือ หลักสูตรระดับขั้นต้น ซึ่งมีระยะเวลาในการฝึกอบรม 6 เดือน เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม-มีนาคม และเดือน เมษายน-กันยายน และหลักสูตรระดับปลาย มีระยะเวลาการฝึกอบรม 6 เดือน

แผนกเครื่องหนังเน้นเนื้อหาให้ผู้ฝึกอบรมได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทของวัสดุที่นำมาใช้ทำผลิตภัณฑ์ในงานหนัง ได้แก่ หนังแท้ (หนังสัตว์) หนังเทียม วัสดุตามธรรมชาติ วัสดุสังเคราะห์ ประเภทต่าง ๆ และลองปฏิบัติ ตัดกระดาษเป็นรูปทรงขนาดต่าง ๆ กัน ใช้เศษหนังทาบ ตัดตามแบบ และพับริมหนัง

นอกจากนี้ยังจะได้รับความรู้เรื่องการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ชนิดต่าง ๆ ที่ใช้ในการตัดเย็บหนังได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งวิธีพับริมหนังต่อ ฝึกปฏิบัติใช้กาวทาคิดประกอบหนัง และฝึกเย็บริมหนังที่พับแล้ว นอกจากนี้ยังเรียนรู้เรื่องการอ่านแบบตัดเย็บ แยกชิ้นส่วนประกอบ รูปแบบลายสานกระเป๋าขั้นพื้นฐาน และสามารถตัดเย็บประกอบเป็นกระเป๋าแบบต่าง ๆ ตามสมัยนิยมได้

เมื่อผู้ฝึกสามารถผลิตชิ้นงานเป็นรูปแบบของกระเป๋าแล้ว ก็จะนำผลงานมาจำหน่ายภายในศูนย์ฯ โดยจะได้ค่าตอบแทนจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องหนังจำนวนหนึ่ง และผู้ฝึกที่ได้รับการอบรมในแผนกนี้เมื่อจบออกไป ก็สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพในชีวิตประจำวันได้

3. แผนกจักสานไม้ไผ่ลายฉิด

ประวัติความเป็นมา

ผลิตภัณฑ์ที่ประดิษฐ์จากไม้ไผ่บางชนิดได้ถูกเลิกใช้ไปแล้ว และนับวันจะกลายเป็นอดีตที่หาดูได้ยากยิ่ง เช่น การจักสานไม้ไผ่ลายฉิด ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของภาคอีสานที่แทบจะหาผู้ที่มีความรู้ความชำนาญอย่างแท้จริงไม่ได้แล้ว เพราะเป็นงานหัตถกรรมที่ต้องใช้ฝีมือและความอดทนอย่างยิ่ง สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จึงมีพระราชดำริให้อนุรักษ์วิชาจักสานไม้ไผ่ลายฉิดนี้ไว้

ทางมูลนิธิศิลปาชีพ จึงได้ไปติดต่อให้ผู้ที่ฝีมือทางด้านนี้ที่เหลืออยู่เพียงครอบครัวเดียวจาก อ. กุณินรายณ์ จ.กาฬสินธุ์ ให้มาเป็นครูช่วยถ่ายทอดวิชาจักสานไม้ไผ่ลายจิดนี้แก่ผู้ที่สนใจ ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีและเต็มใจยิ่งที่จะสืบทอดวิชานี้ให้เป็นสมบัติของชาติ

เมื่อมีผู้ชำนาญในการฝึกจักสานไม้ไผ่ลายจิดหลายคนแล้ว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จึงทรงโปรดเกล้าฯ ให้ผู้ชำนาญเหล่านั้นมาสอนที่ศูนย์ ฯ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 เป็นต้นมา

ไม้ไผ่ลายจิดเดิมทำเป็นเครื่องใช้ต่าง ๆ ในครัวเรือน เช่น กระบุง ตะกร้า เป็นต้น แต่ในปัจจุบัน สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงส่งเสริมให้ประดิษฐ์เป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถจำหน่ายได้กว้างขึ้น เช่น กระเป๋าถือ และแจกัน เป็นต้น ซึ่งที่ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ ได้เน้นการฝึกการจักสานไม้ไผ่ลายจิดให้มีคุณภาพมากขึ้น จึงสอนวิธีการจักสานให้ละเอียดและประณีตกว่าของเดิม

การจักสานไม้ไผ่ลายจิดมีวิธีที่ละเอียดซับซ้อน เริ่มต้นตั้งแต่การหาไม้ไผ่ที่คุณภาพเหมาะสม นำมาประกอบกัน โดยไม้ไผ่ที่นำมาใช้ในการจักสานนี้มีอยู่ 2 ชนิด ได้แก่ ไม้ไผ่สีสุก ซึ่งมีมากแถวพื้นบ้าน ใช้ทำเป็นตอกเส้นใหญ่สำหรับสานโครงเท่านั้น

ส่วนไม้ไผ่ไร่ มีมากในภาคอีสาน มีคุณภาพ เหนียวมากเป็นพิเศษ นำมาตากให้แห้งและเหลาเป็นเส้นตอกที่ละเอียดที่สุดเท่าเส้นด้าย เพื่อนำมาสานเป็นกระเปาะ ส่วนเส้นตอกอีกส่วนหนึ่งจะนำไปซ่อมสีใช้สานประกอบเพื่อให้เกิดลวดลายต่าง ๆ อันงดงาม นอกนั้นปล่อยให้เป็นสีน้ำตาลตามธรรมชาติ และใช้สานด้านนอกให้เป็นลวดลายที่ละเอียดงดงาม

สำหรับอุปกรณ์ที่ใช้ในการสานไม้ไผ่ลายจิดนั้น จะต้องมี มีดจักตอก เข็มจักตอก ฝากระป๋องเจาะรูไว้รูคไม้ไผ่ สีสำหรับซ่อมตอก และกาว การจักสานนั้นก็นำไม้ไผ่มาสานสลับกันไปมาจนได้ทรวดทรงรูปร่างตามที่ต้องการ เมื่อทำเป็นรูปแบบของกระเปาะ และแจกันที่สวยงาม ประณีตเรียบร้อยแล้ว ก็นำไปชักฟอกให้สะอาดและนำไปตากให้แห้ง ก็จะได้ผลิตภัณฑ์จากการจักสานไม้ไผ่ที่สวยงามแปลกตา

4. แผนกสอดย่านลิเภา

ประวัติความเป็นมา

ในปี พ.ศ.2517 สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปยังทักษิณราชนิเวศน์ ชาวบ้าน จ.นครศรีธรรมราช ได้นำเครื่องใช้พื้นบ้านที่ทำด้วยย่านลิเภามาถวาย พระองค์ทรงสนพระทัย และตรัสถามว่ามีขึ้นที่ไหน ด้วยทรงมีความเป็นห่วงว่าศิลปหัตถกรรมไทย

แขนงนี้จะสูญสลายไป จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดหาผู้ที่มีความรู้ในด้านนี้ซึ่งยังพอมืออยู่บ้างในภาคใต้ ให้เริ่มต้นถ่ายทอดวิชาจักสานย่านลิเภาแก่สมาชิกของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ

ในปี พ.ศ.2525 จึงทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งแผนกจักสานย่านลิเภาขึ้นที่ ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ โดยได้ทรงให้อาจารย์ผู้ชำนาญในการทำย่านลิเภามาฝึกสอน เพื่อให้เกษตรกรผู้ยากไร้ที่ไม่มีอาชีพเสริม และบุคคลทั่วไป ให้ได้เรียนรู้ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านแขนงนี้

ขั้นตอนของการฝึกหัดสอดย่านลิเภา นั้น เป็นงานที่ต้องใช้ความอดทนสูง ต้องบุกป่าฝ่าดงไปแสวงหาเส้นเถาย่านลิเภาที่มีความยาวไม่น้อยกว่าหนึ่งช่วงแขนที่มีอายุกำลังเหมาะ ไม่แก่ไม่อ่อนจนเกินไป เมื่อได้มาแล้วก็ต้องนำมาถัก หรือปอก แล้วนำไปแขวนไว้ในที่ร่มเมื่อแห้งดีจึงนำไปซีกเลียด (รูด) ให้เรียบร้อยได้ขนาด และสะอาดพร้อมที่จะนำไปจักสานต่อไป ซึ่งขั้นตอนในการจักสานย่านลิเภา นั้นเป็นงานที่ละเอียด ต้องใช้เวลานับเดือน นับปี กว่าจะได้ออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ที่สวยงาม

เมื่อนักเรียนได้จักสานเป็นกระเป๋ารูปแบบต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวส่วนใหญ่ก็จะส่งเข้าวังสวนจิตรลดา เพื่อให้ช่างถมทองที่วัง นำไปประกอบเครื่องถมโดยทำเป็นประแจ บานพับ หูหิ้ว และตุ๊กตา เพื่อส่งจำหน่ายต่อไป

สำหรับวิชาชีพการสอดย่านลิเภาที่เป็นเชิงอนุรักษ์นี้ผู้เรียนจะใช้เวลาเรียนเป็นเวลา 1 ปี จึงจะชำนาญ และนักเรียนที่ได้เรียนรู้หัตถกรรมพื้นบ้านแขนงนี้ จะมีความภาคภูมิใจที่ได้อนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมแขนงนี้ไว้เพื่อเป็นมรดกของชาติ

5. แผนกตัดเย็บ และปักผ้าด้วยจักร

ประวัติความเป็นมา

แผนกตัดเย็บเสื้อผ้า ในศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ เริ่มก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2524 โดยมีจุดประสงค์ในการตั้งแผนกคือ ให้ชาวบ้านได้มีความรู้เรื่องการตัดเย็บเสื้อผ้า และสามารถนำไปใช้งาน และประกอบอาชีพได้

ในสมัยเริ่มแรกก่อตั้งแผนกนี้ใหม่ ๆ ได้นำผู้ชำนาญด้านการเย็บเสื้อผ้าจากสวนจิตรลดา มาสอน ที่ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ ซึ่งชาวบ้านละแวกอำเภอบางไทรให้ความสนใจมาเรียนเป็นจำนวนมาก เมื่อแผนกตัดเย็บของศูนย์ฯ เริ่มเป็นที่รู้จักและแพร่หลาย จึงมีนักเรียนจากทั่วทุกภูมิภาคในประเทศไทยสมัครเข้ามาเรียนในแผนกนี้เป็นจำนวนมาก

สำหรับการฝึกอบรมในแผนกนี้นั้น แบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ ในชั้นต้น นักเรียนจะต้องเรียนทฤษฎีพื้นฐานเรื่องการสร้างแบบต่าง ๆ เช่น เสื้อ กางเกง กระโปรง จากนั้นจึงเริ่มลงมือเย็บประกอบเป็นตัวเสื้อ ซึ่งเริ่มแรกต้องหัดเย็บเสื้อ กระโปรง และกางเกงนักเรียน และผลงานที่ตัด

เย็บเรียบร้อยแล้วก็ส่งไปที่สวนจิตรลดา เพื่อที่เวลาพระบรมวงศานุวงศ์เสด็จไปตามท้องถื่น ก็จะนำไปประทานให้กับราษฎรในท้องถื่นนั้น ๆ

ส่วนในชั้นปลาย 6 เดือนนั้น จะเป็นการสอนตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี และการประดิษฐ์วัสดุจากเศษวัสดุที่ใช้แล้ว เช่น ผ้าชนิดต่าง ๆ เส้นใยสังเคราะห์ และนุ่น มีการฝึกเย็บเสื้อเชิ้ต ฮาวาย ซาฟารี และเย็บชุดฝึกงานของนักเรียนในโรงเรียนในศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ

แผนกตัดเย็บเสื้อผ้า แผนกนี้ได้ผลิตนักเรียนให้ได้มีความรู้ความสามารถในการตัดเย็บเสื้อผ้าเป็นจำนวนมาก นับว่าเป็นแผนกที่ประสบความสำเร็จในอบรมมากอีกแผนกหนึ่ง จนกระทั่งในปี พ.ศ.2529 แผนกตัดเย็บเสื้อผ้าของศูนย์ฯ ได้เปิดแผนกย่อยขึ้นอีก 1 แผนก คือ แผนกปักผ้าด้วยจักร นับว่าเป็นการฝึกสอนให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ในรูปแบบใหม่ โดยการนำจักรเย็บผ้าธรรมดา (แบบถีบ) มาใช้เป็นอุปกรณ์หลักในการปักผ้าด้วยจักรซึ่งต้องมีการ ถอดตีนผี และถอดฟันกระต่ายข้างล่างออก

สำหรับแผนกปักผ้าด้วยจักรนั้นมีหลักสูตร 2 ชั้น คือ ชั้นต้น นักเรียนจะหัดเดินเส้นใหม่ข้าม จนเมื่อชำนาญแล้วก็หัดคลอกลายลงผ้า ใช้สะดึงจึง และหัดปักลายง่าย ๆ ตามแบบ เช่น ดอกไม้ โดยใช้ไหมสีเดียว พอเริ่มชำนาญก็หัดปักไล่สีแบบสีเข้ม สีอ่อน แล้วแต่ความเหมาะสม หรือปักเลียนแบบให้เหมือนสิริธรรมชาตมากที่สุด

ส่วนชั้นปลาย เริ่มฝึกหัดปักเป็นรูปที่ยากและสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น เช่น นก เสื้อดอกไม้ และรูปคน เป็นต้น จนเมื่อชำนาญก็จะออกแบบสีเอง เมื่อปักเรียบร้อยแล้ว นำไปให้แผนกตัดเย็บ เย็บออกมาเป็นปลอกหมอน ผ้าปูโต๊ะ หรือกรอบรูปขนาดต่าง ๆ การปักผ้าวิธีนี้ได้นำไปทำเป็นปลอกหมอน ปักเป็นชื่อเด็กนักเรียน ในแผนกต่าง ๆ ปักเป็นรูปแบบสัญลักษณ์ของศูนย์ฯ อีกทั้งยังนำผลงานปักจักรที่สวยงามไปจำหน่ายเป็นของที่ระลึกจากศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ อีกด้วย

6. แผนกผักตบชวา

ประวัติความเป็นมา

กำเนิดผักตบชวาในประเทศไทย เริ่มมีเมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) เสด็จประพาสประเทศชวา เจ้านายฝ่ายในได้ตามเสด็จด้วย เห็นผักตบชวาออกดอกสีม่วงสวยงาม จึงขอแยกหน่อเอากลับมายังประเทศไทยเพียงเล็กน้อย นำมาใส่อ่างดินเลี้ยงไว้หน้าสนามวังสระปทุม จนกระทั่งออกดอกสวยงาม และเพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกวันจนเต็มกระถาง และในปีนั้นเอง นำได้ท่อมวังสระปทุม จึงทำให้ผักตบชวาล่องลอยแพร่กระจายออกไปยังสถานที่ต่าง ๆ ตามแม่น้ำลำคลองทั่วไป

ฝักตบชวาได้แพร่พันธุ์ไปเต็มท้องน้ำ เกาะกันเป็นแพหนาแน่น เป็นวัชพืชที่เกิดง่าย ตายยาก สามารถฝังตัวอยู่ในดินแห้งได้นานถึง 15 ปี พอได้น้ำก็ขยายพันธุ์เติบโต เป็นอุปสรรคต่อการคมนาคมทางน้ำเป็นอย่างยิ่ง สร้างความเดือดร้อนไปทั่วทุกแห่ง ทางกรมชลประทานต้องจ่ายเงินงบประมาณแผ่นดิน สำหรับกำจัดฝักตบชวาเป็นจำนวนมาก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช ทรงเห็นว่าท้องน้ำเต็มไปด้วยฝักตบชวา เป็นการยากต่อการกำจัด จึงมีพระราชดำริให้ ฯพณฯ นายธานินทร์ กรัยวิเชียร องคมนตรี และรองประธานกรรมการมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ ดำเนินการหาช่างมาทำฝักตบชวาให้เกิดประโยชน์ทั้งทางอุตสาหกรรมและการศึกษาที่ ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ ซึ่งจะเป็นการสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านได้เป็นอย่างดีเพราะเป็นวัสดุที่หาง่ายโดยทั่วไป

จากพระราชดำริดังกล่าว ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ จึงได้จัดตั้งแผนกฝักตบชวาขึ้นในปี พ.ศ.2526 โดยจัดเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนเน้นภาคปฏิบัติ โดยใช้เวลาเรียน 2 ภาค ภาคเรียนละ 6 เดือน

การเรียนการสอนในแผนกนี้นั้นมีการฝึกให้นักเรียนได้ออกแบบ แปลงสภาพฝักตบชวาให้เป็นของใช้และผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ โดยคำนึงถึงความคงทนถาวร ความเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยมีกรรมวิธีการผลิต และคัดแปลงวัสดุที่ใช้ประกอบเพื่อให้การผลิตสามารถทำได้รวดเร็วขึ้น แต่ยังคงรูปของงานหัตถกรรมไว้ ตามขั้นตอนดังนี้คือ เก็บฝักตบชวามาตากแห้ง นำเชือรา ริดให้เรียบ บางเส้นก็ข้อมสีเสียก่อน แล้วนำมาถักสาน และอีกสารพัดวิธีที่จะประดิษฐ์เป็นของใช้นานาชนิด เช่น กระเป๋า รองเท้า หมวก โคมไฟ ตะกร้า เก้าอี้ ถาด ถังขยะ ที่ใส่กระดาษ กระถางรองต้นไม้ และจานเป็นต้น

7. แผนกงานทอผ้าจก

ประวัติความเป็นมา

ทรงมีพระราชประสงค์ให้ก่อตั้งแผนกทอผ้าลายดินจกขึ้นที่ ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ เมื่อ พ.ศ.2524 เพื่อให้ชาวบ้านจากทุกทั่วภูมิภาคของประเทศไทย ได้มาเรียนรู้วิธีการทอผ้าที่นับวันจะหาผู้ทอได้ยากยิ่งให้คงอยู่มิให้สูญหาย อีกทั้งยังได้พระราชทานคำแนะนำในเรื่องสีส้น เพื่อให้มีลักษณะพิเศษไปจากของเดิม แต่ลวดลายนั้นทรงให้รักษาแบบอย่างของเดิมเอาไว้

การทอจกของศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ นั้นจะผูกปลายจากข้างหลัง หรือด้านในของชิ้นในขณะทอ ส่วนด้านหน้าของผ้าดินจกจะถูกซ่อนไว้ด้านล่าง ตลอดเวลา ทำให้ผู้ดูยุ่งยากเวลามองด้านบนผ้า แต่ความสวยงามที่อยู่ด้านล่างของผ้าช่างประณีตและงดงามเป็นอย่างยิ่ง

จกที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โปรดให้สนับสนุนและทรงรับไว้ในโครงการส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษ บางแห่งก็มีผลงานออกมาเป็นที่น่าพอใจ แต่บางแห่งก็ยังคงต้องแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น การอนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้านการทอจกนี้ที่แต่เดิมที่ใช้เป็นเชิงผ้าซิ่น ได้แพร่หลายออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ผ้าคาดหน้าปกเสื้อ หรือส่วนเสริมแต่งลวดลายกางเกง สายสะพาย กระเป๋า ปกหนังสือ เป็นต้น จึงนับว่าการถ่ายทอดการทอจกนี้เป็นการรักษาศิลปะดั้งเดิมของไทยให้คงอยู่ และเป็นการเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ผู้ผลิตอีกทางหนึ่งด้วย

8. แผนกปักผ้า

ประวัติความเป็นมา

การปักผ้าใช้นิยมใช้อุปกรณ์ที่หาง่ายตามพื้นบ้าน เช่น ค้าย เข็ม และสะดึง ก็สามารถเย็บผ้ากันได้แล้ว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีความห่วงใย งานปักผ้าว่า เป็นงานที่ต้องใช้ความประณีต ละเอียดอ่อน และนับวันจะหาผู้ที่มีความอดทนที่จะปักผ้าให้สวยงามได้ยากเต็มที จึงทรงมีพระราชประสงค์ให้จัดตั้งแผนกปักผ้าขึ้นที่ ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ ใน พ.ศ.2523 โดยทางกองราชเลขาธิการเป็นผู้รับผิดชอบด้านการเรียนสอน และนำอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญการปักผ้าในสวนจิตรลดาอบรมให้นักเรียนที่ ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ ด้วย

ทุกวันอังคาร อาจารย์ที่รับผิดชอบในการฝึกอบรมแผนกปักผ้า จะมาส่งงานให้นักเรียนที่เข้าอบรมซึ่งเป็นชาวบ้านในละแวกอำเภอบางไทร และอำเภอใกล้เคียง ทางมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ บางไทรฯ ได้แจกอุปกรณ์ในการตัดเย็บ เช่น ผ้าฝ้ายพื้นเรียบ ไหม DMC และแบบปักลวดลายต่าง ๆ ให้นักเรียนนำไปปักที่บ้าน ซึ่งนอกจากจะแจกจ่ายงานแล้ว ยังมารับและติดตามงานที่ผู้ฝึกอบรมนำมาส่งให้ รวมทั้งยังตีราคาและจ่ายค่าผลงานแก่ผู้ฝึกที่เริ่มชำนาญแล้วตามความเหมาะสม

ขั้นตอนการฝึกอบรมในแผนกปักผ้าขึ้น เริ่มแรกเรียนผู้เรียนจะได้เรียนพื้นฐานในการฝึกวิธีการปักไทย ปักชอยเส้นไหม ปักสั้น ๆ ยาว สลับกันให้เรียงเรียบ และฝึกปักผ้าเป็นลวดลายต่างๆ เช่น ลายดอกไม้ง่าย ๆ ที่เขาพอจะทำได้ โดยอาจารย์จากสวนจิตรลดาได้จัดไหมสีต่างๆ ที่จะนำมาปักเป็นสีต่างๆ แขนบมาให้ นอกจากนี้ในช่วงปิดเทอม ลูกหลานของสมาชิกศิลปาชีพในละแวกอำเภอบางไทร ยังได้มาฝึกหัดปักผ้าด้วยมือในแผนกปักผ้าอีกด้วย

ผู้เข้าฝึกอบรมในแผนกปักผ้านอกจากจะได้รับความรู้ และเทคนิคในการปักผ้าแบบสมัยโบราณแล้ว ยังจะได้รับเบี้ยเลี้ยงพระราชทานสำหรับเด็กเริ่มใหม่อีก 30 บาท/วัน จนกระทั่งถึงผู้ที่เริ่มชำนาญแล้ว ก็จะได้รับเบี้ยเลี้ยง 80 บาท/วัน และในทุกวันอังคารผู้ฝึกจะนำผลงานที่ปักเรียบร้อยแล้วมาส่งที่ศาลาโรงช้าง

ส่วนผลงานการปักของนักเรียนที่ปักเสร็จแล้วนั้น สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง เช่น ประดิษฐ์เป็นฝากล่อง และงานชิ้นเล็ก ๆ ได้

ทางศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ ได้เปิดการอบรมให้ความรู้ทางด้านการปักผ้านับต่อเนื่องมาได้หลายรุ่นแล้ว และได้ผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญ มีทั้งอยู่ประจำ และแบบไปกลับ ซึ่งผู้ที่เข้ามาเรียนในแผนกนี้ทุกคนจะต้องมีความขยัน อดทน และมีความละเอียดถี่ถ้วนในงานที่ปัก เพราะงานบางชิ้นใช้เวลานานนับแรมเดือน คุณค่าของงานจึงออกมามีความละเอียดสวยงามและมีคุณภาพ

ทั้งนี้การจำหน่ายสินค้างานฝีมือจากการปักของผู้เข้ารับการศึกษาอบรมนั้น ทางศูนย์ฯ ไม่ได้คำนึงถึงกำไร เพียงแต่ต้องการให้ราษฎรผู้ยากไร้ได้มีรายได้เสริมจากอาชีพประจำ ซึ่งนับว่าแผนกปักผ้านี้ประสบความสำเร็จในการเผยแพร่ และอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมแขนงนี้ไว้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นการสร้างรายได้เสริมให้กับครอบครัวเกษตรกรผู้ยากไร้อีกทางหนึ่งด้วย

9. แผนกทอผ้าไหม

ประวัติความเป็นมา

เมื่อสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้โดยเสด็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมพสกนิกรในท้องถิ่นต่างๆ ทรงมีพระราชดำริว่า การทอผ้าของไทยนั้นเป็นศิลปะที่ควรแก่การสงวนรักษา เพราะเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่น และหากได้มีการสนับสนุนส่งเสริมอย่างจริงจังแล้ว จะเป็นอาชีพเสริมจากอาชีพเกษตรกรของชาวชนบท ทำให้มีรายได้และมีความเป็นอยู่ดีขึ้น จึงได้ทรงจัดให้การทอผ้าเป็นงานหนึ่ง ของโครงการศิลปาชีพ โดยได้โปรดเกล้าฯ ให้ฝึกอบรมการทอผ้า พร้อมกับทรงส่งเสริมการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมในท้องถิ่นที่เหมาะสมแก่การปลูกหม่อน ในภาคต่าง ๆ รวมทั้งมีพระราชดำริให้จัดตั้งแผนกทอผ้าไหมขึ้นที่ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ จ.พระนครศรีอยุธยา ใน พ.ศ. 2524 อีกด้วย

ในฐานะที่ทรงเป็นองค์ฟื้นฟูการทอผ้าไหม และการทอผ้าไหมมัดหมี่ขึ้น สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงส่งเสริมการใช้ผ้าไหม โดยทรงเป็นผู้นำในการใช้ผ้าไหม ผ้าฝ้าย ผ้ามัดหมี่ มาตัดเย็บเป็นฉลองพระองค์ที่สมัยใหม่ มีการประกอบหรือตกแต่งด้วยผ้าปักภูไท หรือผ้าจก อีกทั้งยังทรงกำหนดชุดไทยพระราชนิยมสำหรับสตรีไทยในโอกาสต่าง ๆ ไว้หลายชุด ทุกชุดเป็นชุดที่ใช้ผ้าไหม ผ้าฝ้าย ผ้าซิ่น หรือผ้ายกทั้งสิ้น

เพื่อให้สอดคล้องกับการอนุรักษ์ผ้าไทย ทางศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ ได้ดำเนินการเรียนการสอนภาคปฏิบัติการทอผ้าไหมตามขั้นตอนซึ่งมีมาแต่โบราณ ดังนี้

การทอผ้ามัดหมี่หลังจากที่สาวไหมเป็นใจเรียบร้อย นำไหมไปฟอก วิธีการฟอกไหมใช้วิธีการของชาวบ้านแบบดั้งเดิมคือใช้เหง้ากล้วย ใบกล้วย ก้านกล้วย งวงตาล ไม้ขี้เหล็ก ใบเพกา ซึ่งทั้งหมดนี้ใช้อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ นำมาผานให้บาง ตากแดดให้แห้งแล้วเอาเส้นไหมลงไปแช่ในน้ำค้าง พอเส้นไหมเปียกชุ่มดีแล้วก็เอาใส่หม้อต้ม ได้เวลาพอสมควรจึงเอาเส้นไหมขึ้นจากหม้อไปแช่ล้างน้ำเย็นให้สะอาด สงเส้นไหมขึ้นจากน้ำ แล้วนำมาผึ่งแดดให้แห้ง หากไหมยังไม่สะอาดก็เอาไปแช่น้ำค้างตามวิธีเดิมอีกครั้งหนึ่ง เมื่อฟอกไหมแล้ว ก็นำเส้นไหมมาพันใส่หลักหมี่ พันไหมไปเรื่อย ๆ จนถึงจำนวนที่ต้องการ เอาเชือกมามัด (เชือกกล้วยหรือเชือกฟางก็ได้) เส้นไหมเป็นตอน ๆ แล้วแต่จะให้ลวดลายอย่างไร ตอนนี่เองที่เรียกว่า “มัดหมี่” นำเส้นไหมที่มัดแล้วนี้ไปข้อมสี แล้วนำมามัดและข้อมอีกเพื่อให้เกิดลวดลาย และสีตามที่ต้องการปรากฏบนผืนผ้า เมื่อเสร็จการข้อมก็แกะเชือกที่มัดอยู่ออก นำเส้นไหมมากรอเข้ากับหลอด เวลาทอก็เอาหลอดที่กรอไว้พุ่งไปก็จะได้ลายไปในตัว เวลากรอเส้นไหมเข้าหลอดจะต้องระมัดระวังลำดับให้ถูกมิฉะนั้นผืนผ้าที่ทอออกมาจะมีตำหนิในลักษณะต่าง ๆ เช่น ลายเข่งสูงบ้าง ต่ำบ้าง มีรอยต่อลายเห็นชัด หรือบางทีกลายเป็นลายอื่นที่ไม่ได้ตั้งใจมัดไปเลยก็มี ส่วนเส้นยืนซึ่งจะเป็นความยาวของผ้านั้น เมื่อฟอกไหมแล้วก็นำไปข้อมได้เลย สุดท้ายแล้วแต่จะต้องการสีอะไร

จะเห็นได้ว่ากว่าจะได้ไหมมัดหมี่แต่ละชิ้น ต้องใช้เวลา และความเพียรพยายาม ตลอดจนความพิถีพิถันเป็นอย่างยิ่ง ผ้าไหม จากโครงการส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษและศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ จึงออกมาเป็นผ้าไหมที่มีคุณภาพดี และจัดจำหน่ายที่ร้านจิตรลดา ซึ่งเป็นร้านของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษ

นอกจากนี้สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงขยายการใช้ไหมออกไปสู่ต่างประเทศ โดยทรงพระกรุณาแนะนำช่างออกแบบเครื่องแต่งกายชั้นนำของโลกให้ใช้ผ้ามัดหมี่ ผ้าไหม และผ้าปักชาวภูเขา มาออกแบบเสื้อผ้า และกระเป๋าถือสุภาพสตรีเผยแพร่ไปทั่วโลก

10. แพนกปิ่นตุ๊กตาชาววัง

ประวัติความเป็นมา

ตุ๊กตาชาววัง เป็นตุ๊กตาที่มีลักษณะพิเศษ และมีขนาดเล็กมาก ส่วนใหญ่จะมีศีรษะโตกว่าหัวไม้ขีดไฟเล็กน้อย ตัวสูงประมาณ 1.5 เซนติเมตร ตุ๊กตาชาววังส่วนใหญ่นิยมปั้นเป็นรูปผู้หญิง ผู้ชาย เด็ก แสดงอากัปกิริยา นุ่ง นอน ยืน เดิน คนเตี้ยค่อม ลอกเลียนแบบจากท่าทางของคนไทยโบราณตุ๊กตาเหล่านี้เมื่อปั้นเสร็จแล้วจัดเป็นชุดต่าง ๆ แสดงความเป็นอยู่ของคนไทย เช่น ร่วมสนทนา รับประทานอาหาร การเล่นดนตรีไทย ประเพณีไทย บวชนาค แต่งงาน โคนจุก ทำบุญบ้าน

ใต้บาตรพระ ตลาดน้ำ การเล่นของเด็กไทย เช่น งูกินหาง วีรีข้าวสาร กาฟักไข่ เดินกะลา มอญช้อน
ผ้า แหย่ชิง ติวแล้ว จี่ม้าทรงเมือง หยอดหลุมเมือง ตบแผะ หมากเก็บ จี่ม้าก้านกล้วย เป็นต้น

ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ ได้จัดตั้งแผนกปั้นตุ๊กตาชาววัง เพื่อเป็นการอนุรักษ์งาน
ศิลปหัตถกรรมแขนงนี้ให้คงอยู่ เมื่อปี พ.ศ. 2525 โดยมี ผู้อำนวยการในการปั้นตุ๊กตาชาววัง จาก
หมู่บ้านวัดท่าสุทธาวาส ต. บางเสด็จ จ.อ่างทอง มาเป็นผู้ถ่ายทอดให้ความรู้แก่ผู้สนใจในแต่ละรุ่น

โดยฝึกอบรมเป็น 2 ชั้น คือ ชั้นต้น และชั้นปลาย ซึ่งชั้นต้นมีการสอนให้นักเรียนมี
การเตรียมดิน กรองดิน และปั้นเป็นอวัยวะส่วนต่าง ๆ นอกจากนี้ยังต้องเรียนรู้เรื่องการพัฒนา
ความคิดของคนชนบท การทำเครื่องใช้ไม้สอย เช่น การตัดน้ำ คำข้าว หาปลาด้วยการทอดแห สุ่ม
ปลา และการละเล่นของเด็กไทย

ในชั้นปลายเรียนรู้เรื่องความรู้ทั่วไป ขั้นตอนการปฏิบัติในการปั้นตุ๊กตา ที่เรียกว่า
เหมือนจริงในอิริยาบถต่าง แล้วจึงนำมาเข้าเตาเผาที่อุณหภูมิ 800 องศา ตุ๊กตาที่ปั้นแบบเหมือนจริง
ไม่จำเป็นต้องทาสีก็ได้ จะให้เป็นธรรมชาติก็สวยงามดี หรือถ้าผู้ปั้นอยากทาสีก็สวยงามไปอีกแบบ

จึงนับว่าแผนกปั้นตุ๊กตาชาววังนี้ได้ฝึกให้นักเรียนได้รู้จักคุณค่าของดินเหนียว ซึ่ง
เป็นวัสดุธรรมชาติ ที่ดูเหมือนจะไม่มีประโยชน์ ให้นำมาประดิษฐ์เป็นตุ๊กตาที่สวยงามในรูปแบบ
ต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึง การละเล่น วิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมของไทย ในสมัยก่อนได้
เป็นอย่างดี งานปั้นตุ๊กตาชาววัง นับเป็นงานอนุรักษ์การเล่นตุ๊กตาของไทย เพื่อสืบทอดไปยังคนรุ่น
หลังให้ได้รู้จัก และมีให้ศิลปะที่น่าสนใจแขนงนี้สูญหายไปอีกด้วย

11. แผนกดอกไม้ขนมปัง

ประวัติความเป็นมา

แผนกดอกไม้ขนมปังในศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ ได้เปิดฝึกอบรมให้ความรู้แก่
นักเรียนในการนำแป้งขนมปังมาประดิษฐ์เป็นสิ่งสวยงามต่าง ๆ มาตั้งแต่ พ.ศ. 2530 โดยนักเรียนจะ
ได้เรียนรู้วิธีการเลือกขนมปัง การบดให้เป็นผงละเอียด และการปั้นเป็นรูปแบบต่าง ๆ เหมือน
ธรรมชาติมากที่สุด เช่น ดอกไม้ ใบไม้ ผลไม้ ตุ๊กตา เห็ด ดิน มอส เป็นต้น

ทั้งนี้ที่แผนกฯ ได้เน้นการสอนภาคปฏิบัติ เป็นระยะเวลา 1 ปี โดยฝึกให้นักเรียนได้
รู้วิธีการนำขนมปังที่รับประทานมาดั่งขอบสีน้ำตาลออก เมื่อดั่งขอบสีน้ำตาลออกฉีกเป็นชิ้น ๆ เอา
ไปตากแดดให้แห้งนำมาตำกับลูกเหม็นในครกหินให้ละเอียด ผสมกาวลาเท็กซ์ ใสสารกันบูด
นำมาผสมสี นวดให้เข้ากันดีเพื่อให้ได้สีตามต้องการ แล้วปั้นแป้งขนมปังเป็นดอกไม้ใบไม้ที่
เลียนแบบของจริงชนิดต่าง ๆ เช่น ดอกสตอเบอร์รี่ ดิ้นพริก เล็บมีอนาง พวงทอง เทียนหยด มากาเร็ต
พัคโบก เห็ด กล้วยไม้ และมอส เป็นต้น ซึ่งดอกไม้ที่ประดิษฐ์จากขนมปังนั้นเมื่อทาสีน้ำมันจะเก็บ

ไว้ได้นาน ส่วนการดูแลนั้นเก็บเอาไว้ในที่ร่ม หรือเอาไว้ในตู้โชว์ ก็จะคงสภาพสีให้ดูสดเหมือนใหม่อยู่เสมอ

12. แผนกเป่าแก้ว

ประวัติความเป็นมา

ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ ได้เน้นที่จะฝึกอาชีพให้กับลูกหลานของเกษตรกรผู้ยากไร้ จึงได้จัดตั้งแผนกเป่าแก้วขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ.2529 โดยมีอาจารย์ผู้ชำนาญด้านการเป่าแก้ว มาถ่ายทอดให้ความรู้ และสมาคมซอนต้า เป็นผู้ให้ทุนครั้งแรกในด้านการฝึกอบรม ซึ่งนักเรียนที่เข้ารับการฝึกอบรมในแผนกนี้จะต้องใช้ระยะเวลาในการฝึกอบรมเป็นเวลา 1 ปี ขึ้นไป จึงจะเริ่มชำนาญ โดยในระยะเริ่มแรกผู้ฝึกอบรมจะได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทของวัสดุ เครื่องแก้ว และคุณสมบัติของแก้วชนิดต่างๆ ที่จะนำมาใช้ในการสร้างผลิตภัณฑ์ เช่น แก้วอ่อน แก้วแข็ง และแก้วสีต่างๆ รวมทั้งจะได้เรียนรู้ด้านเทคนิคการหลอมแก้ว ยัดแก้ว บิดแก้ว ย่นแก้ว เป่าแก้ว และการเชื่อมแก้วให้เป็นเนื้อเดียวกัน การสร้างผลงานตามรูปแบบ ตลอดจนให้รู้จักการลดความเครียดในเนื้อแก้ว เมื่อสร้างผลงานเสร็จเรียบร้อยแล้วอย่างถูกต้อง และยังให้นักเรียนรู้จักสร้างผลงานตามรูปแบบของจริงและรูปแบบของการ์ตูน

การฝึกปฏิบัตินั้นจะมีการหัดเป่าแก้วจากแบบง่าย ไปหาแบบยาก และจากขนาดเล็ก ไปหาขนาดใหญ่ตามลำดับ เช่น รูปโก่ตัวเมีย ตัวผู้ สุนัข กวาง ลิง ช้าง ม้า แพะ วัว เสือ พญานาค เป็นต้น นอกจากนี้ยังให้นักเรียนทำตามผลงานตามความคิดของตัวเองให้ ออกมาเป็นงานชิ้น ใหม่ ๆ อีกด้วย

13. แผนกศิลปประดิษฐ์

ประวัติความเป็นมา

การเรียนการสอนในด้านศิลปประดิษฐ์ปัจจุบันได้มีการเปิดสอนในหลายสถาบัน และที่ ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ ก็เป็นแห่งหนึ่งที่ได้จัดการเรียนการสอนด้านงานฝีมือ โดยจัดตั้งแผนกศิลปประดิษฐ์ ในปี พ.ศ.2534 ซึ่งการเรียนการสอนในแผนกนี้นั้นแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับต้น ผู้ฝึกจะได้รับความรู้เรื่อง การทำรูป 7 สี 7 กลิ่น งานใบตอง การประดิษฐ์ กระถาง บายศรี กรวยอุษณีย์ ถาดใบตอง รู้จักเลือกใช้วัสดุธรรมชาติ วัสดุเหลือใช้ วัสดุที่แปรสภาพ รู้จักเลือกเครื่องมือ การออกแบบ การประดิษฐ์เป็นรูปแบบ ทรงต่าง ๆ ตามประโยชน์ที่ใช้ สอย งานดอกไม้แบบไทย การออกแบบ และร้อยมาลัยชนิดต่างๆ ดอกไม้สำหรับจัดพาน วิธีจัด

ดอกไม้สด การจัดแบบประยุกต์วัสดุต่างๆ งานแกะสลักผัก และเรียนรู้เรื่องการนำดอกไม้สดมาทำเครื่องแขวนชนิดต่าง ๆ

ส่วนการฝึกอบรมในระดับชั้นปลาย นักเรียนจะได้เรียนรู้การทำน้ำอ้อยไทย การทำบุหงาแห้ง สด ในรูปแบบต่างๆ การพับผ้าเช็ดหน้าเป็นรูปสัตว์ ประดิษฐ์งานใบตองแบบต่าง ๆ งานมาลัย

ผลงานของนักเรียนเมื่อได้ประดิษฐ์เป็นรูปแบบต่าง ๆ จนสำเร็จออกมาแล้วจะนำมาจำหน่ายเป็นของที่ระลึกที่อาคารพระมิ่งขวัญ ภายในศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ นักเรียนที่ฝึกอบรมจากแผนกศิลปประดิษฐ์นี้ สามารถที่จะนำวิชาความรู้ที่ได้ไปประกอบเป็นอาชีพ หรือทำงานด้านศิลปประดิษฐ์ในรูปแบบต่างๆ ที่ประณีต เพื่อสร้างรายได้ที่ดี อีกทั้งยังรักษาไว้ซึ่งงานศิลปประดิษฐ์ที่มีคุณค่าของไทยให้คงอยู่ไปอีกนานเท่านาน

14. แผนกประดิษฐ์หัวโขน

ประวัติความเป็นมา

แผนกหัวโขนที่ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ ได้ตั้งขึ้นมาเมื่อ พ.ศ.2538 โดยมีอาจารย์ผู้ชำนาญในการประดิษฐ์หัวโขนมาฝึกสอนให้ความรู้ซึ่งผู้ฝึกในแผนกหัวโขนนี้จะต้องใช้ระยะเวลาในการอบรม เป็นเวลา 6-12 เดือนจึงจะชำนาญ

โดยในระยะเริ่มแรกเรียนนั้น นักเรียนจะได้เรียนรู้วิธีการทำหัวโขน โดยการวัดศีรษะของผู้สวมใส่ ซึ่งหัวโขนที่ประดิษฐ์ในการสวมใสนั้น จะใช้วัสดุที่ทำจากกระดาษ ส่วนหัวโขนที่ใช้โชว์จะใช้วัสดุที่ทำจากเรซิน นักเรียนจะได้เรียนรู้ขั้นตอนการประดิษฐ์ทั้งจากกระดาษและเรซิน โดยวิธีแรกจะมีการออกแบบหัวโขนที่ใช้ และปั้นหุ่นโดยใช้ดินเหนียว หรือดินน้ำมัน แล้วนำมาขึ้นพอกหุ่น โดยใช้กระดาษติดลงบนภาพหุ่น แล้วจึงนำมาผ่าเย็บหัว เมื่อเสร็จแล้วจึงนำมาเกลี่ยหน้า ทาสีรองพื้นให้เรียบ ใช้รักเทียมปั้นเสริมส่วนต่าง ๆ ตามคิ้ว ริมฝีปากให้คมชัด แล้วจึงทำการประดับลวดลาย ทำเครื่องประกอบ เช่น จรข้างหู เมื่อประดับลวดลายเรียบร้อยแล้ว ลงรักปิดทองคำเปลว บริเวณส่วนที่ต้องการ ระบายสีเขียนหน้าตามหัวที่ประดิษฐ์ ประดับแว่นตา เขี้ยวตามลายกระจิง จึงเป็นอันเสร็จขั้นตอนการประดิษฐ์หัวโขน 1 หัว

ปัจจุบันแผนกประดิษฐ์หัวโขนที่ศูนย์ฯ ได้ประดิษฐ์หัวโขนเป็นรูปเศียรต่างๆ เช่น หน้าพระ ลิง ยักษ์ ฤาษี และเทพ เป็นต้น โดยได้ประดิษฐ์ เป็น 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก รวมทั้งหัวที่ใช้ในการเชิดหุ่นกระบอกด้วย ซึ่งหัวโขนแต่ละขนาดเป็นงานฝีมือที่ต้องใช้ความอดทน ละเอียดอ่อนในการประดิษฐ์ประคอง เป็นเวลานานนับแรมเดือนเพื่อให้ได้งานอัน

ทรงคุณค่า นักเรียนจึงต้องใช้เวลาในการฝึกหลายปี จึงจะเกิดความชำนาญ ซึ่งการประดิษฐ์หัวโขน นั้นผู้ที่ชำนาญสามารถนำมาประยุกต์ทำเป็นเครื่องศรียกรรณต์ตกแต่ง ในการแสดงละครได้

สำหรับความนิยมของผู้ที่มาเที่ยวชมนั้น จะเป็นหัวขนาดเล็ก ซึ่งส่วนใหญ่จะนำไป เป็นของชำร่วย ที่ระลึก เช่น พวกหน้ายักษ์ และหน้าลิง หรือถ้าเป็นหน้าพระก็จะนำมาโชว์ แต่ สำหรับชาวต่างประเทศจะนิยมหัวโขนประเภทหน้า ยักษ์ และหน้าลิง เพราะมีความสวยงามและ แปลกตา

งานการประดิษฐ์หัวโขนนับว่าเป็นงานฝีมือที่ต้องใช้ความอดทนและความประณีต มากจึงมีผู้ชำนาญในการทำหัวโขนน้อยลงทุกที การจัดตั้งแผนกประดิษฐ์หัวโขนที่ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ จึงนับว่าเป็นการสร้างช่างผู้ชำนาญในการประดิษฐ์หัวโขนให้มีมากขึ้น ซึ่งช่างเหล่านี้จะ ได้สืบทอดการทำหัวโขน ไปยังชนรุ่นหลัง เพื่อที่จะให้งานประดิษฐ์หัวโขนนี้ได้แพร่หลายและเป็น งานที่อนุรักษ์สมบัติของชาติไทยต่อไป

15. แผนกดอกไม้ประดิษฐ์

ประวัติความเป็นมา

เมื่อสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเปิดศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ เพื่อส่งเสริมให้ราษฎรที่ทรงรับอุปการะ ได้ฝึกวิชาชีพแขนงต่างๆ เช่น ทอผ้าไหม ทอผ้าลายตีนจก ผ้าแพรวา ย่านลิเภา เขียนลาย ปักผ้า ฯลฯ ในเบื้องต้นทรงพระกรุณาเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมและ ตรวจงานฝีมือด้วยพระองค์เองทุกแผนก

ในปี พ.ศ. 2524 ราษฎรตำบลบ้านเกาะ บ้านห่อหมก และบ้านเสนา ซึ่งมีบ้านเรือนอยู่ บริเวณใกล้เคียง กับศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ ราษฎรกลุ่มนี้ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ ทำสวน ปลูก ผักผลไม้ ทำสวนครัว ได้ทำหนังสือกราบบังคมทูลทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท ถึงปัญหาคุณภาพ ที่ดินไม่ดีพอทำนาได้ผลน้อย การทำนา ทำไร่ ถูกแมลงรบกวนทำเกษตรไม่ได้ผล ทำให้มีรายได้ไม่ เพียงพอ เขาเหล่านั้นขอพระราชทานฝึกหัดอาชีพเสริม เพื่อจะได้ช่วยความเป็นอยู่ของครอบครัว ต่อไป

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ ท่านผู้หญิง สุประภาดา เกษมสันต์ เปิดแผนกดอกไม้ประดิษฐ์ขึ้น โดยรวบรวมเหล่าแม่บ้าน ราษฎรกลุ่มนี้เข้ารับการฝึกหัดจากอาจารย์สวนจิตรลดา จัดส่งมาอบรมฝึกสอนให้ที่ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ

สมาชิกของแผนกดอกไม้ประดิษฐ์รุ่นแรก มีจำนวน 15 คน อาจารย์ผู้สอนคนแรก จนถึงปัจจุบัน คือ อาจารย์จริยา พานิช้อตรา (ท่านผู้หญิงมณีรัตน์ บุนนาค เป็นผู้ติดต่อเชิญมา

ถ่ายทอดวิชาดอกไม้ประดิษฐ์) และมีเจ้าหน้าที่จากสวนจิตรลดา มาดูแลแผนกด้วย ปัจจุบันท่านผู้หญิงลดาวัลย์ สมันตรีฐ์ เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบและนางวิไลวรรณ ภายถมยา ทำหน้าที่ผู้ช่วยแผนกดอกไม้ประดิษฐ์ เปิดทำการสอนมาเป็นเวลา 20 ปีแล้ว มีสมาชิกจำนวน 120 คน

ดอกไม้ประดิษฐ์

ดอกไม้ประดิษฐ์สามารถประดิษฐ์ได้จากวัสดุต่าง ๆ อาทิ ผ้า กระดาษ ดิน เรซิน+ ขนมปัง เยื่อใบไม้ กาบต้นกล้วย น้ำยาพารา และวัสดุอื่น ๆ ตามแต่จะหาได้สะดวกในท้องถิ่นนั้น ๆ

สำหรับแผนกดอกไม้ประดิษฐ์ที่ทรงโปรดเกล้าฯ พระราชทานนี้มุ่งเน้นการสอนให้ทำดอกไม้ไทยเป็นหลัก วัสดุที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นผ้าและกระดาษสา ดอกไม้ไทยต่าง ๆ เช่น ดอกบัว กล้วยไม้ต่าง ๆ กุหลาบ ป๊อป สุพรรณิการ์ บัวสวรรค์ จันทน์กระพ้อ สายน้ำผึ้ง รวงผึ้ง วรรณิการ์ เป็นต้น ขณะนี้มีดอกไม้ที่ฝึกสอนอยู่เป็นประจำจำนวนกว่า 100 ชนิด

การเรียนการสอน ฝึกทำดอกไม้จริงเป็นแม่แบบ ทั้งสีขนาด และส่วนรายละเอียดต่าง ๆ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้มีผ้า กระดาษ กระดาษสา สี แป้งทำผงเกสร ด้ายมัดเกสรเรณู กาว สำลี ลวด เป็นต้น ดอกไม้ที่จะจำหน่ายได้นั้น จะต้องได้รับการตรวจแก้ไข จากครูผู้สอนผู้ดูแลและผู้ชำนาญ จากวังสวนจิตรลดา ลงมติว่าสวยเหมือนจริง จึงจะอนุญาตให้เป็นงานส่งออกจำหน่ายได้

วิธีประดิษฐ์

นำดอกไม้จริง 2 ดอก เป็นต้นแบบ ดอกที่หนึ่งนำมาทำแบบ โดยกรีดหรือฉีก กลีบของดอก นำมาทาบลงบนกระดาษแข็งที่ทากาวเตรียมไว้ ส่วนดอกที่สองเก็บไว้เทียบลักษณะรายละเอียดขนาดและสี

หลักสูตรการสอน

ไม่มีระยะเวลา ผู้ที่มีความชำนาญในดอกไม้ชนิดไหนจะส่งงานชนิดนั้น และเมื่อมีดอกไม้สวยงาม ชนิดใหม่ อาจารย์ผู้สอนจะนำตัวอย่างมาเป็นแบบและสอนให้เรียนร่วมกันใหม่ การคัดเลือกจากการส่งงานผู้ที่จะได้ทำดอกไม้ชนิดนั้น ๆ ได้จากผู้ที่ทำงานส่งที่เหมือนจริง สวยงาม ประณีตที่สุด

การส่ง การรับดอกไม้และการตลาด

ผู้ดูแลสวนจิตรลดา จะรับงานส่งจากหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ แผนกขายร้านจิตรลดา มาให้สั่งให้สมาชิกส่งดอกไม้แต่ละชนิดจำนวนที่พอแก่ความต้องการ และเพื่อให้สมาชิกมีรายได้เสริมอย่างสม่ำเสมอ เมื่อสมาชิกส่งดอกไม้ในวันที่กำหนดส่ง จะได้เงินค่าแรงจากงานส่งดอกไม้ในอาทิตย์ต่อไปเสมอ

ดอกไม้ที่นำส่งที่บางไทร จะนำไปที่สวนจิตรลดาและจะส่งออกจำหน่ายที่ร้านของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ร้านจิตรลดาทุกสาขา ร้านสายใจไทย ศาลาพระมิ่งขวัญ ตามศูนย์การค้า และโรงแรมที่ติดต่อขอรับไปจำหน่าย

16. แผนกช่างสีและขัดเงา

ประวัติความเป็นมา

แผนกช่างสีและชักเงาศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ เปิดการเรียนการสอนควบคู่กับแผนกเครื่องเรือนไม้ เพราะทั้ง 2 วิชาชีพนี้จะต้องฝึกปฏิบัติร่วมกัน มีการทำเครื่องเรือนชนิดต่าง ๆ เช่น โต๊ะ ตู้ เตียง กรอบรูป ชั้นวางของหลายรูปแบบ ซึ่งการทำผลงานชิ้นรูปชิ้นใหญ่แล้วจะต้องมาถึงขั้นตอนการตกแต่งรายละเอียด ขัดตกแต่งผิวชิ้นงาน ทาสี ชักเงา เพื่อให้ชิ้นงาน ออกมาดี มีคุณภาพมากที่สุด กว่าจะมาเป็นช่างสีที่มีความสามารถสูง ทั้งด้านความรู้ และทักษะการทำงานที่ยอดเยี่ยม จะต้องได้รับการฝึนอย่างถูกวิธี มีหลักเกณฑ์ อีกทั้งยังต้องสามารถใช้เครื่องมือพื้นฐาน เครื่องมือทุ่นแรง ได้อย่างชำนาญชาญยิ่ง

นอกจากนั้นจะต้องเป็นคนที่มีความอดทน ขยันหมั่นเพียรเป็นเลิศ จึงจะสามารถรังสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพ ออกมาให้ลูกค้าเลือกซื้อตามชอบ ใช้ประดับประดาคนหาสถานได้อย่างสวยงาม

17. แผนกช่างโลหะ

ประวัติความเป็นมา

แผนกช่างโลหะศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ เปิดทำการฝึกอบรมงานเชื่อมโลหะและงานเครื่องมือกล เพื่อให้ผสมผสานกันในการฝึกงานเชื่อมโลหะ งานตะไบ งานกลึง งานกัด งานไส เป็นการฝึกพื้นฐาน การฝึกงานโดยใช้วัสดุต่าง ๆ เช่น เศษเหล็ก ทองเหลือง สแตนเลส เงิน อลูมิเนียม โดยนำวัสดุดังกล่าวมาผ่านกรรมวิธีต่าง ๆ สร้างเป็นชิ้นงานแบบจำลอง เช่น เกวียน ทองเหลืองของภาคกลาง ภาคอีสานและเกวียนของจังหวัดต่าง ๆ รถจักรยานเสือหมอบ รถสามล้อ หัวเข็มขัด รถมอเตอร์ไซค์ซ้อปเปอร์ ฯลฯ

การฝึกอบรมของแผนกช่างโลหะ เพื่อให้ให้นักเรียนศิลปาชีพ มีความรู้ ความเข้าใจ ขั้นตอน วิธีการทำงานเชื่อมโลหะและรวมถึงความปลอดภัยในการทำงาน การใช้และบำรุงรักษา เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ฝึกสร้างอุปกรณ์ เครื่องมือพื้นฐานใช้เองบางอย่างในแผนก นักเรียนศิลปาชีพ บางคนที่ยื่นจบออกไปแล้วก็สามารถซ่อมอุปกรณ์ทางการเกษตรที่ชำรุดจากการทำไร่ทำนาของตนเองและยังสามารถรับซ่อมให้กลุ่มเกษตรกรในหมู่บ้านใกล้เคียง โดยสร้างรายได้เสริมให้กับครอบครัวอีกทางหนึ่งด้วย โดยอาศัยการฝึกอบรมที่เรียนจากแผนกช่างโลหะ ศูนย์ศิลปาชีพ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2539 ได้รับการยกระดับฐานะเป็นวิทยาลัยและเปลี่ยนชื่อเป็น”วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีบางไทร” จนถึงปัจจุบันขึ้นอยู่กับสังกัดกองวิทยาลัยเกษตรกรรมกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการเปิดทำการสอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาเกษตรศาสตร์ สาขาวิชาเกษตรและเทคโนโลยี รวมทั้งการฝึกให้แก่บุคลากรเกษตรกรรมในหลักสูตรระยะสั้นทางด้านภาคเกษตรกรรม ภาคอาหารและโภชนาการ เพื่อสนองโครงการพระราชดำริให้แก่ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ

19. แผนกช่างเครื่องเรือนหวาย

ประวัติความเป็นมา

หวายเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทย คนไทยรู้จักนำหวายมาใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ตั้งแต่โบราณ โดยฝึกฝนถ่ายทอดกันมาในรูปแบบของงานจักสานหัตถกรรมพื้นบ้านควบคู่กับงานไม้ไผ่ จนถึงยุคสังคมพัฒนาอย่างเช่นปัจจุบัน ความจำเป็นในการใช้ผลิตภัณฑ์อำนวยความสะดวกและตกแต่งใช้สอยมีความจำเป็นสูงขึ้น ผลิตภัณฑ์เครื่องเรือนหวาย จึงเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย มีผู้ผลิตเครื่องเรือนหวายสนองความต้องการของผู้ใช้ทำให้เกิดระบบอุตสาหกรรม ฝึกสอนทำรายได้ให้แก่ผู้ผลิตและเสริมสร้างเศรษฐกิจเข้าประเทศปีละไม่น้อย

วัตถุประสงค์

- เพื่อเป็นการอนุรักษ์ไว้ซึ่งศิลปหัตถกรรมของบรรพบุรุษมิให้สูญหาย
- เพื่อเป็นอาชีพเสริมและเพิ่มพูนรายได้ ในการรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

ผู้รับผิดชอบ

นายวัชรกร พันชน ตำแหน่งผู้สอนเฟอร์นิเจอร์เครื่องเรือนหวาย สำนักอุตสาหกรรมในครัวเรือนและหัตถกรรม กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กรุงเทพฯ และอาจารย์หัวหน้าแผนกเครื่องเรือนหวายศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นายสมศักดิ์ เจริญพรประเสริฐ ผู้ช่วยครู แผนกเครื่องเรือนหวายศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

20. แผนกโภชนาการ

ประวัติความเป็นมา

ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ที่เดินทางเข้ามาเยี่ยมชม ทั้งที่มำกันแบบรอบครัว แบบเป็นทางการระดับผู้ใหญ่ หรือแขกบ้านแขกเมืองของประเทศไทย ซึ่งจะมาเยี่ยมชมที่ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ เป็นประจำ ทางศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ ต้องจัดเตรียมการต้อนรับอยู่เสมอ บางครั้งจำนวนบุคลากร

ไม่เพียงพอในการต้อนรับคณะต่าง ๆ ที่มาเยี่ยมชม จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการก่อตั้งแผนกโภชนาการ ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ

แผนกโภชนาการก่อตั้งขึ้น โดยเป็นโครงการร่วมมือกับระหว่างกรมอาชีวศึกษาและสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยได้รับมอบหมายจากศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ ให้ฝึกศิลปาชีพแก่บุตรหลายเกษตรกร ผู้ที่ยากจนยากไร้ ผู้พิการ ให้มีการฝึกอบรมศิลปาชีพด้านอาหารและโภชนาการ และสามารถนำความรู้ ความสามารถไปประกอบอาชีพของตนเอง หรือเป็นอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้กับครอบครัวด้วย

วัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ ในการประกอบอาชีพด้านอาหารและโภชนาการ ส่งเสริมให้เกษตรกรมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ในการประกอบอาชีพ ด้านอาหารและโภชนาการ และเพื่อให้เกษตรกรสามารถนำผลผลิตที่เน่าเสียง่ายมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ต่างๆ เพื่อจำหน่ายหรือเก็บไว้ทานได้นาน ๆ

การเรียนการสอนของแผนกโภชนาการ ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ แบ่งออกเป็น 2 วิธีการสอน ดังนี้

1. ภาคทฤษฎี + ปฏิบัติ รวมกัน โดยจะเน้นภาคปฏิบัติ

2. ภาคฝึกปฏิบัติงานจริง ที่ศาลาอาหาร ที่หมู่บ้านศิลปาชีพ และศาลาพระมิ่งขวัญ โดยการเรียนภาคทฤษฎีและปฏิบัติ จะมีอาจารย์มาเป็นวิทยากรสอนงานการทำอาหารเฉพาะด้าน จากกรมอาชีวศึกษา วิทยาลัยสารพัดช่าง วิทยาลัยเทคนิค อาจารย์ผู้สอนจะชำนาญคนละอย่างสลับเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาสอน จะมีเนื้อหาวิธีการสอนแตกต่างกันออกไป เนื้อหาวิธีแบ่งเป็นย่อย ๆ ได้ดังนี้

1. การแกะสลักผัก – ผลไม้

- ฝึกการแกะสลักผักผลไม้เบื้องต้น และขั้นสูง สำหรับจัดงานเลี้ยง

2. งานใบตอง เย็บกระทง, บายศรี, กระทงขนม, ที่รองถาด

- ฝึกงานใบตอง ใช้ในพิธีสำคัญ และเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

3. อาหารลาว – ไทย

- ฝึกการประกอบและบรรจุอาหารประเภท ต้ม แกง ผัด น้ำพริกต่าง ๆ ฝึกทำอาหารประจำภาคต่างๆ ต้องคิดต้นทุนค่าใช้จ่าย และการตั้งราคาขายได้ เป็นต้น

4. อาหารว่าง – ไทย

- ฝึกทำอาหารว่างชนิดต่างๆ ที่ใช้ในการจัดเลี้ยง ในชีวิตประจำวันและการนำไปประกอบเป็นอาชีพ เช่น กระทงทอง, ปอเปี๊ยะสด / ทอด, สาเกุ้ไส้หมู, ข้าวเกรียบปากหม้อ เป็นต้น

5. ขนมไทย

- ฝึกทักษะการทำขนมไทย ชนิดต่าง ๆ สำหรับการนำไปประกอบอาชีพได้ เช่น ทองหยอด ฝอยทอง ขนมตาล ขนมสอดไส้ ขนมกล้วย ขนมฟักทอง ข้าวเหนียวหน้าต่าง ๆ ขนม

6. เบเกอรี่

- ขนมอบต่างๆ ฝึกทำขนมอบชนิดต่าง ๆ ที่สามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพได้ ขนมปังไส้ต่าง ๆ คุกกี้ เป็นต้น

7. การถนอมอาหาร จะฝึกปฏิบัติหัวข้อต่อไปนี้

- การฉาบ เช่น มันฉาบ กล้วยฉาบ เผือกฉาบ การกวน เช่น กล้วยกวน สับปะรดกวน เผือกกวน ถั่วกวน ฟักทองกวน

- การเชื่อม เช่น การทำมะขามเชื่อม มะม่วงเชื่อม มะดันเชื่อม

- การคอง เช่น มะม่วงคอง มะนาวคอง มะกอกคอง มะขามคอง กระท้อนคอง

- การเชื่อม เช่น มันเชื่อม เผือกเชื่อม มะยมเชื่อม กล้วยเชื่อม เป็นต้น

8. การจัดดอกไม้

- ฝึกการจัดดอกไม้สดอย่างง่าย สำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน และสำหรับงานเลี้ยง โดยใช้ดอกไม้ที่หาง่ายในท้องถิ่น อาทิ ฝึกการจัดดอกไม้สำหรับในงานพิธีต่าง ๆ การจัดดอกไม้สำหรับงานเลี้ยง

- ฝึกการจัดช่อดอกไม้ใช้ในพิธีต่าง ๆ และเพื่อนำไปสู่อาชีพได้

9.การจัดโต๊ะอาหารและการบริการ

- ฝึกการจัดโต๊ะสำหรับงานพิธีต่าง ๆ ในรูปแบบหลากหลาย ฝึกการทำผ้าระบายโต๊ะ จัดเลี้ยง ฝึกพับผ้าเช็ดหน้า ผ้าเช็ดปากในงานจัดเลี้ยง ฝึกการใช้จานชาม ช้อน ส้อม และอุปกรณ์อื่น ๆ บนโต๊ะอาหาร

- ฝึกการเสิร์ฟและการให้บริการอาหารแก่แขกบนโต๊ะจัดเลี้ยง

- ฝึกมารยาทในการรับประทานอาหารในการจัดเลี้ยงประเภทต่าง ๆ

10. การฝึกปฏิบัติงานด้านอาหารและโภชนาการ

การดูแลความสะอาด บำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในงานต่าง ๆ หลังจากการเสร็จสิ้นการฝึกอบรมนักเรียนจะต้องฝึกปฏิบัติจริง โดยการแบ่งกลุ่ม ประกอบอาหารประเภทต่างๆ และจำหน่ายเองภายในแผนกเกษตรกรรมและแผนกโภชนาการ ตึกศาลาพระมิ่งขวัญ ศาลาอาหารและหมู่บ้านศิลปอาชีพ ในศูนย์ศิลปอาชีพ บางไทรฯ หรือตามโรงแรมต่างๆ

21. แผนกช่างเครื่องเรือนไม้

ประวัติความเป็นมา

แผนกช่างเครื่องเรือนไม้ ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ จัดตั้งขึ้นตามพระราชเสาวนีย์ขององค์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เพื่อเปิดโอกาสในบุตรหลานและเกษตรกรผู้ยากไร้ ได้มีโอกาสเข้ามาฝึกอบรมวิชาชีพและงานศิลปาชีพ เพื่อให้มีความรู้ติดตัว สามารถนำออกไปเป็นอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว และเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รวมทั้งเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติให้อยู่คู่กันคนไทยสืบต่อไป

ผู้รับผิดชอบในการฝึกอบรม (อาจารย์ผู้สอน)

1. อาจารย์ชัชวาล ลางดี สังกัดสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าแผนกช่างเครื่องเรือนไม้
2. อาจารย์สนม พจนานาธร สังกัดกรมราชทัณฑ์ ปฏิบัติหน้าที่อาจารย์ประจำแผนกช่างเครื่องเรือนไม้
3. อาจารย์พิชิต แสงจันทร์ สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมต่อเรือพระนครศรีอยุธยา กรมอาชีวศึกษา ปฏิบัติหน้าที่สอนผู้เข้ารับการฝึกอบรมแผนกช่างเครื่องเรือนไม้

ระยะเวลาในการฝึกอบรม

1. เวลาในการฝึกอบรมตั้งแต่เวลา 08.00 – 16.30 น. มีวันหยุด 1 วันต่อสัปดาห์
2. แบ่งเวลาการฝึกอบรมเป็น 2 รุ่น ๆ ละประมาณ 6 เดือน

หลักสูตรการเรียนการสอน

หลักสูตรการฝึกอบรมของแผนกช่างเครื่องเรือนไม้ ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งเป็นเกษตรกรผู้ยากไร้ ได้มีโอกาสเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยแบ่งระยะเวลาในการฝึกออกเป็น 2 หลักสูตร คือ

หลักสูตรประกาศนียบัตรขั้นต้น แผนกช่างเครื่องเรือนไม้ เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานไม้ ศึกษาชนิด ลักษณะ รูปร่าง ขนาด วิธีใช้ วิธีการบำรุงรักษา และการปรับแต่ง เครื่องมือที่จำเป็น สำหรับใช้ปฏิบัติงานไม้ และสามารถปฏิบัติงานการเข้าประกอบมุมไม้แบบต่าง ๆ การประกอบสร้างเครื่องเรือนอย่างง่าย ประเภท ม้านั่ง เก้าอี้ โต๊ะ ชั้นวางของ เครื่องเรือนที่ใช้ในสนาม

ประกาศนียบัตรขั้นปลาย แผนกช่างเครื่องเรือนไม้ เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ฝึกความชำนาญในการปฏิบัติงานโดยใช้เครื่องจักรกลงานไม้ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ในการผลิตชิ้นงานที่ต้องการความประณีตมากขึ้น และสามารถจัดการเชิงธุรกิจ เชิง

อุตสาหกรรม ที่นำไปประกอบอาชีพได้จริง มีความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบชิ้นงาน โดยคำนึงถึงความแข็งแรง สวยงาม และประโยชน์ในการใช้สอย

การฝึกอบรมขั้นต้นถือได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นถึงแม้ว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมไม่สามารถเรียนรู้จนเป็นช่างศิลป์อาชีพได้ทุกคน และจำนวนน้อยที่เป็นช่างชำนาญการ แต่ประสิทธิภาพของผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละคน จะเป็นปัจจัยสำคัญที่แสดงให้เห็นผล โดยรวมทั้งหมด เมื่อพวกเขากลับไปทำอาชีพส่วนตัวหลังจากที่เรียนจบไปแล้ว ความชำนาญถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ ในขณะที่สอนครูจะดึงพรสวรรค์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละคนออกมา และส่งเสริมจนประสบความสำเร็จดังที่ตั้งใจไว้ ในระหว่างฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคนจะได้เรียนรู้อย่างละเอียดเพื่อให้เกิดความเข้าใจได้อย่างถ่องแท้ในเรื่องวัสดุและอุปกรณ์การใช้ที่เกี่ยวข้อง ที่หาได้ไม่ยากในท้องถิ่นของตน อีกทั้งใช้ฝีมือในการทำและให้เข้ากับยุคสมัย จะไม่นำวัสดุอุปกรณ์และช่างศิลป์ที่ไม่มีคุณภาพมาใช้งานและการผลิตงานจะต้องทำให้ดีที่สุด ความประณีตของช่างศิลป์จะถูกเน้นตลอดในช่วงที่เข้ารับการฝึกอบรม

หลักในการออกแบบผลิตภัณฑ์ของศูนย์ศิลป์อาชีพ บางไทรฯ มี 3 ข้อดังนี้

1. อนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมแบบดั้งเดิมตามที่ตั้งทอดมาจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง
2. ออกแบบให้เหมาะสมกับยุคสมัย
3. ผสมผสานแบบใหม่และแบบเก่าเข้าด้วยกัน

การออกแบบจะเน้นความเป็นเอกลักษณ์ไทย ซึ่งจะปรับให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางด้านตลาดและสภาพทางเศรษฐกิจ

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชเสาวนีย์เกี่ยวกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ว่า “ผลิตภัณฑ์นั้นต้องมีคุณภาพสูง ได้มาตรฐาน” จึงทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาทดังกล่าวว่า “การพัฒนาคือหัวใจของเราความสำเร็จคือสิ่งที่เราตั้งใจไว้” ซึ่งครูผู้สอนได้เห็นถึงพระราชประสงค์ ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ที่อยากให้บรรลุวัตถุประสงค์

ระยะเวลาฝึกอบรมส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับความละเอียด ความประณีต และความซับซ้อนของแต่ละชิ้นงาน เช่น แผนกตัดเย็บเสื้อผ้าใช้ระยะเวลาในการฝึกอบรมเพียง 6 เดือน ในขณะที่แผนกปักผ้า แกะสลักไม้ หรือแผนกเขียนภาพลายไทย ใช้เวลา 2 ถึง 3 ปี ในการฝึกอบรมให้สำเร็จในขั้นปลาย ในระหว่างที่ฝึกอบรมที่ศูนย์ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะได้รับเบี้ยเลี้ยงค่าอาหารวันละ 60 บาท และมีที่พักให้อยู่โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เงินที่นำมาช่วยเหลือในส่วนนี้ได้สร้างภาระที่หนักหน่วงให้แก่ศูนย์ฯ แต่โชคดีที่ได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐบาล และเอกชนซึ่งถ้า ศูนย์ฯ ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานเหล่านี้ก็จะต้องหยุดให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเหล่านั้น

นับตั้งแต่ก่อตั้งศูนย์ฯ จนถึงปัจจุบันได้มีผู้เข้ารับการศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากกว่า 16,996 คน เมื่อสำเร็จการศึกษา แล้วสนใจที่จะนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษามาศึกษาไปประกอบอาชีพเสริมที่ภูมิลำเนาของตนเอง ทางศูนย์ฯ ก็จะให้การสนับสนุนแก่ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการจำหน่ายเครื่องมือและอุปกรณ์บางอย่าง ที่ใช้ในขั้นตอนการผลิตให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และให้ศิษย์เก่าเหล่านี้นำผลิตภัณฑ์ของตนมาจำหน่ายที่ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของศิษย์เก่าที่ทางศูนย์ฯ จัดตั้งขึ้น แต่อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า ผลิตภัณฑ์นั้นต้องมีคุณภาพสูง ได้มาตรฐานดังที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชเสาวนีย์ให้ถือเป็นหลักสำคัญในการศึกษาศิลปอาชีพทุกประเภทตลอดมา

สำหรับนักเรียนศิลปอาชีพ ที่ทางศูนย์ฯ พิจารณาเห็นว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถดี จะมีสิทธิได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ครูฝึกสอน หรือผู้ช่วยครู โดยผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ครูนี้ จะได้รับเบี้ยเลี้ยงจากศูนย์ฯ ในอัตราวันละ 80 บาท ส่วนผู้ช่วยครูจะได้รับวันละ 60 บาท

ส่วนผู้ที่สำเร็จหลักสูตรการอบรมแล้ว ทางศูนย์ฯ จะรับซื้อผลิตภัณฑ์โดยจะพิจารณาตรวจสอบคุณภาพก่อนแล้วจึงส่งออกจำหน่ายที่ศาลาพระมิ่งขวัญ ซึ่งเป็นอาคารจำหน่ายผลิตภัณฑ์ศิลปอาชีพ บางไทโรฯ

งบประมาณที่ใช้ดำเนินงาน

ในปัจจุบันศูนย์ศิลปอาชีพ บางไทโรฯ มีรายจ่ายที่ใช้ในการดำเนินงานเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และการดูแลสถานที่ ซึ่งรายได้ทั้งหมดมาจาก

- รายได้จากการเก็บค่าธรรมเนียมเข้าชมศูนย์ฯ ผู้ใหญ่ 50 บาท เด็ก 20 บาท
- เงินบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธา
- เงินงบประมาณจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ อาทิ

1. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2. กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม
3. กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ
4. กรมวิทยาศาสตร์บริการ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม
5. กรมอาชีวศึกษา
6. กระทรวงพาณิชย์
7. มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์
8. กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- รายได้จากการจัดงานต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ 3 งาน คือ

1. “ งานศิลปอาชีพ บางไทโร ” งานประจำปี จัดงานระหว่างปลายเดือนมกราคม ถึงเดือนต้นกุมภาพันธ์ (ช่วงตรุษจีน หรือสงกรานต์ตามแต่ความเหมาะสม)

2. “งานเดินวิ่งเทิดพระเกียรติ มินิ-ฮาล์ฟ มารathon ซึ่งด้วยพระราชทาน และบางไพรเสื่อภูเขา” ในช่วงต้นเดือนสิงหาคม (ปัจจุบันงดการจัดชั่วคราว)

3. “งานลอยกระทงตามประเพณี ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทร” จัดงานในช่วงเดือนพฤศจิกายน

4. รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์

การรับสมัครบุคคลเข้ารับการฝึกอบรม

1. คุณสมบัติผู้สมัคร

1. เป็นลูกหลานเกษตรกรผู้ยากไร้ และคนพิการที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้
2. มีอายุระหว่าง 16-50 ปี
3. วุฒิก่อนศึกษาไม่จำกัด

2. หลักฐานที่ใช้ในการสมัคร

1. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน
2. สำเนาทะเบียนบ้าน
3. รูปถ่ายขนาด 1 นิ้ว (ถ่ายไว้ไม่เกิน 6 เดือน)

3. สถานที่รับสมัคร

- สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด (ตามจังหวัดที่ผู้สมัครมีภูมิลำเนาอยู่)
- สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม (ตามจังหวัดที่มีภูมิลำเนาอยู่)
- สำหรับผู้ที่อยู่ในเขตกรุงเทพฯ สามารถสมัครได้ที่กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

4. ระยะเวลาเรียน

ในหนึ่งปีมีการฝึกอบรมศิลปาชีพ แบ่งออกเป็น 2 รุ่น แต่ละรุ่นใช้เวลาในการเรียนประมาณ 6 เดือน คือ

1. รุ่นที่ 1 ฝึกอบรมระหว่างเดือนเมษายน ถึงเดือนกันยายน
2. รุ่นที่ 2 ฝึกอบรมระหว่างเดือนตุลาคม ถึงมีนาคม

5. หลักสูตรการฝึกอบรมศิลปาชีพ

หลักสูตรการฝึกอบรมแต่ละแผนกจะมีระยะเวลาที่แตกต่างกันตามความยากง่ายของงาน ซึ่งพอจะจำแนกหลักสูตรออกเป็น 2 ประเภทด้วยกันคือ

1. หลักสูตรขั้นต้น เป็นหลักสูตรเริ่มต้นสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมขั้นแรกมีระยะเวลาในการฝึกประมาณ 6 เดือน แต่บางแผนกที่มีความยากอาจจะต้องใช้ระยะเวลาในการฝึกยาวนานมากขึ้น ถึง 1 ปี หรือมากกว่านั้น

2. หลักสูตรชั้นปลายเป็นหลักสูตรสำหรับผู้ที่จะจบการฝึกอบรมขั้นต้นแล้ว ซึ่งมีระยะเวลาในการฝึกประมาณ 6 เดือน แต่บางแผนกที่มีความยากอาจจะต้องใช้ระยะเวลาในการฝึกยาวนานมากขึ้น ถึง 1 ปี หรือมากกว่านั้น

6.สวัสดิการผู้เข้ารับการฝึกอบรม

เนื่องจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่เป็นผู้ยากไร้ ทางศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ จึงได้ให้การสนับสนุนสวัสดิการต่าง ๆ ให้เพื่อให้การฝึกอบรมเป็นไปได้อย่างลุล่วงด้วยดี โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายและค่าวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกอบรม
2. มีห้องพักให้อยู่สำหรับผู้ที่มาจากต่างจังหวัดโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
3. มีเบี้ยเลี้ยงพระราชทานเพื่อเป็นเงินค่าอาหารให้วันละ 80 บาท เฉพาะวันที่เข้ารับการฝึกอบรม
4. รักษาพยาบาลให้ฟรียามเจ็บป่วยทุกกรณี
5. มีเงินค่าผลงานให้เป็นขวัญ และกำลังใจ ในกรณีที่สามารทำผลงานศิลปาชีพที่มีคุณภาพส่งจำหน่ายได้ โดยให้ประมาณ 30 เปอร์เซ็นต์ ของราคาผลงาน (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะรัฐศาสตร์ 2535)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สรุป ที่ผ่านมามีการจัดฝึกอบรมผ่านไปแล้วทั้งหมด 61 รุ่น รุ่นละประมาณ 350-500 คน ซึ่งการสมัครนั้นมีทั้งที่ไปสมัครตามหน่วยงานราชการที่มีกำหนดไว้ในเอกสารและนักเรียนสามารถมาสมัครได้เองที่ศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ ณ ปัจจุบันนี้ มีผู้จบผ่านการฝึกอบรม 16,996 คน ซึ่งการจบในที่นี้เป็น การจบหลักสูตรที่เปิดอบรมแล้วรับใบประกาศนียบัตร กลับภูมิลำเนาเดิมของแต่ละคน การติดตามผู้ที่จะจบการฝึกอบรมไปแล้วนั้นก็จะมีการติดตามบ้างในกรณีที่ทางศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ พิจารณาเห็นว่านักเรียนคนนั้นมีฝีมือ มีความสามารถก็จะดึงกลับมาเป็นครูสอน หรือผู้ช่วยสอน โดยการติดต่อผ่านทางหน่วยงานที่นักเรียนคนนั้นสังกัด หรือติดต่อจากที่อยู่ที่ได้กรอกไว้ในใบสมัคร

ตอนที่ 3 ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

โนลล์ (Knowles) นักการศึกษาชาวอเมริกัน ได้เสนอแนวความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ โดยจำแนกออกเป็น 6 ด้าน คือ

1. ความต้องการทางกายภาพ (Physical need) เป็นความต้องการที่สามารถมองเห็นและสังเกตได้ง่าย ส่วนมากมนุษย์มีความต้องการด้านนี้ เพื่อความคงอยู่ของร่างกาย ในด้านการศึกษาแล้ว คือ ความต้องการแลเห็น การได้ยิน ความสุขสบาย การพักผ่อน

2. ความต้องการในการเจริญงอกงาม (Growth need) เป็นความต้องการที่นักจิตวิทยาส่วนมาก มีความเห็นตรงกันว่า ความต้องการด้านนี้เป็นสิ่งสำคัญที่จะพาไปสู่ส่วนอื่นของความ ต้องการ ซึ่งก็ตรงกับความต้องการการกระทำตนตามความสามารถที่แท้จริง (Self-actualization)

3. ความต้องการได้รับความมั่นคงปลอดภัย (The need for security) เป็นที่ยอมรับกันมานานแล้วว่า มนุษย์ย่อมมีสัญชาตญาณสำหรับการป้องกันตัวเอง ความต้องการด้านนี้หากไม่ได้รับการสนองตอบจะเกิดอาการทางพฤติกรรมผิดปกติ คือ เกิดความรู้สึกไม่มั่นคง โดยการถอนตัวออกจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งหลาย

4. ความต้องการได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ (The need for new experience) เมื่อคนแสวงหาความมั่นคง เขาอาจจะต้องเผชิญภัยและมีการเสี่ยงอยู่บ้าง ดังนั้นอาจเกิดความเบื่อหน่ายต่อ งานประจำที่ซ้ำซาก เมื่อความต้องการด้านนี้เกิดสับสนขึ้นบุคคลจะเกิดความวุ่นใจ จะเกิดอาการทางพฤติกรรมเหนื่อยอ่อน และเขาต้องการได้รับประสบการณ์ใหม่รวมทั้งแนวความคิดใหม่เป็นการชดเชย

5. ความต้องการด้านจิตใจและอารมณ์ (The need for affections) คนเราทุกคนต้องการได้รับความรัก รวมทั้งการได้ผลสำเร็จในบางครั้งก็มีสามเหตุมาจากความต้องการด้านนี้ โดยอาจเรียกว่า เป็นความต้องการทางด้านสังคม มีการร่วมกันแสดงความคิดเห็น ได้รับความสุขและอาจต้องโศกเศร้า ถ้าหากความต้องการด้านนี้ไม่ได้รับการตอบแทนก็จะเกิดอาการ 2 ด้านคือ การถอนตัวออกจากกลุ่มหรือมีลักษณะก้าวร้าว

6. ความต้องการได้รับการยอมรับ (The need for recognition) มนุษย์ส่วนมากต้องการได้รับความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า ได้รับการยอมรับนับถือจากคนอื่น ๆ ในบางด้านที่เขาทำอยู่ ความต้องการทางด้านนี้ทำให้เขารวมกลุ่มทางสังคม ทำให้เขาสามารถแสวงหาสถานะทางสังคม ในการยอมรับและความสนใจจากสมาชิกกลุ่ม (Malcolm S. Knowles 1980:84 – 87)

หากผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา มีความเข้าใจถึงธรรมชาติของความต้องการเหล่านี้ ก็จะช่วยให้ลดปัญหาต่างๆ ลงได้มาก ด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เหมาะสมช่วยให้เกิดความมั่นคงไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา การเมือง โดยการจัดสภาพแวดล้อมให้มีความเหมาะสมเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างดี รวมทั้งการจัดโอกาสเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์อันอบอุ่นระหว่างนักการศึกษาผู้ใหญ่และนักศึกษาผู้ใหญ่ โดยพยายามก่อให้เกิดบรรยากาศความเป็นกันเองให้มากที่สุด

ทฤษฎีแรงจูงใจมนุษย์ (Theory of Human Motivation)

มาสโลว์ (Abraham H. Maslow, 1943) ได้เสนอทฤษฎีแรงจูงใจของมนุษย์ในลักษณะของลำดับขั้นความต้องการ (Hierarchy of Needs) ซึ่งมีอยู่ 5 ขั้นที่สำคัญ โดยแยกออกเป็นลำดับขั้นตอนด้วยกัน

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางด้านร่างกาย หรือ ต้องการวัตถุที่จะมาทำให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ (Physical needs or survival needs) เป็นความต้องการที่ มาสโลว์ และนักจิตวิทยาเห็นว่าเป็นความต้องการระดับแรกสุด ได้แก่ ความต้องการทางด้านปัจจัย 4 ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการพักผ่อนนอนหลับ ความต้องการทางเพศที่จำเป็นในการดำรงเผ่าพันธุ์ของมนุษย์

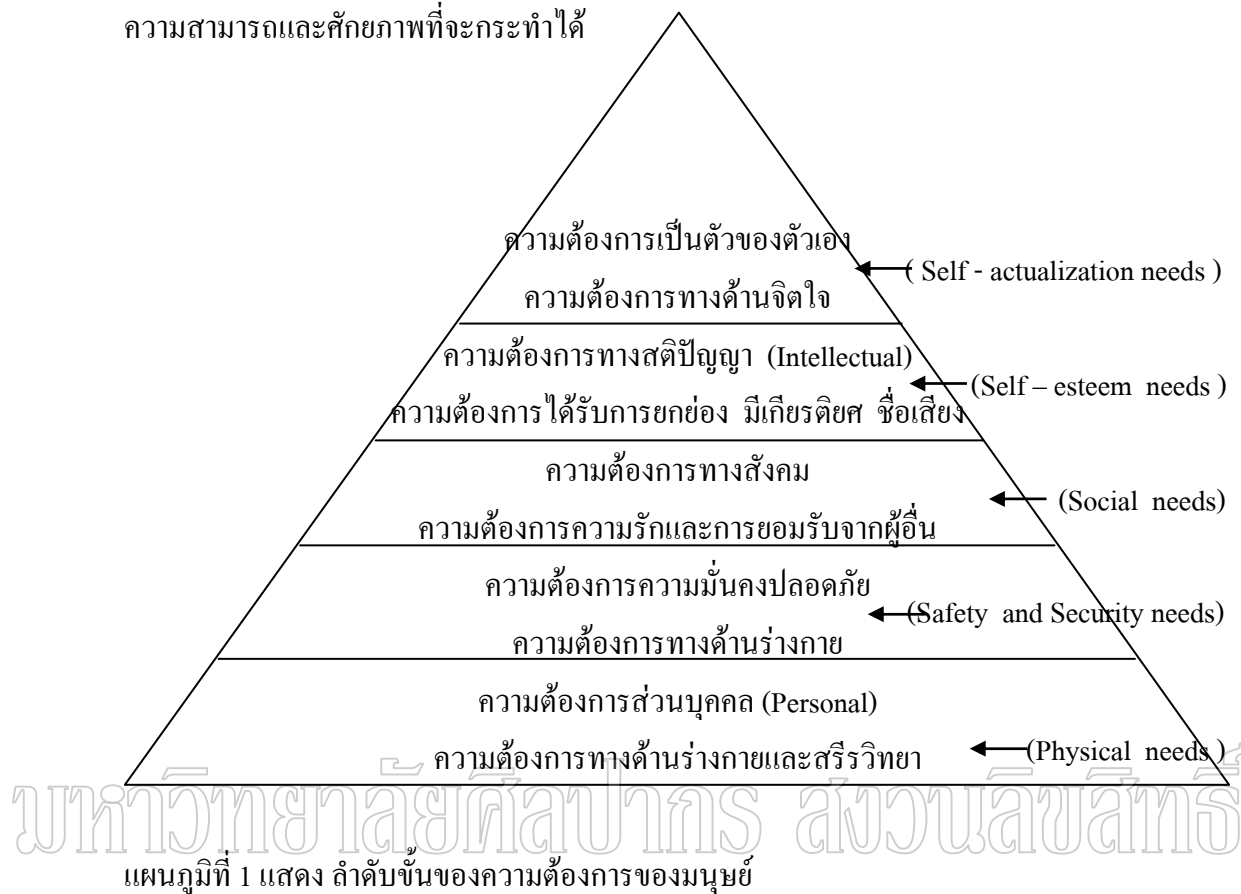
ขั้นที่ 2 ความต้องการได้รับความปลอดภัย (Safety and Security needs) มนุษย์ทุกคนมีความต้องการที่จะดำรงชีวิตอยู่โดยปราศจากภัยอันตราย มีสุขภาพจิต สุขภาพกายดี มีความมั่นคงในอาชีพหน้าที่การงานและฐานะทางเศรษฐกิจ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน หมายถึง การสะสมทุนทรัพย์หรือเงินทอง ความต้องการนี้จะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการขั้นที่ 1 ได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์ก็จะแสวงหาความมั่นคง การป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ ถ้าหากไม่ได้รับการตอบสนอง คนเราอาจหาทางหลบหนีไปจากสภาพนั้น ๆ ก็ได้

ขั้นที่ 3 ต้องการความรักและการเข้าเป็นสมาชิกในกลุ่ม (Social needs) ทุกคนต้องการความรัก ความเชื่อถือ ความจริงใจจากผู้อื่น เช่น จากพ่อแม่ จากเพื่อน ต้องการที่จะให้และได้รับความรัก มีมิตรไมตรีซึ่งกันและกัน ประารถนาที่จะเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ เพราะต้องการได้รับความอบอุ่น การยอมรับจากสมาชิกหรือเพื่อน ๆ ในกลุ่ม ต้องการทราบว่าคุณค่าอย่างไรในกลุ่มนั้น

ขั้นที่ 4 ต้องการได้รับการยกย่องในด้านความมีชื่อเสียงและเกียรติยศ (Self - esteem needs) หรือความต้องการที่จะเห็นคุณค่าและความสามารถของตัวเอง เป็นการประเมินผลตนเอง ได้รู้ว่าตนเองมีค่า ทุกคนในสังคม ยอมรับนับถือให้เกียรติยกย่องเทิดทูน เกิดความเชื่อมั่น ยอมรับนับถือตนเอง ซึ่งหมายถึงลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการได้รับความเคารพ ความเชื่อมั่นอื่น ๆ ทำให้เกิดความรู้สึกดีศรีภาพ และความมีชื่อเสียงในด้านต่าง ๆ

ขั้นที่ 5 ต้องการเป็นตัวของตัวเองหรือความต้องการที่ได้กระทำตามความสามารถที่เป็นจริง (Self - actualization needs or fulfillment needs) เป็นความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตของคนี่พัฒนาขั้นสูงสุดแล้ว เพื่อแสดงความสามารถและศักยภาพที่จะกระทำไ้ของตนเอง มนุษย์ทุกคนปรารถนาที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเอง มุ่งสู่เป้าหมายสูงสุดหรืออุดมคติที่ตนตั้งไว้ บุคคลได้รับความต้องการทั้ง 5 นี้ จะรับรู้และเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง มีความเป็นอิสระ สามารถทำได้ทุกสิ่งทุกอย่างตามที่ตนต้องการ และทำอย่างถูกต้องมีเหตุผลอย่างคนคิดเป็น

เป็นขั้นสุดท้ายของความต้องการและเป็นความต้องการสูงสุดของบุคคล เพื่อแสดงถึงสิ่งที่มี
ความสามารถและศักยภาพที่จะกระทำได้

ตอนที่ 4 ทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง

ลักษณะของความคาดหวัง

ซูบิน (Subin , อ้างถึงใน ประภาส ศิลปธรรมิ 2530 :20) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความ
คาดหวังว่าลักษณะของความคาดหวังนั้น เปรียบเทียบเหมือนกับ “การเล่นละครบนเวที” กล่าวคือ
จะต้องมี ผู้แสดง ผู้ชมและมีบทบาทสำหรับผู้แสดงดังต่อไปนี้

1. ความคาดหวังจาก “บท” หมายถึง ภาวะความเป็นจริงต่างๆ ทางสังคม จะสามารถ
เปรียบได้เช่นเดียวกับละคร ซึ่งประกอบด้วยตำแหน่งต่างๆ ทางสังคมมากมาย โดยมีบรรทัดฐาน
เป็นตัวกำหนดว่า บุคคลควรจะมีพฤติกรรมเช่นใดในสังคม กิจกรรม หรือการกระทำต่างๆ ทาง
สังคมจะถูกจัดระบบ และควบคุมโดยบรรทัดฐานที่แตกต่างกันไปตามสถานการณ์และเงื่อนไขของ
สังคมที่แตกต่างกันไป

2. ความคาดหวังจากผู้ร่วมแสดงคนอื่นๆ หมายถึง การที่สังคมมีบรรทัดฐานซึ่ง
เปรียบเทียบกับสคริปละครที่จะกำหนดบทบาทของบุคคลในความสัมพันธ์กันทางสังคม บุคคลใน
สังคมจึงต้องมีการสวมบทบาทซึ่งกันและกัน เพื่อที่บุคคลจะได้คาดหวังพฤติกรรมของบุคคลอื่นใน

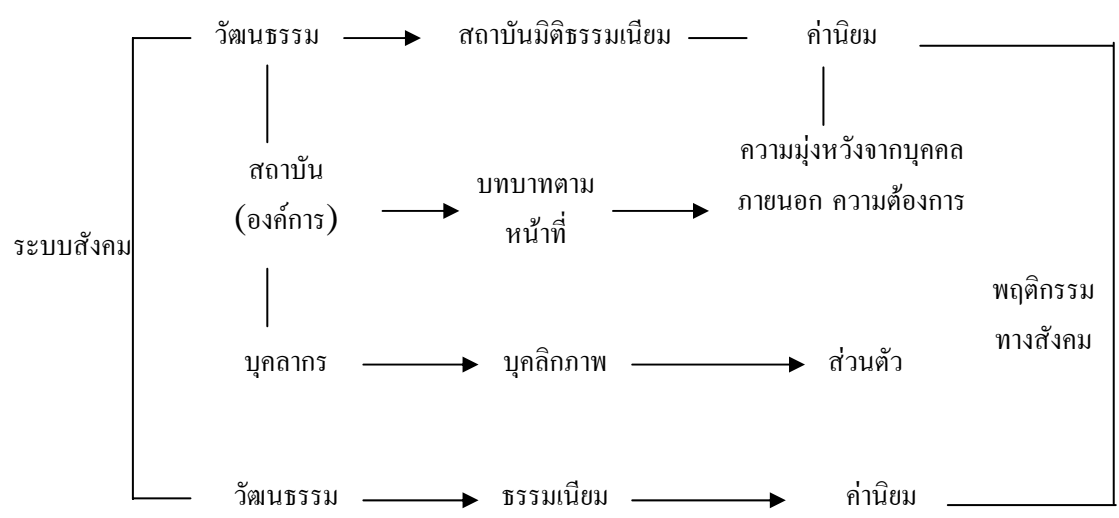
สังคมที่แสดงออกและสามารถมีปฏิสัมพันธ์ที่ถูกต้องได้ตามความคาดหวังของสังคมและบุคคลอื่นๆ

3. ความคาดหวังจากผู้ชม หมายถึง เป็นความคาดหวังของบุคคลในสังคมที่อยู่ในสถานการณ์ต่างๆ กันซึ่งจะต้องคาดหวังและสวมบทบาทของบุคคลอื่นที่เป็นเครื่องนำทางไปสู่การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างถูกต้อง และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่เป็นความคาดหวังร่วมกัน

เก็ทเซลส์ (Getzels , อ้างถึงใน พันธวงศ์ สุทธิพันธ์ 2528 :32) ได้กล่าวไว้ว่า ในสังคมหรือองค์กรนั้น บุคคลต่างก็สังเกตบทบาทซึ่งกันและกันและเข้าใจว่าตนเองควรแสดงบทบาทหรือพฤติกรรมอย่างไรจึงจะถูกต้องเหมาะสม ในขณะที่เดียวกันก็คาดหวังว่าบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งนั้นควรจะแสดงบทบาท หรือพฤติกรรมเช่นไรด้วย ซึ่งพฤติกรรมในองค์กรดังกล่าวได้รับการวิเคราะห์จากเก็ทเซลส์ (Getzels) อย่างละเอียด เพื่อหาเหตุผลว่าทำไมบุคลากรในองค์กรจึงแสดงพฤติกรรมหรือวางตนอย่างนั้นอย่างนี้แตกต่างกันไป อะไรมีส่วนก่อให้เกิดเหตุการณ์เช่นนั้นขึ้น

เก็ทเซลส์ (Getzels , อ้างถึงใน พันธวงศ์ สุทธิพันธ์ 2528 :32) ลงความเห็นว่าการกระทำต่างๆ ในสังคมมนุษย์นั้น เป็นผลจากตัวการ 2 ตัวการ คือ

1. ตัวการจากสถาบันหรือที่เรียกว่า สถาบันนิติ (homothetic dimension) ซึ่งประกอบด้วยสถาบัน (institution) หรือองค์กร (organization) บทบาทตามหน้าที่ (role) ซึ่งบุคลากรที่ดำรงตำแหน่งหนึ่งในสถาบันหรือองค์กรควรกระทำ และความมุ่งหวังจากบุคคลภายนอกสถาบันหรือองค์กร (expectation) ทั้งที่เป็นลูกค้าของสถาบันและที่เป็นประชาชนทั่วไปที่มองดูสถาบันนั้น ๆ อยู่

แผนภูมิที่ 2 บุคคลามิติทฤษฎีพฤติกรรมในสังคม

2. ตัวการจากตนเองหรือที่เรียกว่า บุคลามิติ (ideographic dimension) ซึ่งประกอบด้วย ตนเอง (individual) หรือความเป็นตัวของตัวเอง บุคลิกภาพ (personality) ซึ่งประกอบด้วย ทักษะนิสัย ส่วนตัว การรับรู้ ความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ จิตใจ สภาพร่างกายของตนเอง ความต้องการส่วนตัว (need-disposition) ซึ่งตนเองคิดว่าจำเป็นที่จะต้องสนองความต้องการนั้น หรือทำให้ความขาดแคลนนั่น ๆ หหมดสิ้นไปเพื่อความสุขของตนเองจริงๆ

ตัวการทั้ง 2 ประเภทดังกล่าวแล้วต่างก็ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมทั้งนั้น สิ่งแวดล้อมในที่นี้ ได้แก่ วัฒนธรรม ธรรมเนียม และค่านิยม ซึ่งสังคมแต่ละแห่งมีไม่เหมือนกัน สถาบันหรือองค์การที่ตั้งอยู่ในสหรัฐอเมริกา มีสิ่งแวดล้อมลักษณะอย่างหนึ่ง สิ่งแวดล้อมทั้ง 3 ประการย่อมไม่เหมือนกัน สิ่งแวดล้อมเหล่านี้มีอิทธิพลทั้งต่อสถาบันและต่อบุคลากร ดังนั้นการกระทำต่างๆ ของบุคลากรจึงได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมนี้

ลักษณะเฉพาะของสถาบันมีอิทธิพลต่อบุคลากร ลักษณะเฉพาะของบุคลากรก็มีอิทธิพลปรุงแต่งลักษณะรูปโฉมของสถาบัน

บทบาทตามหน้าที่ตำแหน่งมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ ความรู้สึกนึกคิด และการวางตนของบุคลากร ขณะเดียวกันบุคลิกภาพ ความรู้สึกนึกคิด และการวางตนของบุคลากรก็มีอิทธิพลต่อการแสดงบทบาทหน้าที่ในตำแหน่งของบุคลากรนั้นๆ ด้วย

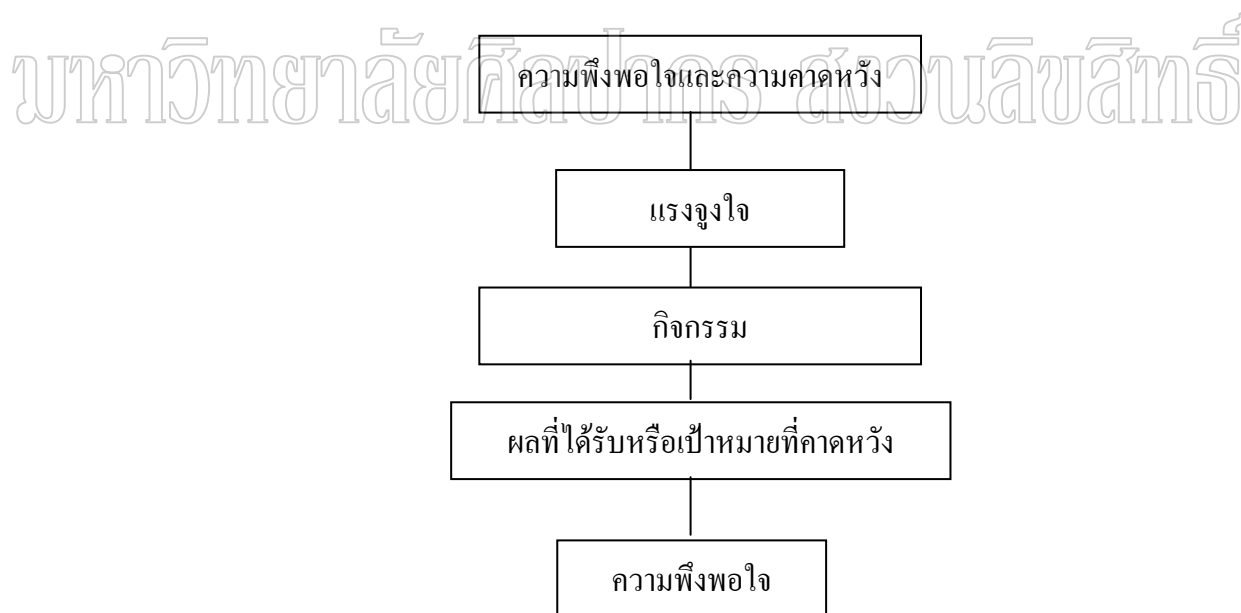
ความมุ่งหวังจากบุคคลภายนอกที่อยากเห็นบุคลากรวางตน หรือประพฤติตนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือแสดงบทบาทตามหน้าที่ในทำนองใดทำนองหนึ่ง มีอิทธิพลต่อความต้องการส่วนตัวของบุคลากร เช่น คนภายนอกหวังว่าบุคคลชั้นอธิบดีควรนั่งรถยนต์ ความแต่งตัวดี และควรมีฐานะดีๆ ดังนั้นอธิบดีก็จำเป็นที่จะต้องมียานยนต์ ก็เกิดความต้องการส่วนตัวขึ้น ในทำนองเดียวกันความต้องการส่วนตัวของบุคลากรดังกล่าวมีอิทธิพลต่อความมุ่งหวังของบุคคลภายนอก เช่น บุคลากรที่ต้องการร่ำรวย คิดหาแต่เงินโดยไม่คำนึงถึงความเสียหาย บุคคลภายนอกก็เลยมุ่งหวังที่จะให้สถาบันหรือองค์การจัดการอย่างใดอย่างหนึ่งกับบุคลากร เช่น ลงโทษหรือไล่ออก เป็นต้น

เมื่อสภาพต่างๆ สัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่เช่นนี้ บางทีจึงเกิดขัดแย้งกันขึ้น (conflict) เพราะบางทีบุคลากรก็ไม่อาจกระทำการใดๆ ได้ดังใจ อิทธิพลรอบด้าน มีส่วนบีบบังคับให้เขาต้องการทำอย่างนั้นอย่างนี้ จึงสรุปได้ว่า ในระบบสังคมทุกชนิด พฤติกรรมทางสังคมของบุคลากรมีอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทั้งในด้านสถาบันมิติและบุคลามิติ

ส่วนอีกทฤษฎีหนึ่ง คือ ทฤษฎีการคาดหวังของวรูม (Vroom , อ้างถึงใน กรรณก วงศ์พันธ์เศรษฐ 2535 :20-23) ซึ่งได้รับอิทธิพลจากแนวคิดจากนักจิตวิทยาหลายคน เช่น เคอร์ท เลวิน (Kurt Lewin) และเอ็ดเวิร์ด ทอลแมน (Edwad Talman) ต่อมา วรูม (Vroom) ได้นำแนวความคิดดังกล่าวมาปรับปรุง อีกประการหนึ่ง วรูม(Vroom) ยังค่อนข้างมีความคิดเห็นที่ขัดแย้ง

กับ เฮอรัซ เบิร์กในทฤษฎี 2 ปัจจัย บางครั้ง มีผู้เรียกทฤษฎีการคาดหวัง เป็นทฤษฎีย่อว่า ทฤษฎี V.I.E. THEORY ซึ่งประกอบด้วย

1. V มาจากคำว่า Valence ซึ่งหมายถึง ความพึงพอใจ
2. I มาจากคำว่า instrumentality ซึ่งหมายถึง สื่อ เครื่องมือ อุปกรณ์ วิธีทางที่นำไปสู่ความพึงพอใจ
3. E มาจากคำว่า expectancy หมายถึง ความคาดหวังภายในตัวบุคคลนั้นๆ บุคคลหรืออินทรีย์มีความต้องการหลายสิ่งหลายอย่าง ทุกชีวิตพยายามดิ้นรนแสวงหา อย่างน้อยที่สุดก็คือ ต้องการอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค เมื่อชีวปัจจัยเหล่านั้นได้รับการตอบสนองแล้วก็มีความต้องการระดับสูงขึ้นไปเรื่อยๆ จากความต้องการหลายสิ่งหลายอย่างนี้เองทำให้เกิดความพยายามกระทำ ดำเนินการด้วยวิธีการหนึ่งวิธีใด ด้วยสื่อ หรือเครื่องมืออย่างใด อย่างหนึ่ง เพื่อให้บรรลุความพอใจหรือเพื่อให้ได้รับผลของการดำเนินการนั้นตามที่ได้แสดงความพยายามนั่นเอง เรียกว่าความคาดหวังและความพอใจสิ่งต่างๆ ความคาดหวังอาจจะเป็นไปในทางบวกหรือทางลบก็ได้ ซึ่งแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 ทฤษฎีความคาดหวังของวรูม

ทฤษฎีการคาดหวังของวรูม (Vroom) ได้รับการยอมรับว่าเป็นทฤษฎีที่อธิบายแบบของการจูงใจที่ดี ได้มีผู้นำทางการบริหารหลายคนนำไปใช้ได้ผล รูปแบบที่วรูมเสนอขึ้นอย่างง่ายๆ ในขั้นแรกต่อมาได้มีผู้นำไปใช้อย่างถูกต้องแม่นยำ วรูม (Vroom) อธิบายเพิ่มเติมว่าแรงจูงใจเป็นผลจากค่านิยมที่บุคคลหนึ่ง เชื่อว่าถ้ากระทำอย่างนั้นอย่างนี้แล้วจะได้ผลประการใด

ตามมา สามารถคาดหวังได้เลย และผลที่ได้นั้นก็จะต้องสนองความต้องการของอินทรีย์ในระดับหนึ่ง สรุปแล้วทฤษฎีการคาดหวังก็คือ แรงจูงใจที่เกิดจากบุคคลที่มีความต้องการหลายอย่างและเชื่อว่าถ้าดำเนินการวิธีนี้จะได้รับผลตอบแทนเช่นนั้น เมื่อเชื่อแล้วตัดสินใจกระทำ ส่วนผลที่ได้รับนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความพอใจ หรือไม่พอใจได้แต่ก็มีแรงจูงใจให้ทำงานตามความเชื่อว่าจะเป็นอย่างที่คาดหวังไว้

การกำหนดความคาดหวัง

ศรีนิตย์ บุญทอง (2521 : 10-11) กล่าวถึง การกำหนดความคาดหวังตามความคิดของ เดเซกโก (De Cecco) ที่ว่า

...การกำหนดความคาดหวังของบุคคล นอกจากขึ้นอยู่กับระดับความยากง่ายของงานแล้วยังขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ผ่านมา กล่าวคือ ถ้าบุคคลเคยประสบความสำเร็จในการทำงานนั้นมาก่อน ก็จะทำให้การกำหนดความคาดหวังในการทำงานในคราวต่อไปสูงขึ้น และใกล้เคียงกับความสามารถจริงมากขึ้น แต่ในทางตรงกันข้ามระดับความคาดหวังต่ำลงมา เพื่อป้องกันมิให้ตนเกิดความรู้สึกล้มเหลว จากการที่วางระดับความหวังให้สูงกว่าความสามารถจริง...

การที่บุคคลจะกำหนดความคาดหวังของคนนั้น จะต้องประเมินความเป็นไปได้ด้วย ทั้งนี้เพราะความคาดหวังเป็นความรู้สึกนึกคิดและการคาดการณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยอาจจะเป็นรูปธรรม หรือนามธรรมก็ได้ ความรู้สึกนึกคิดหรือการคาดการณ์นั้นๆ จะมีลักษณะเป็นการประเมินค่าโดยมาตรฐานของตนเอง เป็นเรื่องมีอวัตรการคาดการณ์ของแต่ละบุคคลแม้จะเป็นการให้ต่อสิ่งที่เป็นรูปธรรม หรือนามธรรมชนิดเดียวกัน การคาดการณ์ก็อาจจะแตกต่างกันออกไปได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับภูมิหลัง ประสบการณ์ ความสนใจ และการเห็นคุณค่าความสำเร็จของสิ่งนั้นๆ ของบุคคลแต่ละคน

ปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวัง

แนดเลอร์ และ ลอร์เลอร์ (Nadler and Lawler, อ้างถึงในประเทือง สุขสุวรรณ 2534: 29) ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะของแต่ละบุคคล เช่น ภูมิหลัง ประสบการณ์ การศึกษา การฝึกอบรม ทักษะ และอายุ เป็นต้น มีผลทำให้บุคคลมีทัศนคติ ความต้องการหรือความคาดหวังแตกต่างกัน ในขณะเดียวกัน สิ่งแวดล้อมของงาน เช่น ลักษณะของผู้นำ ระบบการจ่ายค่าตอบแทน ก็มีผลต่อความคาดหวังของบุคคลด้วย

ศรีนิตย์ บุญทอง (2521: 10 - 11) กล่าวถึงการกำหนดความคาดหวังตามความคิดของ เดเซกโก (De Cecco) ว่า ... การกำหนดความคาดหวังของบุคคลนอกจากขึ้นอยู่กับระดับความยากง่ายของงานแล้ว ยังขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ผ่านมา กล่าวคือ ถ้าบุคคลเคยประสบความสำเร็จใน

การทำงานนั้นมาก่อน ก็จะทำให้การกำหนดความคาดหวังในการทำงานในคราวต่อไปสูงขึ้น และใกล้เคียงกับความสามารถจริงมากขึ้น แต่ในทางตรงกันข้ามระดับความคาดหวังต่ำลงมา เพื่อป้องกันมิให้ตนเกิดความรู้สึกล้มเหลว จากการที่วางระดับความหวังให้สูงกว่าความสามารถจริง

ริชเชก โสกาพิส (2542 : 69) กล่าวถึงการกำหนดความคาดหวังของบุคคลนั้น จะต้องประเมินความเป็นไปได้ด้วย ทั้งนี้เพราะความคาดหวังเป็นความรู้สึกนึกคิดและการคาดการณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยอาจจะเป็นรูปธรรมหรือนามธรรมก็ได้ ความรู้สึกหรือการคาดการณ์นั้น ๆ จะมีลักษณะเป็นการประเมินค่าโดยมาตรฐานของตนเอง เป็นเครื่องวัดการคาดการณ์ของแต่ละบุคคล แม้จะเป็นการให้สิ่งที่เป็นรูปธรรม หรือนามธรรม ชนิดเดียวกัน การคาดการณ์ก็อาจจะแตกต่างกันออกไปได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภูมิหลัง ประสบการณ์ ความสนใจ และการเห็นคุณค่าความสำเร็จของสิ่งนั้น ๆ ของบุคคลแต่ละคน

จากปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวัง ดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าสิ่งที่เป็นปัจจัยต่อความคาดหวัง ขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมหรือภูมิหลัง ความสนใจ และสิ่งคาดว่าจะได้รับในอนาคตของแต่ละบุคคล

แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง

ดาวรุ่ง วีระกุล (2534: 26-27) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของวิทยาลัยครูด้านการบริการชุมชนในท้องถิ่น ได้กล่าวถึงความคาดหวังไว้ดังนี้

เกวิทซ์ (Geiwitz) ได้กล่าวถึง ความคาดหวังว่า ความคาดหวังคือ ความเชื่อของมนุษย์ที่ว่า ถ้ามนุษย์ได้ประพฤติปฏิบัติในทางในทางหนึ่งแล้ว เขาย่อมจะได้รับผลตอบแทนจากสิ่งที่เขาประพฤติปฏิบัตินั้น ๆ การที่ได้ทราบถึงความคาดหวังของมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญต่อการที่เราจะทำนายหรือพยากรณ์พฤติกรรมนั้น ๆ ของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าความคาดหวังนั้นไม่สมหวังหรือไม่ตรงกับสิ่งที่เป็นจริง (Reality) เราก็จะทำนายพฤติกรรมของคน ๆ นั้นได้ ค่านิยมที่มนุษย์มีผลต่อผลที่ได้จากความคาดหวังมักจะเป็นเรื่องเฉพาะบุคคลและค่านิยมแห่งตนของมนุษย์ก็จำเป็นต่อการพยากรณ์หรือทำนายพฤติกรรมของมนุษย์ได้เช่นเดียวกัน

โรโดเจอร์ (Roediger) กล่าวว่า ความคาดหวังมาจากสิ่งเร้าที่เราได้สร้างเงื่อนไขไว้ เป็นการแสดงออกทางจิตใจว่าจะมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นผลตามมาจากสิ่งที่เราคาดหวัง

คาร์ลสัน (Carlson) ได้กล่าวถึงทฤษฎีความคาดหวังไว้ว่า ความคาดหวังเกี่ยวข้องกับความต้องการที่จะสำเร็จ เป็นแนวโน้มที่มนุษย์ต้องการที่จะทำสิ่งที่ยากลำบากให้ดีและให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ แรงจูงใจที่จะกระทำงานให้สำเร็จมีตัวแปรอยู่ 3 อย่าง คือ

1. การคาดหวังของมนุษย์ที่จะทำภาระงานให้สำเร็จ
2. การรับรู้ค่านิยมที่มีต่อเป้าหมาย

3. ความต้องการที่จะสำเร็จ

เหตุผลที่มนุษย์ทำงานเกิดจากการหลีกเลี่ยง หรือเกิดจากความล้มเหลว ความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังที่จะสำเร็จ การรับรู้ค่านิยมและความต้องการที่จะสำเร็จ ตลอดจนการหลีกเลี่ยงงานนั้น เป็นสูตรที่พยากรณ์แรงจูงใจได้ โดยมนุษย์ที่มีแรงจูงใจในการทำงานให้สำเร็จมีแนวโน้มที่จะเลือกงานไม่ยากนัก แต่ก็ไม่ง่ายเกินไปและมีแนวโน้มที่จะกระทำให้สำเร็จได้ ไครเดอร์ (Crider 1983 : 417) กล่าวว่าบุคลิกภาพและพฤติกรรมของมนุษย์ได้รับอิทธิพลมาจากการเสริมแรง นอกจากนี้ยังมาจากตัวแปรอื่น ๆ เช่น สมรรถภาพ กลยุทธ์ในการใช้สมอง ความคาดหวัง ค่านิยม และการจัดระเบียบแห่งตน

รอสลีย์ อักษรวงค์ (2535 : 8 – 10) ได้กล่าวว่า เลนท์และคณะ (Lent et al. 1987) ได้ให้ความหมายของความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตน (Self Efficacy) ว่าเป็นความเชื่อในความสามารถของบุคคลที่จะประสบความสำเร็จในการกระทำนั้น ๆ ความคาดหวังของมนุษย์จึงเป็นการคิดล่วงหน้าไว้ก่อน และความคิดล่วงหน้าจะมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมของมนุษย์ โดยเฉพาะความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเองที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกทำกิจกรรมการใช้ความพยายามและความเพียรที่จะทำงานให้สำเร็จ ตลอดจนมีผลต่อคุณภาพของงานด้วย

แบนดูรา (Bandura 1982) ให้ความเห็นว่า ความคาดหวังในความสามารถของบุคคลยังมีอิทธิพลต่อความพยายามที่จะทุ่มเทให้กับงาน ระยะเวลาที่จะกระทำพฤติกรรมที่ต้องเผชิญกับปัญหาหรืออุปสรรคและการแสดงพฤติกรรมทั้งในปัจจุบันและอนาคตด้วย แบนดูราได้อธิบายว่าความคาดหวังเกี่ยวกับผลของการตัดสินใจเลือกพฤติกรรมใด ๆ นั้นมี 2 ชนิด คือ

1. ความคาดหวังเกี่ยวกับผลของการกระทำ (Outcome Expectancy) เป็นการคาดคะเนของบุคคลว่า พฤติกรรมนั้นจะนำไปสู่ผลการกระทำใด
2. ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถ (Efficacy Expectancy) เป็นการคาดคะเนความสามารถของบุคคลในการกระทำพฤติกรรมที่จะนำไปสู่ผลของการกระทำตามที่คาดหวังไว้ตามรูปแบบความคาดหวังทั้ง 2 ชนิดดังแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 4 แสดงความคาดหวังที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพฤติกรรมของบุคคล

จากแผนภูมิตี่แสดงให้เห็นความคาดหวังที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกแสดงพฤติกรรมของบุคคล แบนดูราได้เสนอองค์ประกอบที่ทำให้เกิดความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของคน ดังนี้

1. ความสำเร็จในการทำงาน (Performance Accomplishment) เป็นประสบการณ์ที่มีผลต่อความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของบุคคลมากที่สุด เพราะจะทำให้บุคคลมีความมั่นใจมากขึ้นและความมั่นใจนี้จะนำไปสู่ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถสูงขึ้น

2. การได้เห็นประสบการณ์ของผู้อื่น (Vicarious Experience) การสังเกตเห็นคนอื่นได้รับความสำเร็จในการทำงานที่ยากโดยไม่เกิดผลเสียตามมา จะเป็นตัวแบบที่ตัวบุคคลนำมาพิจารณาความสามารถของตน และทำให้เกิดความคาดหวังว่าตนก็สามารถทำงานนั้นได้ถ้ามีความตั้งใจจริงและความพยายาม

3. การพูดชักจูงจากผู้อื่น (Verbal Persuasion) เป็นการรับเอาคำแนะนำของผู้อื่นมาเป็นข้อมูลในการพิจารณาความสามารถของตน ทำให้บุคคลมีความมั่นใจว่าตนเองมีความสามารถที่จะทำงานนั้นได้สำเร็จ

4. การตื่นตัวทางอารมณ์ (Emotional Arousal) บุคคลจะรับรู้ว่าคุณมีความตื่นตัว วิดกกังวลหรือกลัว จากการกระตุ้นของร่างกาย ในสภาวะที่ร่างกายถูกกระตุ้นมาก จะทำให้การทำงานนั้นไม่ได้ผลดี หากบุคคลนั้นรับรู้ว่าคุณมีความวิตกกังวลในระดับสูง ก็จะคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถที่จะทำงานนั้นได้ในระดับต่ำ

นอกจากนั้น แบนดูรา ยังได้เสนอว่า ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนมี 3 มิติ คือ

1. มิติเกี่ยวกับปริมาณหรือระดับของความคาดหวัง (Magnitude or Level) เป็นการคาดหวังของบุคคลว่า จะทำงานได้สำเร็จในระดับไหนเมื่อถูกเสนองานที่มีระดับความยากแตกต่างกัน

2. มิติเกี่ยวกับการแผ่ขยาย (Generality) ประสบการณ์บางอย่างจะช่วยให้บุคคลมีความคาดหวังว่า ตนสามารถนำสิ่งที่รอบรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่นได้

3. มิติเกี่ยวกับความเข้มแข็งหรือความมั่นใจ (Strength or Confidence) หากว่าบุคคลไม่มั่นใจในความสามารถของตน เมื่อประสบเหตุการณ์ที่ไม่เป็นไปตามที่คิดไว้ ก็จะทำให้ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเองลดลง แต่ในทางตรงกันข้าม หากมีความเข้มแข็งหรือมีความมั่นใจมาก บุคคลก็就会有ความมานะพยายาม แม้จะประสบเหตุการณ์ที่ไม่สอดคล้องกับสิ่งที่คาดหวังก็ตาม จะทำให้มีความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเพิ่มมากยิ่งขึ้น

จากแนวคิดของแบนดูรา ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการรับรู้และการคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของบุคคลที่จะเป็นแรงจูงใจภายใน (Cognitive Motivational Mediator) ซึ่งจะช่วยให้ผู้ที่คาดหวังความสามารถของตนได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงประสบความสำเร็จในการทำงาน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวัง จึงอาจจะสรุปได้ว่า ความคาดหวังก็คือ ความเชื่อของมนุษย์ที่มีอยู่ในตัวบุคคลทุกคนที่ตั้งใจทำอะไรแล้ว จะมีความคาดหวังว่าจะได้รับผลตอบแทนอย่างไรอย่างหนึ่งที่ทำนายไว้ ทั้งนี้เพื่อเป็นกำลังใจที่จะนำไปสู่ความภาคภูมิใจของตนเองตามความสามารถที่มีอยู่ของบุคคลนั้น ๆ จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับภาระและกลยุทธ์ในการใช้สติปัญญาที่มีเป้าหมาย

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้า และทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการในการเข้ารับการศึกษาหรือเข้าเรียนในสถาบันต่าง ๆ ซึ่งมีผู้ที่อ้างถึงไว้หลายท่านมีทั้งงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้ คือ

งานวิจัยภายในประเทศ

รัชนีารถ มณีพงศ์ (2530: บทคัดย่อ) ศึกษาความสนใจในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ในเขตภาคกลาง โดยจำแนกตามตัวแปรด้าน เพศ ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ระดับการศึกษาของบิดามารดา ระดับรายได้และอาชีพของบิดามารดา พบว่าไม่ว่าจำแนกตามตัวแปรด้านใดก็ตาม นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นเรียนสนใจในอาชีพหมวดวิชาชีพ วิชาการมากที่สุด โดยนักเรียนชายให้เหตุผลว่าเป็นอาชีพที่มีรายได้ดีมีค่าตอบแทนสูงมากที่สุด นักเรียนหญิงให้เหตุผลว่าเป็นอาชีพที่มีโอกาสได้ช่วยเหลือบุคคลอื่นอันเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติมากที่สุด

ทรงวุฒิ วัฒนขจร (2533 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยศึกษาองค์ประกอบที่มุ่งใจในการมาเรียนของนักศึกษาสายสามัญนอกระบบโรงเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีองค์ประกอบด้านการสนับสนุนในการเรียน ด้านฐานะทางเศรษฐกิจ ด้านความสนใจส่วนตัว และด้านการมองเห็นความก้าวหน้าในอาชีพ อยู่ในระดับปานกลาง และพบว่า นักศึกษามีระดับองค์ประกอบที่มุ่งใจในการมาเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มณฑา ทັນประดับ (2533 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาถึงเหตุผลในการเข้าเรียนการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดเชียงราย พบว่า เหตุผลในการเข้าเรียน คือ ต้องการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ทางการเรียน เพื่อนำความรู้ไปเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเองและครอบครัว ต้องการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต้องการคุณวุฒิเพิ่มและเข้าเรียนเพราะว่ามีผู้ชักชวนให้เรียน

ณัฐวุฒิ ธรรมกุลมงคล (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาองค์ประกอบด้านแรงจูงใจในการเข้าเรียนของนักศึกษาในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ประเภทการศึกษานอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษาที่จบชั้นประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้น กับที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายถึงอนุปริญญา มีระดับแรงจูงใจในการเข้าเรียนสูงกว่านักศึกษาที่จบระดับปริญญาตรีขึ้นไป สำหรับนักศึกษาที่ประกอบอาชีพในระดับช่างฝีมือ มีระดับแรงจูงใจในการเข้าเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ประกอบอาชีพค้าขายอาชีพบริการ ผู้ใช้แรงงาน และผู้ที่ยังไม่ได้ประกอบอาชีพ นักศึกษาที่ประกอบอาชีพบริการและอาชีพระดับช่างฝีมือ มีระดับแรงจูงใจในการเข้าเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ยังไม่ได้ประกอบอาชีพ และนักศึกษาที่ประกอบอาชีพระดับวิชาชีพ เหตุผลในการเข้าเรียน เพื่อหลีกเลี่ยงความจำเจในชีวิตประจำวัน เพื่อต้องการเป็นพ่อแม่ที่ดี เพื่อหางานใหม่ เพื่อต้องการเพื่อนใหม่ เพื่อต้องการประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตร เพื่อต้องการเข้าใจปัญหาของสังคม เพื่อต้องการรู้สึกเป็นเจ้าของ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาส่วนตัว และเพื่อยกระดับการศึกษา ความต้องการเหล่านี้มีความสำคัญเรียงลำดับดังกล่าว นอกจากนี้ ยังพบว่า หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ที่มีความสนใจมาก ได้แก่ โปรแกรม งานอดิเรก และหลักสูตรการพักผ่อนหย่อนใจ ส่วนหลักสูตรวิชาชีพได้รับความสนใจเป็นอันดับรองลงมา

ทองหล่อ นาคหอม (2535: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยแรงจูงใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาโทของนิสิตวิชาเอกบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ พบว่า แรงจูงใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาโทของนิสิตวิชาเอกบริหารการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้าน พบว่า แรงจูงใจอันดับแรกคือ ด้านเหตุผลส่วนตัว รองลงมาคือด้านหน้าที่ราชการ ด้านสถาบัน ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา และด้านการชักจูงของบุคคลและสื่อตามลำดับ

เสาวนีย์ พันธ์สรณ์ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยแรงจูงใจในการเข้าเรียนภาษาของผู้เรียนในโรงเรียนสอนภาษาต่างประเทศของภาคเอกชนในกรุงเทพมหานคร จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีแรงจูงใจ ในการเข้าเรียนภาษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แรงจูงใจอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ การเรียนเพื่อรู้ กับการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน คือ ด้านการประกอบอาชีพ ด้านการนำความรู้ไปช่วยเหลือชุมชน และการทำตามความคาดหวังของคนอื่น ส่วนแรงจูงใจอยู่ในระดับน้อยมีด้านเดียวคือด้านเพื่อหลีกเลี่ยงจากสภาพที่เป็นอยู่

รังรอง สีทองดี (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบแรงจูงใจในการศึกษาต่อปริญญาโท ภาคพิเศษของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร โดยแบ่งแรงจูงใจออกเป็น 6 ด้าน คือ ด้านการติดต่อสัมพันธ์ การทำตามความคาดหวังของผู้อื่น การประกอบอาชีพ การหลีกเลี่ยงจากสภาพที่เป็นอยู่ การนำความรู้ไปช่วยเหลือชุมชนและการเรียนเพื่อรู้ ผลการวิจัยพบว่า นิสิตปริญญาโท มีแรงจูงใจในการศึกษาทุกด้านในระดับสูง และพบว่า นิสิตเพศชายมีแรงจูงใจในด้าน

การติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นสูงกว่าผู้หญิง นิสิตที่มีอายุมากกว่า 46 ปี มีแรงจูงใจด้านการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นและด้านการเรียนเพื่อรู้สูงกว่านิสิตที่มีอายุน้อยกว่า และนิสิตที่สมรสแล้วมีแรงจูงใจด้านการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นมากกว่านิสิตที่เป็นโสด

ละมัยภรณ์ เพียงไรสง (2537: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยแรงจูงใจในการเลือกเข้าศึกษาต่อโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการเลือกเข้าศึกษาต่อโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้าน พบว่า แรงจูงใจในการเลือกเข้าศึกษาต่อมีด้านเหตุผลส่วนตัวอยู่ในระดับมาก รองลงมาด้านบุคลากร ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษาด้านการเรียนการสอน ด้านสถาบัน และด้านอิทธิพลการชักจูงจากบุคคลและสื่อ ตามลำดับอยู่ในระดับปานกลาง และจากการเปรียบเทียบพบว่านักเรียนชายและหญิง มีแรงจูงใจในการเลือกเข้าศึกษาต่อ โดยส่วนรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทิพวัลย์ ปิ่นะกาลัง (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยแรงจูงใจในการเลือกเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า แรงจูงใจในการเลือกเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยแรงจูงใจในการเลือกเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านบุคลากร ด้านการเรียนการสอน ด้านสถาบัน ด้านเหตุผลส่วนตัว และด้านอิทธิพลการชักจูงของบุคคลและสื่อ นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีแรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อไม่แตกต่างกัน

บัวขาว กมลศิลป์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยแรงจูงใจในการเข้าศึกษาโดยวิธีเรียนทางไกลของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า มีแรงจูงใจเข้าศึกษาสายสามัญโดยวิธีเรียนทางไกล เป็นรายด้าน พบว่า ด้านเหตุผลส่วนตัว ด้านหน้าที่การงาน ด้านสถาบัน และค่าใช้จ่ายในการศึกษาอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอิทธิพลต่อการชักจูงของบุคคลและสื่อ อยู่ในระดับปานกลาง ระดับแรงจูงใจในการเข้าศึกษาสายสามัญโดยวิธีการเรียนทางไกล ของนักศึกษาศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกันระหว่างเพศชายและเพศหญิง และระดับมัธยมศึกษาตอนต้นกับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ยกเว้นด้านเหตุผลส่วนตัวระหว่างเพศชายและเพศหญิง มีแรงจูงใจที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชวน มณีวรรณ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแรงจูงใจในการเข้าเรียนหลักสูตรการศึกษาออกโรงเรียนสายสามัญของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัย พบว่า แรงจูงใจในการเข้าเรียนหลักสูตรการศึกษาสายสามัญของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการเรียน

เพื่อรู้ ด้านการนำความรู้ไปช่วยเหลือชุมชน ด้านการประกอบอาชีพ ด้านการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น และด้านการหลีกเลี่ยงสภาพที่เป็นอยู่ ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการเข้าเรียนหลักสูตร การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามเพศ อายุ และระดับ การศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่าง เมื่อพิจารณา พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการนำความรู้ไป ช่วยเหลือชุมชน เพศชายและเพศหญิง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศชาย มีแรงจูงใจในการเข้าเรียนหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญด้านการนำความรู้ไป ช่วยเหลือชุมชนมากกว่าเพศหญิง

มานิตย์ อักษรกุล (2544: บทคัดย่อ) ศึกษาความต้องการการเข้าร่วมกิจกรรมของ นักเรียนนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยการอาชีพท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปรียบเทียบความต้องการการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนนักศึกษา ระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยการอาชีพท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ตามตัวแปรเพศและระดับชั้นปี พบว่า นักเรียนนักศึกษาเพศต่างกันมีความต้องการการเข้าร่วมกิจกรรมในภาพรวมแตกต่างกัน อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเพศหญิงมีความต้องการการเข้าร่วมกิจกรรม มากกว่าเพศชาย

สุนัย แยมแสงสังข์ (2542 : บทคัดย่อ) การศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองทางด้าน การศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพของทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 13 จังหวัด อุตรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มีความต้องการเลือกศึกษา 3 วิชาชีพ โดยให้เหตุผลว่าเลือก วิชาชีพที่คิดว่าสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ง่าย ทั้งเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริม และก่อนปลด ประจำการส่วนใหญ่ต้องการให้ทางหน่วยงานติดต่อหางานให้ทำตามวิชาชีพที่ได้ฝึกอบรม ร้อยละ 58.0

สุเมธ ลุ่งใหญ่ (2546: บทคัดย่อ) การศึกษาความต้องการของนักเรียน ระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นต่อการจัดกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปรียบเทียบความต้องการของนักเรียน จำแนกตามเพศ รวมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้าน กิจกรรมนักเรียน ด้านระเบียบวินัยนักเรียน และด้านสวัสดิการนักเรียน พบว่า นักเรียนชายกับนักเรียนหญิง มีความต้องการต่อการจัดกิจกรรมนักเรียน ไม่แตกต่างกัน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยต่างประเทศ

วรูม (Vroom 1970: 10) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบสำคัญของการทำงานว่า แรงจูงใจมีความสำคัญต่อการทำงานของบุคคลอย่างต่อเนื่อง เพราะการทำงานใดก็ตามถ้าจะให้ มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นจะต้องประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ประการ คือ

1. ความสามารถทักษะในการทำงานของบุคคล

2. การจูงใจเพื่อให้โน้มน้าวบุคคลให้ใช้ความสามารถ หรือทักษะในการทำงาน

โรเซนเบิร์ก และคนอื่น ๆ (Rosenberg and others 1970 : 215-216) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ค่านิยมที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ค่านิยมที่สำคัญมีได้อยู่ที่การมีรายได้ และเกียรติภูมิสูงเท่านั้น แต่อยู่ที่ความพอใจด้านอื่น ๆ อีก ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ได้ใช้ความรู้ความสามารถ และความถนัดพิเศษเป็นงานที่มีรายได้ดี เปิดโอกาสให้ทำงานร่วมกับผู้อื่นมากกว่าที่จะอยู่กับสิ่งของ เปิดโอกาสให้ได้ใช้ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ได้ทันที ทำให้มีเกียรติและสถานภาพทางสังคมสูง การมีอนาคตที่มั่นคง ปลอดภัย เปิดโอกาสให้มีอิสระอย่างเต็มที่ มีโอกาสได้ใช้ภาวะผู้นำและได้ช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ

มอร์สเดนและสมาร์ท (Morstain and Smart 1974 : 83-89) ได้ทำการศึกษาแรงจูงใจที่ทำให้ผู้ใหญ่ในสหรัฐอเมริกาเข้าเรียนในสถานศึกษา โดยใช้แบบวัดการเข้าเรียนต่อ EPS (Education Participation Scale) กับนักศึกษาผู้ใหญ่ จำนวน 611 คน โดยได้แบ่งแรงจูงใจออกเป็น 6 ด้าน คือ ด้านการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการทำตามความคาดหวังของผู้อื่น ด้านการนำความรู้ไปช่วยเหลือชุมชน ด้านการประกอบอาชีพ ด้านการหลีกเลี่ยงจากสภาพที่เป็นอยู่ และด้านการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจที่ผู้ใหญ่ให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ด้านการเรียนเพื่อรู้และด้านการประกอบอาชีพ ส่วนแรงจูงใจที่มีน้อยที่สุด คือ การหลีกเลี่ยงจากสภาพที่เป็นอยู่และด้านการนำความรู้ไปช่วยเหลือชุมชน เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศและอายุกับแรงจูงใจในการเข้าเรียน แต่ละด้าน พบว่า ผู้ที่มีอายุน้อยมีแรงจูงใจในการเข้าเรียนด้านการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นสูง ส่วนเพศชายมีแรงจูงใจในการเข้าเรียนด้านการทำตามความคาดหวังของผู้อื่นสูง และเพศหญิงมาเรียนเพราะต้องการมีความรู้

วัตสัน และคณะ (M.R.Watson and others 1997: 627-635) ได้ศึกษาความพึงพอใจในอาชีพของนักเรียนมัธยมชาวแอฟริกาใต้ผิวดำ จำนวน 216 คน ตามเพศ อายุ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ความรู้เกี่ยวกับตนเองและอาชีพ โดยใช้แบบทดสอบของฮอลแลนด์ (19/3) พบว่าวัยรุ่นส่วนมากพอใจในอาชีพประเภทงานบริการการศึกษาและสังคม อาชีพประเภทงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและอาชีพที่มีสถานภาพสูง

ชุย ลัน เตียน (Tien, Hsiu – Lan 1997) ได้ศึกษาลักษณะความสนใจในอาชีพของนักเรียนมัธยมชายไต้หวัน ตามแบบฮอลแลนด์ (Hollan) กาทิ (Gati) และเทรซี่ (Tracy) พบว่านักเรียนชายส่วนมากมีความสนใจในอาชีพประเภทงานช่างฝีมือและกลางแจ้งกับอาชีพประเภทงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในขณะที่นักเรียนหญิงส่วนมากมีความสนใจในอาชีพงานประเภทศิลปะ ดนตรีและวรรณกรรม กับอาชีพประเภทงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

คอนรอย (Conroy, C.A. 1997 : 24-8) ศึกษาการเลือกอาชีพในเด็กหนุ่มสาวชนบท โดยเก็บข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ในโรงเรียนระดับตำบลของพวกเพนซิลวาเนีย

จำนวน 612 คน พบว่า โอกาสในการเลือกอาชีพในความคิดของนักเรียนมีผลมาจากเพศ ระดับเกรดเฉลี่ย ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ โอกาสในอาชีพและอาชีพของบิดา ซึ่งพบว่าในเรื่องเงินเดือนของนักเรียนมักจะสูงกว่าค่าปกติในตลาดแรงงานท้องถิ่น นักเรียนหญิงมีทัศนคติในอาชีพของเพศหญิงน้อยกว่าเมื่อ 25-30 ปี ที่ผ่านมา นักเรียนที่มีภูมิหลังดีจะเลือกอาชีพที่มีสถานภาพสูงกว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีปัญหา นอกจากนี้ยังพบอีกว่าในด้านความสามารถทางการศึกษาของนักเรียนอาชีพในอุดมคติของนักเรียนที่มีเกรดสูงจะมีสถานภาพทางอาชีพสูงกว่านักเรียนที่มีเกรดต่ำ

งานวิจัยดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ชี้ให้เห็นว่าบุคคลที่จะประสบความสำเร็จหรือว่าจะได้รับความสำเร็จอะไรมา หรือแม้แต่ทางการศึกษา เราจะเห็นว่านักเรียนที่มีความแตกต่างกันในเรื่องของเพศ สถานภาพ และเรื่องอื่น ๆ ต่างกัน ย่อมจะมีความคาดหวัง ความมุ่งหวังที่จะนำไปสู่ความต้องการที่แตกต่างกันออกไป

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการศึกษาปริญญาโทในศูนย์ศิลปาชีพบางไทร ฯ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รุ่นที่ 62 ประจำปี 2548 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Studies)

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดของแต่ละขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่เข้ารับการศึกษาปริญญาโทในศูนย์ศิลปาชีพบางไทร ฯ รุ่นที่ 62 ประจำปี 2548 จำนวน 329 คน ตามจำนวนในตารางข้างล่างนี้ ตารางที่ 1 แสดงจำนวนนักเรียนในแต่ละแผนก รุ่นที่ 62 ประจำปี 2548

รายชื่อแผนก	จำนวนนักเรียน	รายชื่อแผนก	จำนวนนักเรียน
1. แผนกช่างไม้เครื่องเรือน	10	13. แผนกเป่าแก้ว	22
2. แผนกเครื่องหนัง	4	14. แผนกผ้าบาติก	9
3. แผนกประดิษฐ์หัวโขน	14	15. แผนกช่างเชื่อมโลหะ	19
4. แผนกตัดเย็บเสื้อผ้า	17	16. แผนกเครื่องเคลือบดินเผา	12
5. แผนกแกะสลักไม้	4	17. แผนกจิตรกรรมประยุกต์	11
6. แผนกเครื่องเรือนหวาย	8	18. แผนกเขียนภาพสีน้ำมัน	49
7. แผนกสอดย่านลิเภา	6	19. แผนกเขียนภาพลายไทย	26
8. แผนกทอผ้าไหม	6	20. แผนกผักตบชวา	2
9. แผนกทอผ้าลายตีนจก	4	21. แผนกศิลปประดิษฐ์	3
10. แผนกจักสานไม้ไผ่ลายจิด	9	22. แผนกบ้านทรงไทย และ แผนก ปั้นตุ๊กตาชาววัง	9
11. แผนกปักผ้า	9	23. แผนกช่างเครื่องยนต์	54
12. แผนกประติมากรรม	14	24. แผนกโภชนาการ	5

***หมายเหตุ : บางแผนกไม่มีนักเรียนจึงไม่ได้ทำการเปิดอบรม

กลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนรุ่นที่ 62 ประจำปี 2548 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้สูตรการสุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ในกรณีที่ทราบจำนวนประชากร และกำหนดค่าความคลาดเคลื่อน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 181 คน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงการสุ่มตัวอย่างผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 181 คน

แผนก ที่	รายชื่อแผนก	แยกแต่ละแผนก		รวมทั้งแผนก	
	แผนกที่เกี่ยวข้องกับผ้า	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	แผนกตัดเย็บเสื้อผ้า	17	10	45	25
2	แผนกทอผ้าไหม	6	3		
3	แผนกทอผ้าลายตีนจก	4	2		
4	แผนกปักผ้า	9	5		
5	แผนกผ้าบาติก	9	5		
	รวม	45	25		
	แผนกที่เกี่ยวข้องการจักสาน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
6	แผนกเครื่องเรือนหวาย	8	5	122	70
7	แผนกสอดข่านลิเกา	6	3		
8	แผนกจักสานไม้ไผ่ลายจิด	9	5		
9	แผนกผักตบชวา	2	2		
10	แผนกช่างไม้เครื่องเรือน	10	5		
11	แผนกเครื่องหนัง	4	2		
12	แผนกประดิษฐ์หัวโชน	14	7		
13	แผนกแกะสลักไม้	4	2		
14	แผนกประติมากรรม	14	7		
15	แผนกเป่าแก้ว	22	16		
16	แผนกศิลปประดิษฐ์	3	2		
17	แผนกเครื่องเคลือบดินเผา	12	6		
18	แผนกบ้านทรงไทย ฯ	9	5		
19	แผนกโขนนาการ	5	3		
	รวม	122	70		

ตารางที่ 2 (ต่อ)

แผนก	รายชื่อแผนก	แยกแต่ละแผนก		รวมทั้งแผนก	
		ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ที่	แผนกที่เกี่ยวกับการเขียน				
20	แผนกจิตรกรรมประยุกต์	11	6	89	49
21	แผนกเขียนภาพสีน้ำมัน	49	27		
22	แผนกเขียนภาพลายไทย	29	16		
	รวม	89	49		
	แผนกที่เกี่ยวกับเครื่องจักร				
23	แผนกช่างเชื่อมโลหะ	19	10	73	37
24	แผนกช่างเครื่องยนต์	54	27		
	รวม	73	37		
	รวมทั้งหมด			329	181

ตารางที่ 3 แสดงสรุปนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแผนกต่าง ๆ

จำนวนนักเรียนในแผนกต่าง ๆ (คน)	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
แผนกที่เกี่ยวกับผ้า	45	25
แผนกเกี่ยวกับงานฝีมือ	122	70
แผนกเกี่ยวกับการเขียน	89	49
แผนกเกี่ยวกับเครื่องจักร	73	37
รวม	329	181

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพของบิดามารดา อาชีพเดิมของนักเรียน และสาขาวิชาชีพที่เรียน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงในการเข้ารับการฝึกอบรมที่จะได้รับจากการที่สมัครเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับความต้องการ 4 ด้าน คือ ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ความต้องการทางด้านความมั่นคงปลอดภัย ความต้องการทางด้านสังคม ความรักและการยอมรับจากผู้อื่น และ ความต้องการได้รับการยกย่อง มีเกียรติยศ ชื่อเสียง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วยข้อคำถามลักษณะคำถามปลายปิด และแบบปลายเปิด จำนวน 2 ชุด สำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ครั้ง โดยที่แบบสอบถามชุดที่ 1 แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ความพึงพอใจสถานภาพสมรส อาชีพเดิมของนักเรียน อาชีพของมารดาบิดา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน สาขาวิชาที่เรียน และระยะเวลาในการสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของนักเรียนผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทร ฯ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert Rating Scale) 5 ระดับ มีความหมายดังนี้ดังนี้

มากที่สุด	ให้ระดับคะแนน	5
มาก	ให้ระดับคะแนน	4
ปานกลาง	ให้ระดับคะแนน	3
น้อย	ให้ระดับคะแนน	2
น้อยที่สุด	ให้ระดับคะแนน	1

โดยเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนในการพิจารณาค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์ประมาณ

ค่าของ เบสต์ (Best 1978: 186-187) ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง มีความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงมากที่สุด

ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง มีความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง มีความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง มีความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงน้อย

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง มีความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่จะได้รับการสมัครเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทร

ตอนท้ายของแบบสอบถาม จะถามที่อยู่ พร้อมเบอร์โทรศัพท์ ที่สามารถติดต่อได้ในอีก 2 เดือนข้างหน้า หลังจากที่จบการฝึกอบรมไปแล้ว

แบบสอบถามชุดที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้หลังจากที่ผ่านการฝึกอบรมไปแล้ว 2 เดือน โดยแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ความทุกข์พลภาพสถานภาพสมรส อาชีพเดิมของนักเรียน อาชีพของมารดาบิดา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน สาขาวิชาที่เรียน และระยะเวลาในการสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการนำวิชาชีพไปใช้ หลังจากที่ยังหลักสูตรการฝึกอบรมจากศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ ไปแล้ว

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับผลของการนำวิชาชีพไปใช้ และสิ่งที่เกิดขึ้นแก่ผู้ผ่านหลักสูตรการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ

ตอนท้ายของแบบสอบถาม จะขอความกรุณาเบอร์โทรศัพท์ของเพื่อน ๆ ร่วมรุ่นเดียวกัน เท่าที่ติดต่อกัน 5 คน

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม ขึ้นตามเนื้อหาของความต้องการในการฝึกอบรม และตัวแปรที่เกี่ยวข้อง โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาตำรา เอกสาร งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามโดยครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ โดยสร้างขึ้นเองและประยุกต์จากเครื่องมือที่มีผู้วิจัยคนอื่น ๆ ได้ใช้วิจัยแล้ว
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบคุณภาพ โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญว่ามีความสอดคล้อง ครอบคลุมหรือไม่ พร้อมกับปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาภาษา
4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนจำนวน 30 คน ในแผนกต่าง ๆ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านความคาดหวัง 0.94 และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความเป็นจริง 0.89 และเพื่อตรวจสอบหาความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา ว่านักเรียนไม่เข้าใจ สงสัย และดำเนินการปรับปรุงแบบสอบถามให้เหมาะสม หลังจากนั้น นำเครื่องมือไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง มีขั้นตอนดังนี้

1. ยื่นคำร้องต่อภาควิชาการศึกษาออกโรงเรียน มหาวิทยาลัยศิลปากร ทำหนังสือถึงรองประธานกรรมการมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ เพื่อขอความร่วมมือในการเข้าศึกษาข้อมูลดำเนินการวิจัย ทดลองเครื่องมือ และการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. การดำเนินการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยเดินทางไปแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง (โดยได้ขอความร่วมมือให้หน่วยประสานงานที่รับผิดชอบควบคุมดูแลนักเรียนเป็นผู้แจกแบบสอบถามให้)

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ดำเนินการเก็บข้อมูล 2 ครั้ง ครั้งแรกเมื่อวันที่นักเรียนใกล้จบการฝึกอบรมกำหนดวันก่อนรับประกาศนียบัตร (ปลายเดือน ตุลาคม 2548) ได้แบบสอบถามกลับคืน จำนวน 123 ฉบับ และ ครั้งที่ 2 เก็บหลังจากที่นักเรียนจบไปแล้ว 2 เดือน (ปลายธันวาคม 2548 – ต้นเดือน มกราคม 2549) ได้แบบสอบถามกลับคืน 69 ฉบับ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามครบแล้ว ได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS/FW (The Statistical Package for the Social Sciences / For Windows) ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้สถิติ มีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป ใช้สถิติร้อยละ (Percentage)
2. ความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. เปรียบเทียบความคาดหวัง และสภาพความเป็นจริง ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยจำแนกตามตัวแปร คือ เพศ อายุ อาชีพของบิดามารดา อาชีพเดิมของนักเรียน และสาขาวิชาที่เรียน โดยใช้ t - test เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม นั่นคือ เพศ และ ทดสอบค่า F - test ในกรณีของการทดสอบความแตกต่างที่มีกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มขึ้นไป นั่นคือ อายุ อาชีพเดิมของนักเรียน อาชีพของมารดาบิดา สาขาวิชาที่เรียน และใช้ Post - hoc Comparison เพื่อหาความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี Scheffe
4. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ แสดงผลการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ แล้วนำเสนอประกอบคำบรรยาย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงในการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทร ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้เข้ารับการฝึกและผ่านการฝึกอบรมที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 123 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 68.0 มาวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิเคราะห์ โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย จำแนกออกเป็น 7 ตอน กล่าวคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลความคาดหวังของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวัง และสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ

ตอนที่ 5 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวัง และสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ โดยจำแนกตามตัวแปร คือ เพศ อายุ อาชีพของบิดามารดา อาชีพเดิมของนักเรียน และสาขาวิชาที่เรียน

ตอนที่ 6 วิเคราะห์การนำผลของการฝึกอบรมที่ศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ ไปใช้ หลังจากที่ยบหลักสูตรการฝึกอบรมไปแล้ว

ตอนที่ 7 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของผู้ผ่านการฝึกอบรมในการเข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้เป็นกรนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 123 คน ได้แก่ เพศ อายุ ความทุพพลภาพ สถานภาพสมรส อาชีพของบิดามารดา อาชีพเดิมของนักเรียน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน และสาขาวิชาที่เรียน วิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ และค่าร้อยละ ดังผลการวิเคราะห์ในรูปตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้เข้ารับการศึกษาในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ

สถานภาพ	จำนวน (ก)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	78	63.4
หญิง	45	36.6
รวม	123	100
อายุ		
15 - 24 ปี	74	60.2
25 - 34 ปี	34	27.6
35 - 44 ปี	15	12.2
45 ปีขึ้นไป	-	-
รวม	123	100
ความพร้อมทางร่างกาย		
ร่างกายปกติ	111	90.2
ร่างกายพิการ	12	9.8
รวม	123	100
สถานภาพสมรส		
โสด	117	95.1
สมรส	6	4.9
รวม	123	100
อาชีพของบิดามารดา		
รับราชการ	-	-
รัฐวิสาหกิจ	-	-
เกษตรกรกรรม	83	67.5
ค้าขาย	16	13.0
อื่น ๆ	24	19.5
รวม	123	100

ตารางที่ 4 (ต่อ)

สถานภาพ	จำนวน (n)	ร้อยละ
อาชีพเดิมของนักเรียน		
อาชีพส่วนตัว	10	8.1
ช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ	53	43.1
อื่น ๆ เช่น ว่างาน กำลังศึกษา	60	48.8
รวม	123	100
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	115	93.5
5,001 - 10,000 บาท	5	4.1
10,001 - 15,000 บาท	-	-
15,001 บาท ขึ้นไป	3	2.4
รวม	123	100
รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 3,000 บาท	91	74.0
3,001 - 4,500 บาท	29	23.6
4,501 บาท ขึ้นไป	3	2.4
รวม	123	100
สาขาวิชาชีพที่ฝึกอบรม		
แผนกผ้า	27	22.0
แผนกงานฝีมือ	33	26.8
แผนกงานเขียน	24	19.5
แผนกเครื่องจักรกล	39	31.7
รวม	123	100

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 123 คน เมื่อจำแนกตามเพศพบว่า ส่วนมากเป็นเพศชาย มีจำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 63.4 และเป็นหญิง จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 36.6

ด้านอายุ พบว่า กลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด คือมีอายุ 15 - 24 ปี จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 60.2 รองลงมาคือ อายุ 25 - 34 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 27.6 และ อายุ 35 - 44 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 12.2 ตามลำดับ

ความพร้อมด้านร่างกาย พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีร่างกายปกติ จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 90.2 และร่างกายพิการ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 9.8

สถานภาพสมรส พบว่า ส่วนมากแล้วเป็นโสด จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 95.1 และสมรสแล้ว จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 4.9

อาชีพของบิดามารดา พบว่า บิดามารดามีอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 67.5 รองลงมาเป็นอาชีพอื่น ๆ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5 ส่วนที่เหลือเป็นอาชีพค้าขาย จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0

อาชีพเดิมของนักเรียน พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมอื่น ๆ เช่น ว่างาน กำลังศึกษา มากที่สุด จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 48.8 รองลงมา ช่วยเหลือผู้ปกครองประกอบอาชีพ จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 43.1 ส่วนอาชีพส่วนตัว จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 8.1 ตามลำดับ

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ส่วนมากมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 93.5 รองลงมาคือ 5,001 - 10,000 บาท จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.1 และ 15,001 บาทขึ้นไป จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.4

รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีการจ่ายต่ำกว่า 3,000 บาท มากที่สุด จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 74.0 รองลงมา คือ 3,001 - 4,500 บาท จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 23.6 และ 4,501 บาท ขึ้นไป จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.4 ตามลำดับ

ส่วนสาขาวิชาชีพที่เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า แผนกเครื่องจักร มีมากที่สุด จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 31.7 ส่วนรองลงมาแผนกงานฝีมือ จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 26.8 แผนกงานเขียน จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5 และ แผนกผ้า 24 คน คิดเป็นร้อยละ 22

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลความคาดหวังของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ

ตารางที่ 5 ระดับความคาดหวังของผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ ในด้านความต้องการทั้ง 4 ด้าน

N=123

ข้อที่	ความต้องการด้านต่าง ๆ	จำนวน	ความคาดหวัง		
			\bar{x}	S.D	ระดับ
	ความต้องการด้านร่างกาย				
1	ความพร้อมของที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกในที่ฝึกอบรม	123	3.49	0.78	ปานกลาง
2	ห้องน้ำมีความสะดวกและเพียงพอต่อความต้องการ	123	3.32	0.87	ปานกลาง
3	ความสะดวกในการเดินทางระหว่างที่พักกับสถานที่ฝึกอบรม	123	3.44	1.07	ปานกลาง
4	มีอาหารเพียงพอต่อความต้องการในแต่ละมื้อ	123	3.48	1.22	ปานกลาง
5	มีอาหารหลากหลายในแต่ละมื้อ	123	3.37	1.10	ปานกลาง
6	อาหารในแต่ละวันมีคุณค่าทางโภชนาการ	123	3.37	0.93	ปานกลาง
7	มีเครื่องนุ่งห่มเพียงพอสำหรับความต้องการ	123	3.66	0.97	มาก
8	เครื่องนุ่งห่มมีขนาดเหมาะสมกับผู้สวมใส่	123	3.50	0.93	มาก
9	มีห้องพยาบาลสำหรับการรักษา พยาบาลเบื้องต้น	123	3.63	1.07	มาก
10	ความพร้อมของการรักษาพยาบาลเบื้องต้น	123	3.62	0.96	มาก
	รวม	123	3.48	0.69	ปานกลาง
ข้อที่	ด้านความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน		\bar{x}	S.D	ระดับ
1	มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินขณะอยู่ระหว่างการฝึกอบรม	123	3.53	1.15	มาก
2	มีความปลอดภัยในการเดินทางจากที่พักไปยังโรงฝึกอบรม	123	3.48	1.16	ปานกลาง
3	มีความปลอดภัยในระหว่างการฝึกอบรม	123	3.75	1.06	มาก
4	มีประกันอุบัติเหตุจากการเข้ารับการฝึกอบรม	123	3.24	1.29	ปานกลาง
5	บรรยากาศของการฝึกอบรมส่งเสริมการมีสุขภาพจิตที่ดี	123	3.85	1.13	มาก
6	มีค่าเบี้ยเลี้ยงเพียงพอและเหมาะสมในระหว่างการฝึกอบรม	123	3.55	1.35	มาก
7	มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และออกกำลังกาย	123	3.69	0.98	มาก
8	สามารถนำวิชาชีพที่ได้รับการฝึกอบรมไปประกอบอาชีพได้	123	4.00	1.09	มาก
	รวม	123	3.63	0.89	มาก

ตารางที่ 5 (ต่อ)

N =123

ข้อที่	ความต้องการด้านต่าง ๆ	จำนวน	ความคาดหวัง		
			\bar{x}	S.D	ระดับ
	ด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่น				
1	ได้รับการยอมรับจากเพื่อนและครูฝึก	123	3.48	1.00	ปานกลาง
2	มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนและครูฝึก	123	3.70	0.97	มาก
3	ความคิดเห็นของท่านได้รับการยอมรับจากเพื่อนและครูฝึก	123	3.38	0.95	ปานกลาง
4	มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในกลุ่มเพื่อนและครูฝึก	123	3.14	0.97	ปานกลาง
5	มีกลุ่มเพื่อนที่สามารถไว้วางใจได้	123	3.49	0.94	ปานกลาง
6	กลุ่มเพื่อนให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	123	3.50	0.97	มาก
7	มีความมั่นใจและเชื่อมั่นในสถาบันฝึกอบรม	123	3.98	1.06	มาก
8	มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบัน	123	3.62	1.04	มาก
9	นำความรู้ไปถ่ายทอดให้คนอื่นได้	123	3.56	1.03	มาก
10	มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพและสถาบันฝึกอบรม	123	4.15	1.01	มาก
	รวม	123	3.59	0.77	มาก
ข้อที่	ด้านการได้รับยกย่อง เกียรติยศ ชื่อเสียง		\bar{x}	S.D	ระดับ
1	งานฝีมือของท่านมักจะได้รับการยอมรับจากเพื่อน ๆ	123	3.28	0.97	ปานกลาง
2	งานฝีมือของท่านได้รับการยกย่องชื่นชมจากครูฝึก	123	3.31	1.04	ปานกลาง
3	งานฝีมือของท่านได้รับเกียรติให้เป็นตัวอย่างแก่เพื่อน ๆ	123	3.00	1.00	ปานกลาง
4	งานฝีมือของท่านเป็นที่สนใจของผู้คนที่พบเห็น	123	3.24	0.98	ปานกลาง
5	งานฝีมือของท่านสามารถทำรายได้อยู่เสมอ	123	3.23	1.19	ปานกลาง
6	ท่านได้รับการยกย่องจากกลุ่มเพื่อน ๆ	123	3.12	1.02	ปานกลาง
7	ท่านได้รับการยกย่องจากครูฝึกให้เป็นปรากฏแก่เพื่อน ๆ	123	3.02	1.03	ปานกลาง
8	ท่านได้รับการยกย่องจากสถาบันฝึกอบรม	123	2.93	1.05	ปานกลาง
9	ท่านสามารถตอบข้อสงสัยของเพื่อนระหว่างฝึกอบรมได้	123	3.15	1.03	ปานกลาง
10	ผลงานของท่านได้รับรองมาตรฐานให้วางจำหน่ายภายในศูนย์ ฯ	123	3.27	1.09	ปานกลาง
	รวม	123	3.15	0.85	ปานกลาง
	รวมทุกด้าน	123	3.46	0.70	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 พบว่า โดยภาพรวมแล้วความคาดหวังของผู้เข้ารับการศึกษาวิชาชีพ ในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ รวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.46$, S.D=0.70) แต่เมื่อพิจารณารายด้านแล้ว พบว่า ด้านร่างกาย โดยภาพรวมความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.48$, S.D=0.69) และเมื่อพิจารณารายข้อแล้ว พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อ 7 มีเครื่องนุ่งห่มเพียงพอสำหรับความต้องการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.66$, S.D=0.97) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 2 ห้องน้ำมีความสะอาดและเพียงพอต่อความต้องการ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.32$, S.D=0.87) ด้านความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน โดยภาพรวมความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.63$, S.D=0.89) และเมื่อพิจารณารายข้อแล้ว พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 8 สามารถนำวิชาชีพที่ได้รับการฝึกอบรมไปประกอบอาชีพได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.00$, S.D=1.09) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 4 มีประกันอุบัติเหตุจากการเข้ารับการฝึกอบรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.24$, S.D=1.29) ด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่น โดยภาพรวมความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.59$, S.D=0.77) และเมื่อพิจารณารายข้อแล้ว พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 10 มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพและสถาบันฝึกอบรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.15$, S.D=1.01) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 4 มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในกลุ่มเพื่อนและครูฝึก อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.14$, S.D=0.97) ด้านการได้รับยกย่อง เกียรติยศ ชื่อเสียง โดยภาพรวมความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.15$, S.D=0.85) และเมื่อพิจารณารายข้อแล้ว พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อ 2 งานฝีมือของท่านได้รับการยกย่องชื่นชมจากครูฝึก อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.31$, S.D=1.04) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 8 ท่านได้รับการยกย่องจากสถาบันฝึกอบรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.93$, S.D=1.05)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ

ตารางที่ 6 ระดับสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ
ในด้านความต้องการทั้ง 4 ด้าน

N=123

ข้อที่	ความต้องการด้านต่าง ๆ	จำนวน	สภาพความเป็นจริง		
			\bar{x}	S.D	ระดับ
	ด้านร่างกาย				
1	ความพร้อมของที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกในที่ฝึกอบรม	123	3.36	0.83	ปานกลาง
2	ห้องน้ำมีความสะอาดและเพียงพอต่อความต้องการ	123	3.22	0.88	ปานกลาง
3	ความสะดวกในการเดินทางระหว่างที่พักกับสถานที่ฝึกอบรม	123	3.06	1.12	ปานกลาง
4	มีอาหารเพียงพอต่อความต้องการในแต่ละมื้อ	123	3.15	1.18	ปานกลาง
5	มีอาหารหลากหลายในแต่ละมื้อ	123	3.27	1.15	ปานกลาง
6	อาหารในแต่ละวันมีคุณค่าทางโภชนาการ	123	3.30	0.99	ปานกลาง
7	มีเครื่องนุ่งห่มเพียงพอสำหรับความต้องการ	123	3.62	0.99	มาก
8	เครื่องนุ่งห่มมีขนาดเหมาะสมกับผู้สวมใส่	123	3.50	0.94	มาก
9	มีห้องพยาบาลสำหรับการรักษา พยาบาลเบื้องต้น	123	3.62	1.08	มาก
10	ความพร้อมของการรักษาพยาบาลเบื้องต้น	123	3.67	1.08	มาก
	รวม	123	3.37	0.71	ปานกลาง
ข้อที่	ด้านความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน		\bar{x}	S.D	ระดับ
1	มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินขณะอยู่ระหว่างการฝึกอบรม	123	3.07	1.15	ปานกลาง
2	มีความปลอดภัยในการเดินทางจากที่พักไปยังโรงฝึกอบรม	123	3.25	1.14	ปานกลาง
3	มีความปลอดภัยในระหว่างการฝึกอบรม	123	3.70	1.05	มาก
4	มีประกันอุบัติเหตุจากการเข้ารับการฝึกอบรม	123	2.76	1.30	ปานกลาง
5	บรรยากาศของการฝึกอบรมส่งเสริมการมีสุขภาพจิตที่ดี	123	3.67	1.20	มาก
6	มีค่าเบี้ยเลี้ยงเพียงพอและเหมาะสมในระหว่างการฝึกอบรม	123	2.67	1.26	ปานกลาง
7	มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และออกกำลังกาย	123	3.67	1.04	มาก
8	สามารถนำวิชาชีพที่ได้รับการฝึกอบรมไปประกอบอาชีพได้	123	3.80	1.02	มาก
	รวม	123	3.32	0.77	ปานกลาง

ตารางที่ 6 (ต่อ)

N =123

ข้อที่	ความต้องการด้านต่าง ๆ	จำนวน	สภาพความเป็นจริง		
			\bar{x}	S.D	ระดับ
	ด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่น				
1	ได้รับการยอมรับจากเพื่อนและครูฝึก	123	3.48	1.05	ปานกลาง
2	มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนและครูฝึก	123	3.72	1.03	มาก
3	ความคิดเห็นของท่านได้รับการยอมรับจากเพื่อนและครูฝึก	123	3.31	0.98	ปานกลาง
4	มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในกลุ่มเพื่อนและครูฝึก	123	3.08	0.99	ปานกลาง
5	มีกลุ่มเพื่อนที่สามารถไว้วางใจได้	123	3.25	1.02	ปานกลาง
6	กลุ่มเพื่อนให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	123	3.33	1.08	ปานกลาง
7	มีความมั่นใจและเชื่อมั่นในสถาบันฝึกอบรม	123	3.97	1.06	มาก
8	มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบัน	123	3.58	1.09	มาก
9	นำความรู้ไปถ่ายทอดให้คนอื่นได้	123	3.58	1.02	มาก
10	มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพและสถาบันฝึกอบรม	123	4.17	1.01	มาก
	รวม	123	3.54	0.79	มาก
ข้อที่	ด้านการได้รับยกย่อง เกียรติยศ ชื่อเสียง		\bar{x}	S.D	ระดับ
1	งานฝีมือของท่านมักจะได้รับการยอมรับจากเพื่อน ๆ	123	3.21	0.80	ปานกลาง
2	งานฝีมือของท่านได้รับการยกย่องชื่นชมจากครูฝึก	123	3.16	0.97	ปานกลาง
3	งานฝีมือของท่านได้รับเกียรติให้เป็นตัวอย่างแก่เพื่อน ๆ	123	2.90	0.85	ปานกลาง
4	งานฝีมือของท่านเป็นที่สนใจของผู้คนที่พบเห็น	123	3.11	0.90	ปานกลาง
5	งานฝีมือของท่านสามารถทำรายได้อยู่เสมอ	123	2.97	1.04	ปานกลาง
6	ท่านได้รับการยกย่องจากกลุ่มเพื่อน ๆ	123	3.08	1.00	ปานกลาง
7	ท่านได้รับการยกย่องจากครูฝึกให้เป็นปรากฏแก่เพื่อน ๆ	123	2.96	0.96	ปานกลาง
8	ท่านได้รับการยกย่องจากสถาบันฝึกอบรม	123	2.74	0.99	ปานกลาง
9	ท่านสามารถตอบข้อสงสัยของเพื่อนระหว่างฝึกอบรมได้	123	3.19	0.97	ปานกลาง
10	ผลงานของท่านได้รับรองมาตรฐานให้วางจำหน่ายภายในศูนย์ ฯ	123	2.94	1.10	ปานกลาง
	รวม	123	3.02	0.72	ปานกลาง
	รวมทุกด้าน	123	3.31	0.63	ปานกลาง

จากตารางที่ 6 พบว่า โดยภาพรวมแล้วสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการศึกษาปริญญาตรีในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ รวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.31$, S.D=0.63) แต่เมื่อพิจารณารายด้านแล้ว พบว่า ด้านร่างกาย โดยภาพรวมสภาพความเป็นจริงอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.37$, S.D=0.71) และเมื่อพิจารณารายข้อแล้ว พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อ 10 ความพร้อมของการรักษาพยาบาลเบื้องต้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.67$, S.D=1.08) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 3 ความสะดวกในการเดินทางระหว่างที่พักกับสถานที่ฝึกอบรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.06$, S.D=1.12) ด้านความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน โดยภาพรวมสภาพความเป็นจริง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.32$, S.D=0.77) และเมื่อพิจารณารายข้อแล้ว พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 8 สามารถนำวิชาชีพที่ได้รับการฝึกอบรมไปประกอบอาชีพได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.80$, S.D=1.02) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 6 มีค่าเบี้ยเลี้ยงเพียงพอและเหมาะสมในระหว่างการฝึกอบรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.67$, S.D=1.26) ด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่น โดยภาพรวมสภาพความเป็นจริงอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.54$, S.D=0.79) และเมื่อพิจารณารายข้อแล้ว พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 10 มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพและสถาบันฝึกอบรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.17$, S.D=1.01) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 4 มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในกลุ่มเพื่อนและครูฝึก อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.08$, S.D=0.99) ด้านการได้รับยกย่อง เกียรติยศ ชื่อเสียง โดยภาพรวมสภาพความเป็นจริงอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.31$, S.D=0.63) และเมื่อพิจารณารายข้อแล้ว พบว่า ทุกข้อ อยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อ 1 งานฝีมือของท่านมักจะได้รับยกย่องจากเพื่อน ๆ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.21$, S.D=0.80) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 8 ท่านได้รับการยกย่องจากสถาบันฝึกอบรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.74$, S.D=0.99)

ตารางที่ 7 สรุประดับความคาดหวัง และสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพใน
ศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ

N = 123

ข้อที่	ความต้องการ	จำนวน	ความคาดหวัง			ความเป็นจริง		
			\bar{x}	S.D	ระดับ	\bar{x}	S.D	ระดับ
1	ด้านร่างกาย	123	3.48	0.69	ปานกลาง	3.37	0.71	ปานกลาง
2	ด้านความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	123	3.63	0.89	มาก	3.32	0.77	ปานกลาง
3	ด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่น	123	3.59	0.77	มาก	3.54	0.79	มาก
4	ด้านการได้รับยกย่องเกียรติยศชื่อเสียง	123	3.15	0.85	ปานกลาง	3.02	0.72	ปานกลาง
	รวมทุกด้าน	123	3.46	0.70	ปานกลาง	3.31	0.63	ปานกลาง

จากตารางที่ 7 พบว่า ความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความคาดหวังมีความต้องการด้านความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิตและ ด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่นอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านร่างกาย และด้านการได้รับยกย่องเกียรติยศ ชื่อเสียง อยู่ในระดับปานกลาง ด้านสภาพความเป็นจริง มีความต้องการด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่น อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านร่างกาย ด้านความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิต และด้านการได้รับยกย่องเกียรติยศ ชื่อเสียง อยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวัง และสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ โดยการใช้การทดสอบค่า t-test

ตารางที่ 8 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวัง และสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ

ความต้องการด้านต่าง ๆ	ความคาดหวัง		สภาพความเป็นจริง		t	Sig.
	\bar{x}	S.D	\bar{x}	S.D		
ด้านร่างกาย						
1. ความพร้อมของที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกในที่ฝึกอบรม	3.49	0.78	3.36	0.83	1.82	0.700
2. ห้องน้ำมีความสะอาดและเพียงพอต่อความต้องการ	3.32	0.87	3.22	0.88	1.18	0.241
3. ความสะดวกในการเดินทางระหว่างที่พักกับสถานที่ฝึกอบรม	3.44	1.07	3.06	1.12	3.64	0.000*
4. มีอาหารเพียงพอต่อความต้องการในแต่ละมื้อ	3.48	1.22	3.15	1.18	3.38	0.001*
5. มีอาหารหลากหลายในแต่ละมื้อ	3.37	1.10	3.27	1.15	1.24	0.214
6. อาหารในแต่ละวันมีคุณค่าทางโภชนาการ	3.37	0.93	3.30	0.99	0.79	0.426
7. มีเครื่องนุ่งห่มเพียงพอสำหรับความต้องการ	3.66	0.97	3.62	0.99	0.54	0.585
8. เครื่องนุ่งห่มมีขนาดเหมาะสมกับคู่สมรส	3.50	0.93	3.50	0.94	-0.11	0.907
9. มีห้องพยาบาลสำหรับการรักษาพยาบาลเบื้องต้น	3.63	1.07	3.62	1.08	0.11	0.907
10. ความพร้อมของการรักษาพยาบาลเบื้องต้น	3.62	0.96	3.67	1.08	-0.68	0.493
รวม	3.48	0.69	3.37	0.71	2.32	0.022*
ด้านความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน						
1. มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินขณะอยู่ระหว่างการฝึกอบรม	3.53	1.15	3.07	1.15	4.04	0.000*
2. มีความปลอดภัยในการเดินทางจากที่พักไปยังโรงฝึกอบรม	3.48	1.16	3.25	1.14	2.48	0.014*
3. มีความปลอดภัยในระหว่างการฝึกอบรม	3.75	1.06	3.70	1.05	0.57	0.569
4. มีประกันอุบัติเหตุจากการเข้ารับการฝึกอบรม	3.24	1.29	2.76	1.30	3.86	0.000*
5. บรรยากาศของการฝึกอบรมส่งเสริมการมีสุขภาพจิตที่ดี	3.85	1.13	3.67	1.20	1.86	0.065
6. มีค่าเบี้ยเลี้ยงเพียงพอและเหมาะสมในระหว่างการฝึกอบรม	3.55	1.35	2.67	1.26	6.28	0.000*
7. มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และออกกำลังกาย	3.69	0.98	3.67	1.04	0.29	0.767
8. สามารถนำวิชาชีพที่ได้รับการฝึกอบรมไปประกอบอาชีพได้	4.00	1.09	3.80	1.02	2.42	0.017*
รวม	3.63	0.89	3.32	0.77	4.17	0.000*

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ความต้องการด้านต่าง ๆ	ความคาดหวัง		สภาพความเป็นจริง		t	Sig.
	\bar{x}	S.D	\bar{x}	S.D		
ด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่น						
1. ได้รับการยอมรับจากเพื่อนและครูฝึก	3.48	1.00	3.48	1.05	0.00	1.000
2. มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนและครูฝึก	3.70	0.97	3.72	1.03	-0.32	0.743
3. ความคิดเห็นของท่านได้รับการยอมรับจากเพื่อนและครูฝึก	3.38	0.95	3.31	0.98	0.83	0.404
4. มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในกลุ่มเพื่อนและครูฝึก	3.14	0.97	3.08	0.99	0.81	0.415
5. มีกลุ่มเพื่อนที่สามารถไว้วางใจได้	3.49	0.94	3.25	1.02	2.57	0.011*
6. กลุ่มเพื่อนให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	3.50	0.97	3.33	1.08	1.77	0.079
7. มีความมั่นใจและเชื่อมั่นในสถาบันฝึกอบรม	3.98	1.06	3.97	1.06	0.21	0.832
8. มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบัน	3.62	1.04	3.58	1.09	0.51	0.610
9. นำความรู้ไปถ่ายทอดให้คนอื่นได้	3.56	1.03	3.58	1.02	-0.17	0.861
10. มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพและสถาบันฝึกอบรม	4.15	1.01	4.17	1.01	-0.37	0.707
รวม	3.59	0.77	3.54	0.79	0.91	0.360
ด้านการได้รับยกย่อง เกียรติยศ ชื่อเสียง						
1. งานฝีมือของท่านมักจะได้รับการยอมรับจากเพื่อน ๆ	3.28	0.97	3.21	0.80	0.82	0.412
2. งานฝีมือของท่านได้รับการยกย่องชื่นชมจากครูฝึก	3.31	1.04	3.16	0.97	1.46	0.145
3. งานฝีมือของท่านได้รับเกียรติให้เป็นตัวอย่างแก่เพื่อน ๆ	3.00	1.00	2.90	0.85	1.17	0.241
4. งานฝีมือของท่านเป็นที่สนใจของผู้คนที่พบเห็น	3.24	0.98	3.11	0.90	1.64	0.103
5. งานฝีมือของท่านสามารถทำรายได้อยู่เสมอ	3.23	1.19	2.97	1.04	2.88	0.005*
6. ท่านได้รับการยกย่องจากกลุ่มเพื่อน ๆ	3.12	1.02	3.08	1.00	0.48	0.631
7. ท่านได้รับการยกย่องจากครูฝึกให้เป็นปรากฏแก่เพื่อน ๆ	3.02	1.03	2.96	0.96	0.66	0.509
8. ท่านได้รับการยกย่องจากสถาบันฝึกอบรม	2.93	1.05	2.74	0.99	2.08	0.039*
9. ท่านสามารถตอบข้อสงสัยของเพื่อนระหว่างฝึกอบรมได้	3.15	1.03	3.19	0.97	-0.49	0.619
10. ผลงานของท่านได้รับรองมาตรฐานให้วางจำหน่ายภายในศูนย์ฯ	3.27	1.09	2.94	1.10	3.12	0.002*
รวม	3.15	0.85	3.02	0.72	1.90	0.060
รวมทุกด้าน	3.46	0.70	3.31	0.63	2.92	0.004*

จากตารางที่ 8 พบว่า ความคาดหวังกับสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ โดยภาพรวมทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความต้องการด้านร่างกาย โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายข้อแล้ว พบว่า ทุกข้อ ไม่พบความแตกต่าง ยกเว้น ข้อ 3 คือ ความสะดวกในการเดินทางระหว่างที่พักกับสถานที่ฝึกอบรม และข้อ 4 มีอาหารเพียงพอต่อความต้องการในแต่ละมื้อ ที่แตกต่าง ด้านความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิต โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายข้อแล้ว พบว่า ข้อ 3 มีความปลอดภัยในระหว่างการฝึกอบรม ข้อ 5 บรรยากาศของการฝึกอบรมส่งเสริมการมีสุขภาพจิตที่ดี และข้อ 7 มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และออกกำลังกาย ที่ไม่พบความแตกต่าง นอกนั้นพบว่ามีความแตกต่างกัน ด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่น โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่ามีเพียงข้อเดียวคือ ข้อ 5 มีกลุ่มเพื่อนที่ไว้ใจได้ ที่พบว่ามีความแตกต่างกัน และ ด้านการได้รับยกย่องเกียรติยศชื่อเสียง โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายข้อแล้ว พบว่า ข้อ 5 งานฝีมือของท่านสามารถทำรายได้อยู่เสมอ ข้อ 8 ท่านได้รับยกย่องจากสถาบันฝึกอบรม และข้อ 10 ผลงานของท่านได้รับรองมาตรฐานให้วางจำหน่ายภายในศูนย์ ที่พบว่ามีความแตกต่าง โดยภาพรวมทุกด้าน และเกือบทุกข้อค่าเฉลี่ยระดับความคาดหวังสูงกว่าสภาพความเป็นจริง

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคาดหวังและความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรมระหว่างตัวแปรต้น คือ เพศ อายุ อาชีพของบิดามารดา อาชีพเดิมของนักเรียน และสาขาวิชาที่เรียน กับ ตัวแปรตาม คือ ความต้องการ 4 ด้าน

5.1 เปรียบเทียบความคาดหวังของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ระหว่างตัวแปรต้น คือ เพศ อายุ อาชีพของบิดามารดา อาชีพเดิมของนักเรียน และสาขาวิชาชีพที่เรียน กับ ตัวแปรตาม คือ ความต้องการ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความคาดหวังของผู้เข้ารับการศึกษาในศูนย์ศิลปาชีพ บางไทรฯ จำแนกตามเพศ

N = 123

ความคาดหวัง	เพศ	จำนวน	\bar{x}	S.D	การเปรียบเทียบ	
					t	Sig.
1. ด้านร่างกาย	ชาย	78	3.47	0.71	-0.13	0.88
	หญิง	45	3.49	0.66		
2. ด้านความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิต	ชาย	78	3.69	0.86	0.92	0.69
	หญิง	45	3.53	0.94		
3. ด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่น	ชาย	78	3.62	0.77	0.49	0.62
	หญิง	45	3.55	0.79		
4. ด้านการได้รับยกย่องเกียรติยศชื่อเสียง	ชาย	78	3.12	0.88	-0.50	0.61
	หญิง	45	3.20	0.79		
ความคาดหวังโดยรวม	ชาย	78	3.48	0.71	0.24	0.80
	หญิง	45	3.44	0.68		

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

จากตารางที่ 9 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้เข้ารับการศึกษาในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ ระหว่างเพศชายและเพศหญิง ปรากฏว่าโดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบด้วยค่าเฉลี่ย พบว่า เพศชาย ($\bar{x} = 3.48, S.D = 0.71$) มีความคาดหวังมากกว่าเพศหญิง ($\bar{x} = 3.44, S.D = 0.68$)

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความคาดหวังของผู้เข้ารับการศึกษาในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ จำแนกตามอายุ

N = 123

ความคาดหวัง	อายุ	จำนวน	\bar{x}	S.D	การเปรียบเทียบ	
					F	Sig.
1. ด้านร่างกาย	15 - 24 ปี	74	3.38	.66	2.13	.123
	25 - 34 ปี	34	3.61	.78		
	35 - 44 ปี	15	3.70	.55		
รวม		123	3.48	.69		

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ความคาดหวัง	อายุ	จำนวน	\bar{x}	S.D	การเปรียบเทียบ	
					F	Sig.
2. ด้านความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิต	15 - 24 ปี	74	3.47	.89	3.25	.042*
	25 - 34 ปี	34	3.88	.89		
	35 - 44 ปี	15	3.88	.70		
รวม		123	3.63	.89		
3. ด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่น	15 - 24 ปี	74	3.41	.73	5.65	.004*
	25 - 34 ปี	34	3.90	.69		
	35 - 44 ปี	15	3.80	.90		
รวม		123	3.59	.77		
4. ด้านการได้รับยกย่องเกียรติยศชื่อเสียง	15 - 24 ปี	74	2.95	.68	5.89	.004*
	25 - 34 ปี	34	3.52	.85		
	35 - 44 ปี	15	3.30	1.25		
รวม		123	3.15	.85		
ความคาดหวังโดยรวม	15 - 24 ปี	74	3.30	.64	5.37	.006*
	25 - 34 ปี	34	3.73	.71		
	35 - 44 ปี	15	3.67	.72		
รวม		123	3.46	.70		

จากตารางที่ 10 พบว่า ความคาดหวังของผู้เข้ารับการศึกษา โดยภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้เข้ารับการศึกษาที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคาดหวังด้านร่างกายแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิต ด้านการได้รับการยกย่อง เกียรติยศชื่อเสียง และ ด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่น มีความคาดหวังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe)

ตารางที่ 11 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคาดหวังของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ด้านความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิต กับอายุ

ความคาดหวังด้านความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิต	ค่าเฉลี่ย	อายุ 15 - 24 ปี	อายุ 25 - 34 ปี	อายุ 35 - 44 ปี
		3.47	3.88	3.88
อายุ 15 - 24 ปี	3.47	-	.41*	.41
อายุ 25 - 34 ปี	3.88	-	-	.00
อายุ 35 - 44 ปี	3.88	-	-	-

จากตารางที่ 11 พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีอายุ 15 - 24 ปี มีความคาดหวังด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่นแตกต่างกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีอายุ 25 - 34 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีอายุ 25 - 34 ปี ($\bar{x} = 3.88$) มีค่าเฉลี่ยความคาดหวัง สูงกว่าอายุ 15 - 24 ปี ($\bar{x} = 3.47$) ตามลำดับ

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคาดหวังของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่นกับอายุ

ความคาดหวังด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่น	ค่าเฉลี่ย	อายุ 15 - 24 ปี	อายุ 25 - 34 ปี	อายุ 35 - 44 ปี
		3.41	3.90	3.80
อายุ 15 - 24 ปี	3.41	-	.49*	.45
อายุ 25 - 34 ปี	3.90	-	-	.10
อายุ 35 - 44 ปี	3.80	-	-	-

จากตารางที่ 12 พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีอายุ 15 - 24 ปี มีความคาดหวังด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่นแตกต่างกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีอายุ 25 - 34 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีอายุ 25 - 34 ปี ($\bar{x} = 3.90$) มีค่าเฉลี่ยความคาดหวัง สูงกว่าอายุ 15 - 24 ปี ($\bar{x} = 3.41$) ตามลำดับ

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคาดหวังของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้านการ
ได้รับการยกย่อง เกียรติยศ ชื่อเสียงกับอายุ

ความคาดหวังด้านการได้รับการยกย่อง เกียรติยศ ชื่อเสียง	ค่าเฉลี่ย	อายุ 15 - 24 ปี	อายุ 25 - 34 ปี	อายุ 35 - 44 ปี
		2.95	3.52	3.30
อายุ 15 - 24 ปี	2.95	-	.56*	.34
อายุ 25 - 34 ปี	3.52	-	-	.22
อายุ 35 - 44 ปี	3.30	-	-	-

จากตารางที่ 13 พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีอายุ 15 - 24 ปี มีความคาดหวังด้านการได้รับการยกย่อง เกียรติยศ ชื่อเสียงแตกต่างกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีอายุ 25 - 34 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีอายุ 25 - 34 ปี ($\bar{x} = 3.52$) มีความคาดหวังสูงกว่ากลุ่มอายุ 15 - 24 ปี ($\bar{x} = 2.95$) ตามลำดับ

ตารางที่ 14 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคาดหวังของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
โดยรวมกับอายุ

ความต้องการโดยรวม	ค่าเฉลี่ย	อายุ 15 - 24 ปี	อายุ 25 - 34 ปี	อายุ 35 - 44 ปี
		3.30	3.73	3.67
อายุ 15 - 24 ปี	3.30	-	.42*	.36
อายุ 25 - 34 ปี	3.73	-	-	.06
อายุ 35 - 44 ปี	3.67	-	-	-

จากตารางที่ 14 พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีอายุ 15 - 24 ปี มีความคาดหวังโดยรวมแตกต่างกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีอายุ 25 - 34 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีอายุ 25 - 34 ปี ($\bar{x} = 3.73$) มีความคาดหวังสูงกว่ากลุ่มอายุ 15 - 24 ปี ($\bar{x} = 3.30$) ตามลำดับ

ตารางที่ 15 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ย ความคาดหวังของผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำแนกตาม อาชีพบิดามารดา

N = 123

ความคาดหวัง	อาชีพบิดามารดา	จำนวน	\bar{x}	S.D	การเปรียบเทียบ	
					F	Sig.
1. ด้านร่างกาย	เกษตรกรรวม	83	3.47	.64	.62	.536
	ค้าขาย	16	3.36	1.14		
	อื่น ๆ	24	3.60	.46		
	รวม	123	3.48	.69		
2. ด้านความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิต	เกษตรกรรวม	83	3.59	.86	.29	.748
	ค้าขาย	16	3.70	1.24		
	อื่น ๆ	24	3.73	.72		
	รวม	123	3.63	.89		
3. ด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่น	เกษตรกรรวม	83	3.52	.74	1.13	.326
	ค้าขาย	16	3.70	1.05		
	อื่น ๆ	24	3.77	.65		
	รวม	123	3.59	.77		
4. ด้านการได้รับยกย่องเกียรติยศชื่อเสียง	เกษตรกรรวม	83	3.20	.80	.41	.662
	ค้าขาย	16	3.08	.78		
	อื่น ๆ	24	3.03	1.03		
	รวม	123	3.15	.85		
ความคาดหวังโดยรวม	เกษตรกรรวม	83	3.44	.66	.15	.855
	ค้าขาย	16	3.46	1.00		
	อื่น ๆ	24	3.54	.58		
	รวม	123	3.46	.70		

จากตารางที่ 15 พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีอาชีพบิดามารดาแตกต่างกันมีความคาดหวัง โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่บิดามารดาแตกต่างกันมีความคาดหวังด้านต่าง ๆ ทั้ง 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 16 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ย ความคาดหวังของผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำแนกตาม อาชีพเดิมของนักเรียน

N = 123

ความต้องการ	อาชีพเดิมของนักเรียน	จำนวน	\bar{x}	S.D	F	Sig.
1. ด้านร่างกาย	อาชีพส่วนตัว	10	4.05	.70	6.72	.002*
	ช่วยผู้ปกครองฯ	53	3.27	.55		
	อื่น ๆ	60	3.57	.74		
	รวม	123	3.48	.69		
2. ด้านความมั่นคง และ ความปลอดภัยในชีวิต	อาชีพส่วนตัว	10	4.23	.77	2.99	.054
	ช่วยผู้ปกครองฯ	53	3.50	.75		
	อื่น ๆ	60	3.65	.98		
	รวม	123	3.63	.89		
3. ด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่น	อาชีพส่วนตัว	10	4.39	.62	7.60	.001*
	ช่วยผู้ปกครองฯ	53	3.40	.62		
	อื่น ๆ	60	3.63	.83		
	รวม	123	3.59	.77		
4. ด้านการได้รับยกย่อง เกียรติยศ ชื่อเสียง	อาชีพส่วนตัว	10	3.98	.62	6.13	.003*
	ช่วยผู้ปกครองฯ	53	2.99	.70		
	อื่น ๆ	60	3.15	.92		
	รวม	123	3.15	.85		
ความคาดหวังโดยรวม	อาชีพส่วนตัว	10	4.16	.51	7.34	.001*
	ช่วยผู้ปกครองฯ	53	3.29	.542		
	อื่น ๆ	60	3.50	.77		
	รวม	123	3.46	.70		

จากตารางที่ 16 พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีอาชีพเดิมของนักเรียนแตกต่างกัน มีความคาดหวังโดยภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีอาชีพเดิมของนักเรียนแตกต่างกันมีความคาดหวังในความต้องการด้านร่างกาย แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนความต้องการด้านความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิต ด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่น และความต้องการ ด้านการได้รับยกย่องเกียรติยศ ชื่อเสียง มีความคาดหวังแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe) ซึ่งมีผลดังตารางนี้

ตารางที่ 17 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคาดหวังของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ด้านร่างกายกับอาชีพเดิมของนักเรียน

ความคาดหวังด้านร่างกาย	ค่าเฉลี่ย	ประกอบอาชีพ	ช่วยผู้ปกครอง	อื่น ๆ
		ส่วนตัว	ประกอบอาชีพ	
		4.05	3.27	3.57
ประกอบอาชีพส่วนตัว	4.05	-	0.77*	0.47
ช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ	3.27	-	-	0.29
อื่น ๆ	3.57	-	-	-

จากตารางที่ 17 พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ประกอบอาชีพส่วนตัว มีความคาดหวังด้านร่างกายแตกต่างกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ประกอบอาชีพส่วนตัว ($\bar{x} = 4.05$) มีความคาดหวังสูงกว่าผู้ช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ ($\bar{x} = 3.27$) ตามลำดับ

ตารางที่ 18 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคาดหวังของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่นกับอาชีพเดิมของนักเรียน

ความคาดหวังด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่น	ค่าเฉลี่ย	ประกอบอาชีพ	ช่วยผู้ปกครอง	อื่น ๆ
		ส่วนตัว	ประกอบอาชีพ	
		4.39	3.40	3.63
ประกอบอาชีพส่วนตัว	4.39	-	.98	.75*
ช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ	3.40	-	-	.22
อื่น ๆ	3.63	-	-	-

จากตารางที่ 18 พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ประกอบอาชีพส่วนตัว มีความคาดหวังด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่นแตกต่างกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ประกอบอาชีพส่วนตัว ($\bar{x} = 4.39$) มีความคาดหวังสูงกว่าอื่น ๆ ($\bar{x} = 3.63$) ตามลำดับ

ตารางที่ 19 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคาดหวังของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ด้านการ
ได้รับการยกย่อง เกียรติยศ ชื่อเสียง กับอาชีพเดิมของนักเรียน

ความคาดหวังด้านการได้รับการยกย่อง เกียรติยศ ชื่อเสียง	ค่าเฉลี่ย	ประกอบอาชีพส่วนตัว	ช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ	อื่น ๆ
		3.98	2.99	3.15
ประกอบอาชีพส่วนตัว	3.98	-	.98*	.82*
ช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ	2.99	-	-	.16
อื่น ๆ	3.15	-	-	-

จากตารางที่ 19 พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ประกอบอาชีพส่วนตัว มีความคาดหวังด้านการได้รับการยกย่อง เกียรติยศ ชื่อเสียง แตกต่างกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ และอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ประกอบอาชีพส่วนตัว ($\bar{x} = 3.99$) มีความคาดหวังสูงกว่าผู้ที่มีอาชีพอื่น ๆ และผู้ที่ช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ ($\bar{x} = 3.15$ และ $\bar{x} = 2.99$) ตามลำดับ

ตารางที่ 20 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ย ความคาดหวังโดยรวมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
กับอาชีพเดิมของนักเรียน

ความคาดหวังโดยรวม	ค่าเฉลี่ย	ประกอบอาชีพส่วนตัว	ช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ	อื่น ๆ
		4.16	3.29	3.50
ประกอบอาชีพส่วนตัว	4.16	-	.86*	.65*
ช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ	3.29	-	-	.21
อื่น ๆ	3.50	-	-	-

จากตารางที่ 20 พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ประกอบอาชีพส่วนตัว มีความคาดหวังโดยรวม แตกต่างกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ และอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ประกอบอาชีพส่วนตัว ($\bar{x} = 4.16$) มีความคาดหวังสูงกว่าผู้ที่มีอาชีพอื่น ๆ และช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ ($\bar{x} = 3.50$ และ $\bar{x} = 3.29$) ตามลำดับ

ตารางที่ 21 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคาดหวังของผู้เข้ารับการศึกษาต่อตาม สาขาวิชา

N = 123

ความต้องการ	สาขาวิชา	จำนวน	\bar{x}	S.D	F	Sig.
1. ด้านร่างกาย	แผนกผ้า	27	3.55	.69	2.09	.105
	แผนกงานฝีมือ	33	3.52	.50		
	แผนกงานเขียน	24	3.70	.71		
	แผนกเครื่องจักร	39	3.27	.78		
	รวม	123	3.48	.69		
2. ด้านความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิต	แผนกผ้า	27	3.61	.87	1.05	.372
	แผนกงานฝีมือ	33	3.71	.85		
	แผนกงานเขียน	24	3.84	.85		
	แผนกเครื่องจักร	39	3.45	.95		
	รวม	123	3.63	.89		
3. ด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่น	แผนกผ้า	27	3.67	.66	1.47	.225
	แผนกงานฝีมือ	33	3.46	.81		
	แผนกงานเขียน	24	3.85	.70		
	แผนกเครื่องจักร	39	3.50	.84		
	รวม	123	3.59	.77		
4. ด้านการได้รับยกย่องเกียรติยศ ชื่อเสียง	แผนกผ้า	27	3.24	.72	6.05	.001*
	แผนกงานฝีมือ	33	2.87	.82		
	แผนกงานเขียน	24	3.72	.88		
	แผนกเครื่องจักร	39	2.97	.78		
	รวม	123	3.15	.85		
ความคาดหวังโดยรวม	แผนกผ้า	27	3.52	.63	2.53	.060
	แผนกงานฝีมือ	33	3.39	.64		
	แผนกงานเขียน	24	3.77	.68		
	แผนกเครื่องจักร	39	3.30	.75		
	รวม	123	3.46	.70		

จากตารางที่ 21 พบว่า ผู้เข้ารับการศึกษาต่อที่มีสาขาวิชาต่างกัน มีความคาดหวังโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

ด้านร่างกาย ด้านความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และด้านด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่น มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีสาขาวิชาชีพแตกต่างกัน มีความคาดหวังด้านการได้รับการยกย่องเกียรติยศ ชื่อเสียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) ซึ่งมีผลดังตารางนี้

ตารางที่ 22 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคาดหวังของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ด้านการได้รับการยกย่อง เกียรติยศ ชื่อเสียง กับสาขาวิชาชีพ

ความคาดหวังด้านการ ได้รับการยกย่อง เกียรติยศ ชื่อเสียง	ค่าเฉลี่ย	แผนกผ้า	แผนก งานฝีมือ	แผนก งานเขียน	แผนก เครื่องจักร
		3.24	2.87	3.72	2.97
แผนกผ้า	3.24	-	.36	.47	.26
แผนกงานฝีมือ	2.87	-	-	.84*	.10
แผนกงานเขียน	3.72	-	-	-	.74*
แผนกเครื่องจักร	2.97	-	-	-	-

จากตารางที่ 22 พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่อยู่แผนกงานเขียน มีความคาดหวังด้านการได้รับการยกย่อง เกียรติยศ ชื่อเสียง แตกต่างกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่อยู่แผนกงานฝีมือและแผนกเครื่องจักร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่อยู่แผนกงานเขียน ($\bar{x} = 3.72$) มีความคาดหวังสูงกว่าแผนกเครื่องจักรและแผนกงานฝีมือ ($\bar{x} = 2.97$ และ $\bar{x} = 2.87$) ตามลำดับ

5.2 เปรียบเทียบสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ระหว่างตัวแปรต้น คือ เพศ อายุ อาชีพของบิดามารดา อาชีพเดิมของนักเรียน และสาขาวิชาชีพที่เรียน กับ ตัวแปรตาม คือ ความต้องการทั้ง 4 ด้าน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 23 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพ
ในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ จำแนกตามเพศ

N = 123

สภาพความเป็นจริง	เพศ	จำนวน	\bar{x}	S.D	การเปรียบเทียบ	
					T	Sig.
1. ด้านร่างกาย	ชาย	78	3.30	.74	-1.45	0.14
	หญิง	45	3.50	.65		
2. ด้านความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิต	ชาย	78	3.31	.78	-2.26	0.78
	หญิง	45	3.35	.76		
3. ด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่น	ชาย	78	3.60	.78	1.11	0.26
	หญิง	45	3.44	.79		
4. ด้านการได้รับยกย่องเกียรติยศ ชื่อเสียง	ชาย	78	2.95	.73	-1.54	0.12
	หญิง	45	3.15	.68		
สภาพความเป็นจริงโดยรวม	ชาย	78	3.25	.65	-.58	0.56
	หญิง	45	3.36	.59		

จากตารางที่ 23 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
วิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ ระหว่างเพศชายและเพศหญิง ปรากฏว่าโดยภาพรวมมีความ
แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมี
ความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบด้วยค่าเฉลี่ย พบว่า
เพศหญิง ($\bar{x} = 3.36$, S.D = 0.59) มีสภาพความเป็นจริงสูงกว่าเพศชาย ($\bar{x} = 3.25$, S.D = 0.65)

ตารางที่ 24 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ย สภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพ
ในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ จำแนกตามอายุ

N = 123

สภาพความเป็นจริง	อายุ	จำนวน	\bar{x}	S.D	การเปรียบเทียบ	
					F	Sig.
1. ด้านร่างกาย	15 - 24 ปี	74	3.36	0.68	1.43	0.243
	25 - 34 ปี	34	3.50	0.79		
	35 - 44 ปี	15	3.13	0.66		
รวม		123	3.37	0.71		

ตารางที่ 24 (ต่อ)

สภาพความเป็นจริง	อายุ	จำนวน	\bar{x}	S.D	การเปรียบเทียบ	
					F	Sig.
2. ด้านความมั่นคง และความ ปลอดภัยในชีวิต	15 - 24 ปี	74	3.32	0.79	1.18	0.308
	25 - 34 ปี	34	3.44	0.80		
	35 - 44 ปี	15	3.07	0.56		
รวม		123	3.32	0.77		
3. ด้านสังคม ความรัก และการ ยอมรับจากผู้อื่น	15 - 24 ปี	74	3.46	0.79	2.60	0.078
	25 - 34 ปี	34	3.80	0.76		
	35 - 44 ปี	15	3.36	0.73		
รวม		123	3.54	0.79		
4. ด้านการได้รับยกย่องเกียรติยศ ชื่อเสียง	15 - 24 ปี	74	2.96	0.66	1.65	0.196
	25 - 34 ปี	34	3.21	0.70		
	35 - 44 ปี	15	2.88	0.95		
รวม		123	3.02	0.72		
สภาพความเป็นจริงโดยรวม	15 - 24 ปี	74	3.28	0.63	2.22	0.113
	25 - 34 ปี	34	3.49	0.64		
	35 - 44 ปี	15	3.11	0.52		
รวม		123	3.31	0.63		

จากตารางที่ 24 พบว่า สภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการศึกษา โดยภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้เข้ารับการศึกษาที่มีอายุแตกต่างกัน มีสภาพความเป็นจริงทุก ๆ ด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 25 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ย สภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
วิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ จำแนกตามอาชีพบิดามารดา

N = 123

สภาพความเป็นจริง	อาชีพบิดามารดา	จำนวน	\bar{x}	S.D	F	Sig.
1. ด้านร่างกาย	เกษตรกร	83	3.38	.62	1.16	0.31
	ค้าขาย	16	3.15	1.10		
	อื่น ๆ	24	3.50	.68		
	รวม	123	3.37	.71		
2. ด้านความมั่นคง และความ ปลอดภัยในชีวิต	เกษตรกร	83	3.35	.73	1.01	0.36
	ค้าขาย	16	3.07	1.16		
	อื่น ๆ	24	3.39	.59		
	รวม	123	3.32	.77		
3. ด้านสังคม ความรัก และการ ยอมรับจากผู้อื่น	เกษตรกร	83	3.54	.70	0.59	0.55
	ค้าขาย	16	3.38	1.18		
	อื่น ๆ	24	3.66	.75		
	รวม	123	3.54	.79		
4. ด้านการได้รับการยกย่องเกียรติยศ ชื่อเสียง	เกษตรกร	83	3.10	.70	1.59	0.20
	ค้าขาย	16	2.81	.79		
	อื่น ๆ	24	2.89	.71		
	รวม	123	3.02	.72		
สภาพความเป็นจริงโดยรวม	เกษตรกร	83	3.34	.56	1.04	0.35
	ค้าขาย	16	3.10	1.01		
	อื่น ๆ	24	3.36	.54		
	รวม	123	3.31	.63		

จากตารางที่ 25 พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีอาชีพบิดามารดาแตกต่างกันมีสภาพความเป็นจริงโดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่บิดามารดาแตกต่างกันมีสภาพความเป็นจริงทุก ๆ ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 26 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ย สภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพ
ในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ จำแนกตามอาชีพเดิมของนักเรียน

N = 123

สภาพความเป็นจริง	อาชีพเดิมของนักเรียน	จำนวน	\bar{x}	S.D	F	Sig.
1. ด้านร่างกาย	อาชีพส่วนตัว	10	3.72	0.77	2.35	0.099
	ช่วยผู้ปกครองฯ	53	3.24	0.54		
	อื่น ๆ	60	3.43	0.82		
รวม		123	3.37	0.71		
2. ด้านความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิต	อาชีพส่วนตัว	10	3.53	0.91	0.43	0.669
	ช่วยผู้ปกครองฯ	53	3.30	0.62		
	อื่น ๆ	60	3.30	0.87		
รวม		123	3.32	0.77		
3. ด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่น	อาชีพส่วนตัว	10	3.81	0.90	0.97	0.379
	ช่วยผู้ปกครองฯ	53	3.45	0.66		
	อื่น ๆ	60	3.58	0.86		
รวม		123	3.54	0.79		
4. ด้านการได้รับยกย่องเกียรติยศ ชื่อเสียง	อาชีพส่วนตัว	10	3.46	0.76	2.13	0.123
	ช่วยผู้ปกครองฯ	53	3.02	0.60		
	อื่น ๆ	60	2.95	0.79		
รวม		123	3.02	0.72		
สภาพความเป็นจริงโดยรวม	อาชีพส่วนตัว	10	3.63	0.76	1.49	0.229
	ช่วยผู้ปกครองฯ	53	3.25	0.45		
	อื่น ๆ	60	3.32	0.73		
รวม		123	3.31	0.63		

จากตารางที่ 26 พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีอาชีพเดิมของนักเรียนแตกต่างกันมีสภาพความเป็นจริงโดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่อาชีพเดิมแตกต่างกันมีสภาพความเป็นจริงทุก ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 27 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ย สภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
วิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ จำแนกตามสาขาวิชา

N = 123

ความต้องการ	สาขาวิชา	จำนวน	\bar{x}	S.D	F	Sig.
1. ด้านร่างกาย	แผนกผ้า	27	3.57	0.61	3.33	0.022*
	แผนกงานฝีมือ	33	3.51	0.61		
	แผนกงานเขียน	24	3.42	0.74		
	แผนกเครื่องจักร	39	3.09	0.78		
รวม		123	3.37	0.71		
2. ด้านความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิต	แผนกผ้า	27	3.36	0.73	2.30	0.080
	แผนกงานฝีมือ	33	3.52	0.76		
	แผนกงานเขียน	24	3.41	0.73		
	แผนกเครื่องจักร	39	3.07	0.79		
รวม		123	3.32	0.77		
3. ด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่น	แผนกผ้า	27	3.56	0.60	0.89	0.448
	แผนกงานฝีมือ	33	3.55	0.76		
	แผนกงานเขียน	24	3.74	0.86		
	แผนกเครื่องจักร	39	3.40	0.87		
รวม		123	3.54	0.79		
4. ด้านการได้รับยกย่องเกียรติยศชื่อเสียง	แผนกผ้า	27	3.18	0.59	2.70	0.049*
	แผนกงานฝีมือ	33	2.90	0.69		
	แผนกงานเขียน	24	3.29	0.78		
	แผนกเครื่องจักร	39	2.85	0.74		
รวม		123	3.02	0.72		
สภาพความเป็นจริงโดยรวม	แผนกผ้า	27	3.42	0.54	2.31	0.08
	แผนกงานฝีมือ	33	3.37	0.56		
	แผนกงานเขียน	24	3.46	0.65		
	แผนกเครื่องจักร	39	3.10	0.69		
รวม		123	3.31	0.63		

จากตารางที่ 27 พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีสาขาวิชาชีพแตกต่างกันมีสภาพความเป็นจริงโดยภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณา

เป็นรายด้าน พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีสาขาวิชาชีพแตกต่างกันมีสภาพความเป็นจริงด้านความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิต และด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่น แตกต่างอย่างไม่มียุทธศาสตร์ทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านร่างกาย และ ด้านการได้รับการยกย่องเกียรติยศ ชื่อเสียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe)

ตารางที่ 28 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยสภาพความเป็นจริง ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้านร่างกาย กับสาขาวิชาชีพ

สภาพความเป็นจริงด้านร่างกาย	ค่าเฉลี่ย	แผนกผ้า	แผนกงานฝีมือ	แผนกงานเขียน	แผนกเครื่องจักร
		3.57	3.51	3.42	3.09
แผนกผ้า	3.57	-	.06	.14	.48*
แผนกงานฝีมือ	3.51	-	-	.09	.41*
แผนกงานเขียน	3.42	-	-	-	.33
แผนกเครื่องจักร	3.09	-	-	-	-

จากตารางที่ 28 พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแผนกเครื่องจักรมีสภาพความเป็นจริงด้านร่างกาย แตกต่างกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมแผนกผ้าและแผนกงานฝีมืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมแผนกผ้า ($\bar{x} = 3.57$) และแผนกงานฝีมือ ($\bar{x} = 3.51$) มีสภาพความเป็นจริงสูงแผนกเครื่องจักร ($\bar{x} = 3.09$)

ตารางที่ 29 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยสภาพความเป็นจริง ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้านการได้รับการยกย่อง เกียรติยศ ชื่อเสียง กับสาขาวิชาชีพ

ความคาดหวังด้านการได้รับการยกย่องเกียรติยศ ชื่อเสียง	ค่าเฉลี่ย	แผนกผ้า	แผนกงานฝีมือ	แผนกงานเขียน	แผนกเครื่องจักร
		3.18	2.90	3.29	2.85
แผนกผ้า	3.18	-	.28	.10	.33
แผนกงานฝีมือ	2.90	-	-	.38*	.05
แผนกงานเขียน	3.29	-	-	-	.43*
แผนกเครื่องจักร	2.85	-	-	-	-

จากตารางที่ 29 พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแผนกงานเขียนมีสภาพความเป็นจริงด้านการได้รับการยกย่อง เกียรติยศ ชื่อเสียง แตกต่างกับแผนกงานฝีมือและแผนกเครื่องจักรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแผนกงานเขียน ($\bar{x} = 3.29$) มีสภาพความเป็นจริงสูงกว่าแผนกงานฝีมือ ($\bar{x} = 2.90$) และแผนกเครื่องจักร ($\bar{x} = 2.85$) ตามลำดับ

ตอนที่ 6 วิเคราะห์การนำผลของการฝึกอบรมที่ศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯไปใช้ หลังจากที่จบหลักสูตรการฝึกอบรมไปแล้ว

ข้อมูลที่ได้จากการสอบถามเกี่ยวกับการนำผลการฝึกวิชาชีพไปใช้ หลังจากที่ได้จบหลักสูตรการฝึกอบรมจากศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯว่าผู้ผ่านการฝึกอบรม ได้นำความรู้ ความสามารถ ทักษะ ไปใช้อย่างไรบ้าง ซึ่งผู้ผ่านการฝึกอบรม ประจำรุ่นที่ 62 ปี 2548 และสามารถติดตามได้ มีทั้งหมด 69 คน ในจำนวนนี้เป็นนักเรียนที่ได้นำผลการไปใช้ในชีวิตประจำวันจำนวน 23 คน ซึ่งมีจำนวนน้อยเกินไปที่จะนำมาวิเคราะห์ จึงไม่ได้นำมาวิเคราะห์ไว้ในตอนนี้ แต่จะนำเสนอการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับผลหรือสิ่งที่เกิดขึ้นแก่ผู้ผ่านการฝึกอบรมจากการนำวิชาชีพไปใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็น ดังนี้

จากการตอบแบบสอบถามและจากการสัมภาษณ์ ผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมไปแล้วประมาณ 2 เดือน ถึงปัญหา อุปสรรค และสิ่งที่เกิดขึ้น หลังจากที่ได้กลับไปภูมิลำเนาเดิม พอสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ๆ ได้ดังนี้

1. สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพ บางคนก็ทำเป็นอาชีพหลัก บางคนก็ทำเป็นอาชีพเสริม เช่น คนที่จบจากแผนกโภชนาการ ไปเปิดร้านอาหารตามสั่งที่บ้าน หรือไปจบจากแผนกเป่าแก้ว ไปร่วมกิจการกับพี่ ผลิตชิ้นงานตามความต้องการของตลาด (ตลาดนัดจตุจักร เป็นต้น) ประเด็นนี้ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่กลับไปประกอบอาชีพยังภูมิลำเนาเดิม

2. ได้ความรู้เพิ่มขึ้น ได้เพิ่มทักษะกระบวนการ ความชำนาญ คล่องแคล่ว และเพิ่มคุณภาพของชิ้นงาน เช่น มีความประณีต สวยงามมากขึ้น ประเด็นนี้ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่ฝึกต่อที่ศูนย์ฯ ในระดับที่ขั้นสูง

3. ไม่สามารถหาทุนเพื่อเริ่มธุรกิจขนาดย่อมของครอบครัวได้ เนื่องจากครอบครัวเป็นครอบครัวเกษตรกรกรรม

4. งานหายากเพราะว่าสาขาวิชาที่ฝึกจบไปนั้นไม่ค่อยมีในตลาดแรงงาน (กรณีไปสมัครงานเอง) แต่ก็มีบางคนที่สามารถหางานได้เร็ว เพราะว่าครูผู้สอนหางานให้ หรือฝากงานให้ในสถานประกอบการ

5. รายได้เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม เพราะที่ทำทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริม ทำให้รายได้ของครอบครัว ความเป็นอยู่ดีขึ้น
6. เป็นที่รู้จักของคนในหมู่บ้าน เป็นที่ยอมรับของญาติ ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ และเพื่อน ๆ
7. ทำงานในสถานประกอบการอื่น ๆ ที่ไม่ตรงกับวิชาชีพที่จบมา เช่น ทำงาน โรงงาน

ตอนที่ 7 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของผู้ผ่านการฝึกอบรมในการเข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ

การวิเคราะห์คำถามปลายเปิด ใช้วิธีการจัดหมวดหมู่ความคิดเห็นและแจกแจงความถี่ ข้อเสนอแนะของผู้ ตอบแบบสอบถามและนำเสนอแต่ละเรื่อง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังต่อไปนี้

ความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม สามารถสรุปเป็นประเด็นหลัก ๆ ได้ 4 อย่างคือ

1. เข้ามารับการฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อต้องการที่จะไปประกอบอาชีพ
2. เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อต้องการหาความรู้เพิ่มเติม เพิ่มทักษะ ความชำนาญ อันจะนำไปประกอบอาชีพในอนาคต
3. ผู้มีความต้องการเรื่องค่าเบี้ยเลี้ยงและสวัสดิการเพิ่มขึ้น จากเดิม 60 บาท เป็น 80 บาท เพื่อให้เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจของแพง เพราะว่าเท่าที่ได้นั้นจ่ายไม่เพียงพอ
4. ความต้องการด้านอื่น ๆ เช่น ต้องการความเป็นส่วนตัวในการเป็นอยู่ ต้องการให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด อยากให้ทางศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ มีการคัดเลือกนักเรียนที่เข้ามารับการฝึกอบรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการในการเข้ามารับการฝึกอบรมวิชาชีพ สรุปได้ดังนี้

1. ความต้องการส่วนใหญ่ คือ ทางศูนย์ฯ ควรปรับเบี้ยเลี้ยงเพิ่มขึ้น และจ่ายให้ตรงต่อเวลา
2. ควรปรับปรุงด้านการเรียนการสอน บรรยากาศของการฝึกอบรม เช่น ครูผู้สอนวิธีการถ่ายทอด เทคนิคในการถ่ายทอด การสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน งบประมาณในการจ้างครู การสอนไม่ต่อเนื่อง บางสาขาวิชาใช้เวลาในการฝึกนานเกินไป
3. ควรปรับปรุงเกี่ยวกับระเบียบ / ข้อบังคับ ซึ่งบางอย่างก็เคร่งเกินไป แต่บางอย่างปล่อยปละละเลย เช่น การออกกำลังกายในตอนเช้าไม่ควรมีการบังคับ เพราะว่ามันนักเรียนบางแผนกอาจจะเหนื่อยเมื่อยล้าจากการฝึกจากแผนก
4. ความปลอดภัยของผู้เข้ารับการฝึกอบรมขณะที่พักอาศัยในหอพักและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เช่น หน่วยที่ควบคุมดูแลมีการปฏิบัติที่เคร่งครัดเกินไป เป็นต้น
5. ต้องการแหล่งนันทนาการเพิ่มเติม เช่น ห้องสมุด แหล่งการเรียนรู้ เป็นต้น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การเปรียบเทียบความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงในเข้ารับการศึกษาฝึกอบรบวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รุ่นที่ 62 ประจำปี 2548 โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อทราบข้อมูลพื้นฐานของผู้ที่เข้ารับการศึกษาฝึกอบรบวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงของผู้ที่เข้ารับการศึกษาฝึกอบรบวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงในการเข้ารับการศึกษาฝึกอบรบวิชาชีพ โดยจำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพของบิดามารดา อาชีพเดิมของนักเรียน และสาขาวิชาที่เรียน
4. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการรับสมัครนักเรียนและการจัดฝึกอบรบให้ตรงกับความคาดหวังของนักเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ คือ การวิจัยครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงในเข้ารับการศึกษาฝึกอบรบวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ รุ่นที่ 62 ประจำปี 2548

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรผู้เข้ารับการศึกษาฝึกอบรบวิชาชีพ รุ่นที่ 62 ประจำปี 2548 จำนวน 329 คน ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษา จำนวน 181 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยการสุตรการสุ่มตัวอย่าง ของ Taro Yamane ในกรณีที่ทราบจำนวนประชากร และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม มี 2 ชุด สำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ครั้ง ในแต่ละชุดลักษณะของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ความพึงพอใจภาพสถานภาพสมรส อาชีพเดิมของนักเรียน อาชีพของมารดาบิดา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน สาขาวิชาที่เรียน และระยะเวลาในการสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการศึกษาฝึกอบรบวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทร ฯ ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการนำผลการฝึกอบรบที่ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร ฯ ไปใช้ในการประกอบวิชาชีพ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการของผู้เข้ารับการศึกษาฝึกอบรบที่จะได้รับการสมัครเข้ารับการศึกษาฝึกอบรบวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทร

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามครบแล้ว ได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลของแบบสอบถาม สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS/FW (The Statistical Package for the Social Sciences / For Windows) ในการวิเคราะห์ข้อมูล จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้สถิติ มีรายละเอียดดังนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป ใช้สถิติร้อยละ (Percentage) ข้อมูลเกี่ยวกับความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการศึกษาฝึกอบรบ ใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์เปรียบเทียบความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงในการเข้ารับการศึกษาฝึกอบรบวิชาชีพในแต่ละด้านของนักเรียน เมื่อจำแนกตามสถานภาพส่วนตัว โดยใช้ $t - test$ เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม นั่นคือ เพศ สถานภาพสมรส ความพึงพอใจภาพ และทดสอบค่า F-test ในกรณีของการทดสอบความแตกต่างที่มีกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มขึ้นไป นั่นคือ อายุ อาชีพเดิมของนักเรียน อาชีพของมารดาบิดา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน สาขาวิชาที่เรียน และระยะเวลาในการสอบถามของการเข้ารับการศึกษาฝึกอบรบ โดยใช้ F-test และใช้ Post - hoc Comparison เพื่อหาความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี Scheffe และแบบสอบถามปลายเปิดซึ่งถามข้อมูล

เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของผู้เข้ารับและผู้ผ่านการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ ใช้วิธีการจัดหมวดหมู่ความคิดเห็นและโดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ แล้วนำเสนอประกอบคำบรรยาย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีทั้งหมด 123 คน ปรากฏว่ามีเพศชายมากกว่าเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.4 อายุ ส่วนใหญ่มีอายุ 15 – 24 ปี คิดเป็นร้อยละ 60.2 มีร่างกายปกติมากกว่าคนพิการ คิดเป็นร้อยละ 90.2 ส่วนใหญ่เป็นโสด คิดเป็นร้อยละ 95.1 อาชีพของบิดามารดาส่วนมากมีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 67.5 อาชีพเดิมของนักเรียน ส่วนใหญ่ว่างงาน กำลังศึกษา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.8 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ส่วนมากมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 93.5 ด้านรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีการจ่ายต่ำกว่า 3,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.0 ส่วนสาขาวิชาชีพที่เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า แผนกเครื่องจักร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.7

2. ความคาดหวังของผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ โดยภาพรวมแล้ว ทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาารายด้านแล้ว พบว่า ด้านร่างกาย อยู่ในระดับปานกลาง ด้านความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน อยู่ในระดับมาก ด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่น อยู่ในระดับมาก และ ด้านการได้รับยกย่อง เกียรติยศ ชื่อเสียง อยู่ในระดับปานกลาง

3. สภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ โดยภาพรวมแล้วรวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณารายด้านแล้ว พบว่า ด้านร่างกาย อยู่ในระดับปานกลาง ด้านความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินอยู่ในระดับปานกลาง ด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่นอยู่ในระดับมาก และด้านการได้รับยกย่อง เกียรติยศ ชื่อเสียง อยู่ในระดับปานกลาง

4. เปรียบเทียบความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงในการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ โดยจำแนกตามตัวแปร พบว่า ด้านความคาดหวัง เพศ อาชีพบิดามารดา และ สาขาวิชาชีพ โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านอายุ อาชีพเดิมของนักเรียน โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านสภาพความเป็นจริง พบว่า เพศ อายุ อาชีพบิดามารดา อาชีพเดิมของนักเรียนและสาขาวิชาชีพ โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. วิเคราะห์ผลการนำวิชาชีพไปใช้หลังจากผ่านการฝึกอบรมไปแล้ว ซึ่งสามารถติดตามได้ 69 คน พบว่า ผู้ผ่านการฝึกอบรมไปที่นำวิชาชีพไปใช้ในชีวิตประจำวันมีจำนวน น้อยคน จึงไม่สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลได้

6. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ส่วนใหญ่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความต้องการให้ทางศูนย์ฯ ปรับเบี่ยงเพิ่มขึ้นจาก 60 บาท ต่อวัน เป็น 80 บาท ต่อวัน และจ่ายให้ตรงต่อเวลา เพราะว่าเบี่ยงเลี้ยงที่ได้รับไม่เพียงพอกับการใช้ในการซื้ออาหาร 3 มื้อ เพราะว่าข้าว ของ แพงมากขึ้น

2. ควรปรับปรุงด้านการเรียนการสอน บรรยากาศของการฝึกอบรม เช่น ครูผู้สอนวิธีการถ่ายทอด เทคนิคในการถ่ายทอด การสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน งบประมาณในการจ้างครู การสอนไม่ต่อเนื่อง บางสาขาวิชาใช้เวลาในการฝึกนานเกินไป

3. ความปรับปรุงเกี่ยวกับระเบียบ / ข้อบังคับ ซึ่งบางอย่างก็เคร่งเกินไป แต่บางอย่างปล่อยปละละเลย เช่น การออกกำลังกายในตอนเช้าไม่ควรมีการบังคับ เพราะว่ามันนักเรียนบางแผนกอาจจะเหนื่อยเมื่อยล้าจากการฝึกจากแผนก

4. ความปลอดภัยของผู้เข้ารับการฝึกอบรมขณะที่พักอาศัยในหอพักและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เช่น หน่วยที่ควบคุมดูแลมีการปฏิบัติที่เคร่งครัดเกินไป เป็นต้น

5. ต้องการแหล่งนันทนาการเพิ่มเติม เช่น ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ หรือว่าศูนย์รวมความรู้ต่าง ๆ เพราะว่ามันนักเรียนบางครั้งเครียดจากการอบรม หรือต้องการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมหาความบันเทิงใส่ตัว เพื่อเป็นการผ่อนคลายตัวเอง

อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อค้นพบของการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

ความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความคาดหวังด้านความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิต และด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่นอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านร่างกาย และด้านการได้รับยกย่องเกียรติยศ ชื่อเสียงอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านสภาพความเป็นจริงด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่นอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านร่างกาย และด้านความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิต และด้านการได้รับยกย่องเกียรติยศ ชื่อเสียงอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อทำการเปรียบเทียบในแต่ละด้าน โดยภาพรวม พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดย

สอดคล้องผลการวิจัยของอัญชลี ภูวพานิช (2539:123) ศึกษาแรงจูงใจในการเข้าเรียนการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดราชบุรี พบว่า แรงจูงใจด้านการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น อยู่ในระดับมาก คือ นักศึกษาผู้ใหญ่มีความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่มีการเรียนรู้ ช่วยให้เกิดความมั่นใจในตนเองในการเข้าสังคม ต้องการอยู่ร่วมกับคนอื่นตามทฤษฎีความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของสังคมของมาสโลว์ (Maslow 1970 : 15-16) และสอดคล้องกับการศึกษาของฮูล (Houle 1961 :15-16) ซึ่งกล่าวว่าเหตุจูงใจอย่างหนึ่งของการเข้าเรียนของผู้ใหญ่ คือ ต้องการเข้าร่วมกิจกรรม ชอบบรรยากาศของการศึกษา ชอบเข้าสังคม และต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือต้องการเพื่อนหรือเพื่อขจัดความเหงา ส่วนความต้องการขั้นพื้นฐาน ด้านความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิต และด้านการได้รับยกย่อง เกียรติยศ ชื่อเสียง ที่มีความคาดหวังในระดับรองลงมา อาจจะเป็นเพราะว่า เมื่อพิจารณาจากสวัสดิการต่าง ๆ ที่นักเรียนได้รับ เมื่อเข้ารับการศึกษาในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรแล้ว เช่น ปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ซึ่งอยู่ในรูปของสวัสดิการคือไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และค่าวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกอบรม มีหอพักให้ยืมสำหรับผู้ที่มาจากต่างจังหวัดโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย มีเบี้ยเลี้ยงพระราชทานเพื่อเป็นเงินค่าอาหาร รักษาพยาบาลให้ฟรียามเจ็บป่วยทุกกรณี และอยู่ในความดูแลควบคุมของหน่วยทหาร ซึ่งได้รับความปลอดภัย เป็นต้น จึงทำให้ผู้เข้ารับการศึกษา มีความคาดหวังในด้านต่างเหล่านี้น้อยกว่าด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่น

ผลการเปรียบเทียบความต้องการของผู้เข้ารับการศึกษา เมื่อจำแนกตามตัวแปร

ด้านเพศ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้ารับการศึกษาทั้งเพศชายและเพศหญิง มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง และมีความต้องการแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับชวน มณีวรรณ (2540 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาแรงจูงใจในการเข้าเรียนหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งพบว่า เมื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจในการเข้าเรียนหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่าง และสอดคล้องกับสุเมธ ลุ่งใหญ่ (2546:บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความต้องการของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต่อการจัดกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า นักเรียนชายกับนักเรียนหญิง มีความต้องการต่อการจัดกิจกรรมนักเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่สอดคล้องกับละมัยภรณ์ เพียงไชสง (2537 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยแรงจูงใจในการเลือกเข้าศึกษาต่อโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการเลือกเข้าศึกษาต่อโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง และจากการเปรียบเทียบพบว่านักเรียน

ชายและหญิง มีแรงจูงใจในการเลือกเข้าศึกษาต่อ โดยส่วนรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการศึกษาของมานิตย์ อักษรกุล (2544:บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาความต้องการการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยการอาชีพท้ายเหมือง จังหวัดพังงา แล้วพบว่า นักเรียนนักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความต้องการการเข้าร่วมกิจกรรมในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า นักเรียนชายและหญิงมีความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เมื่อพิจารณาจากข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนจะเห็นว่ามาจากสังคมที่มีลักษณะที่เหมือน ๆ กัน คือสังคมของพ่อแม่มีอาชีพเกษตรกรรม และก่อนเข้ารับการฝึกอบรมนักเรียนส่วนใหญ่ว่างงานหรือช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพมาก่อน นั่นคือมีความเป็นมาเหมือนกันและมาอยู่ในสภาพสิ่งแวดล้อมเหมือน ๆ กันอีก จึงทำให้มีความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบอีกว่า นักเรียนชายมีค่าเฉลี่ยความคาดหวังสูงกว่านักเรียนหญิง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของโบเชียร์ (Boshier 1968) อ้างถึงใน อัญชลี ภูพานิช 2539:124) โดยพบว่า นักศึกษาผู้ใหญ่ผู้ชายมีแรงจูงใจในการเข้าเรียนสูงกว่านักศึกษาหญิง

ด้านอายุ ผลการวิจัย พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกช่วงอายุ มีความคาดหวังและความเป็นจริงอยู่ในระดับปานกลาง และ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีอายุแตกต่างกัน มีความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับณัฐดี ธรรมกุลมณฑล (2534 : 126) ได้ศึกษาองค์ประกอบด้านแรงจูงใจในการเข้าเรียนของนักศึกษาในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ประเภทการศึกษานอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษาที่มีอายุแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการเข้าเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่สอดคล้องกับรังรอง สิทองดี (2535:253) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบแรงจูงใจในการศึกษาต่อปริญญาโท ภาคพิเศษของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร พบว่า แรงจูงใจโดยรวมทุกด้านในการเข้าเรียนไม่มีความแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามอายุ ทั้งนี้ผลการวิจัยนี้ที่มีความแตกต่างกันอาจจะเป็นเพราะว่าช่วงอายุนั้นคือ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีอายุช่วง 25 – 34 ปี เนื่องจากอยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง ซึ่งต้องการความมั่นคงความก้าวหน้าในอาชีพ ด้านเศรษฐกิจและครอบครัวพอสมควร เริ่มแสวงหาหรือเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมมากขึ้น มีความคิดสร้างชื่อเสียง เกียรติยศให้กับตนเอง (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ 2538 : 19) จึงทำให้ตั้งความหวังไว้สูงกว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีอายุช่วงอื่น ๆ

ด้านอาชีพเดิมของบิดามารดา ผลการวิจัยพบว่า อาชีพเดิมของบิดามารดาของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในทุกอาชีพ มีความคาดหวังและความเป็นจริงอยู่ในระดับปานกลาง และผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีบิดามารดามีอาชีพแตกต่างกัน มีความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับมารศรี กองเกตุ (2524 : บทคัดย่อ) ศึกษาผลของ

อาชีพของบิดามารดาที่มีผลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพฯ โดยใช้แบบสำรวจความสนใจในอาชีพของจอห์น แอล สอลแลนด์ พบว่า อาชีพของบิดามารดาไม่มีผลกระทบต่อความสนใจในอาชีพของนักเรียน กล่าวคือ ไม่ว่าบิดามารดาของนักเรียนจะมีอาชีพประเภทใดก็ตาม นักเรียนจะให้ความสนใจงานประเภทวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากที่สุด แต่ไม่สอดคล้องกับคอนรอย (Conroy C.A 1997 : 24-8) ศึกษาการเลือกอาชีพในเด็กหนุ่มสาวชนบท โดยเก็บข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ในโรงเรียนระดับตำบลของชาวเพนซิลวาเนีย จำนวน 612 คน พบว่า โอกาสในการเลือกอาชีพในความคิดของนักเรียนมีผลมาจากเพศ ระดับเกรดเฉลี่ย ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ โอกาสในอาชีพและอาชีพของบิดา ซึ่งพบว่านักเรียนที่มีภูมิหลังดีจะเลือกอาชีพที่มีสถานภาพสูงกว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีปัญหา นอกจากนี้ยังพบอีกว่าในด้านความสามารถทางการศึกษาของนักเรียน อาชีพในอุดมคติของนักเรียนที่มีเกรดสูงจะมีสถานภาพทางอาชีพสูงกว่านักเรียนที่มีเกรดต่ำ

ด้านอาชีพของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีอาชีพเดิมทุกอาชีพ มีความคาดหวังและความเป็นจริงอยู่ในระดับปานกลาง และผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีอาชีพเดิมแตกต่างกัน มีความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับทรงวุฒิวัฒน์ขจร (2533 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยศึกษาองค์ประกอบที่มุ่งใจในการมาเรียนของนักศึกษาสายสามัญนอกระบบโรงเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีองค์ประกอบด้านการสนับสนุนในการเรียน ด้านฐานะทางเศรษฐกิจ เช่น มีอาชีพส่วนตัว เป็นต้น ด้านความสนใจส่วนตัว และด้านการมองเห็นความก้าวหน้าในอาชีพ อยู่ในระดับปานกลาง และพบว่า นักศึกษามีระดับองค์ประกอบที่มุ่งใจในการมาเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่มีความแตกต่างกันอาจจะเป็นเพราะว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีอาชีพมาก่อนแล้วหรือมีกิจการของตนเองย่อมที่จะมีความคาดหวังไว้สูงกว่าคนที่ช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพหรือว่าว่างงาน เพราะว่าจะเป็นการพัฒนาตนเองในเรื่องของทักษะวิชาชีพ รวมทั้งเป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับตนเองนำไปสู่การยอมรับของคนอื่นในสังคมตามมาด้วย

ด้านสาขาวิชา ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมในทุกสาขาวิชา มีความคาดหวังและความเป็นจริงอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อทำการเปรียบเทียบ พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ฝึกอบรมในสาขาวิชาแตกต่างกัน มีความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับทรงวุฒิวัฒน์ขจร (2533 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยศึกษาองค์ประกอบที่มุ่งใจในการมาเรียนของนักศึกษาสายสามัญนอกระบบโรงเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักศึกษามีองค์ประกอบด้านการสนับสนุนในการเรียน ด้านฐานะทางเศรษฐกิจ เช่น มีอาชีพส่วนตัว เป็นต้น ด้านความสนใจส่วนตัว และด้านการมองเห็นความก้าวหน้าในอาชีพ อยู่ในระดับ

ปานกลางจึงทำให้มีการเลือกสาขาที่มีความแตกต่างกันอาจจะเป็นเพราะว่าผู้เข้ารับการศึกษาที่มีความสนใจ มีความถนัดในแต่ละสาขาวิชาชีพที่จะฝึก ที่จะเรียนรู้ พัฒนาทักษะ จึงแตกต่างกันออกไปตามความถนัดของและความชอบของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับศูนย์ แยมแสตงสังข์ 2542 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองทางด้านการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพของทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 13 จังหวัดอุตรธานี พบว่า ส่วนใหญ่มีความต้องการเลือกศึกษา 3 วิชาชีพ โดยให้เหตุผลว่าเลือกวิชาชีพที่คิดว่าสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ง่าย ทั้งเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริมและต้องการให้ทางหน่วยงานติดต่อหางานให้ทำตามวิชาชีพที่ได้ฝึกอบรม

ความต้องการของผู้เข้ารับการศึกษาฝึกอบรมด้านอื่น ๆ ระดับที่มากที่สุด คือ ต้องการที่เข้ามา รับการศึกษาฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อที่จะไปประกอบอาชีพ สอดคล้องกับกัญญภัค พิษณุตม์ (2539:บทคัดย่อ) ที่พบว่า มูลเหตุจูงใจในการเลือกเรียนวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้นในโรงเรียนฝึก อาชีพกรุงเทพมหานคร เพราะว่าต้องการความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพและต้องการเพิ่มความชำนาญในอาชีพและต้องการมีรายได้เป็นของตนเอง และอัญชลี ภูพานิช (2539 : 123) ที่ศึกษา แรงจูงใจในการเข้าเรียนการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของผู้ใช้ แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดราชบุรี พบว่า แรงจูงใจที่มีความสำคัญมากในการเข้าเรียน ของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม คือ ด้านการเรียนเพื่อรู้และด้านประกอบอาชีพ และ สอดคล้องกับการศึกษาของมอร์สแตนและสมาร์ท (Morstain and Smart 1974 : 83-98) ซึ่งพบว่า ผู้ใหญ่โดยทั่วไปให้ความสำคัญของแรงจูงใจด้านการเรียนเพื่อรู้และด้านการประกอบอาชีพมากที่สุดและนิภา แก้วศรีงาม (2530:106) กล่าวว่า ผู้ใหญ่ในวัยต้นหรือคนหนุ่มสาวมาเข้าเรียนเพราะ ต้องการพัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้และเพื่อจะหางานง่ายขึ้น ประกอบอาชีพได้ดีขึ้น ได้รับการ เลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง หรือเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และประยงค์ ศรีสันเทียะ (2543: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการติดตามผลการ ฝึกอาชีพของผู้รับการศึกษาฝึกตามหลักสูตรการฝึกเตรียมงาน ของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดราชบุรี ปีงบประมาณ 2542 พบว่า เหตุผล ก่อนมาเรียนส่วนใหญ่ต้องการนำไปปรับปรุงคุณภาพชีวิต นำความรู้ไปประกอบอาชีพอิสระ และ นำความรู้เข้าสู่ตลาดแรงงาน และการศึกษาของ ศักดิ์ชัย นาคเอี่ยม (2536: 237) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความสนใจด้านการศึกษานอกโรงเรียน สายอาชีพของทหารเกณฑ์กองประจำการ สังกัด กองพลทหารราบที่ 9 จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียน คือ การเพิ่มพูน ความรู้ให้กับตนเอง และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังต้องการให้มีการแนะแนว เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ

สรุปได้ว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ มีความต้องการด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากด้านความต้องการทั้ง 4 ของมาสโลว์ นั่นคือต้องการเข้ามาฝึกอบรมเพื่อที่จะออกไปประกอบอาชีพ ต้องการเพิ่มคุณวุฒิให้สูงขึ้น เพื่อความก้าวหน้ามั่นคงในอาชีพ ทั้งนี้เพราะว่านักเรียนต้องการที่จะมีอาชีพที่มีความมั่นคงก้าวหน้า ต้องการมีโอกาสเลือกอาชีพที่ตนชอบ เพื่อเป็นบันไดไปสู่ความก้าวหน้าในอาชีพ ต้องการประกอบอาชีพที่มีรายได้สูงขึ้น เป็นการฝึกอบรมซึ่งสามารถประกอบอาชีพหารายได้ได้ด้วย นักเรียนต้องการนำคุณวุฒิทางการศึกษาที่ได้รับไปสมัครงานงานหรือหางานใหม่ และเป็นการฝึกอบรมที่เสียค่าใช้จ่ายน้อย เนื่องจากนักเรียนเองเป็นผู้ที่มีการศึกษาค่ำ มีรายได้น้อย ฐานะทางการเงินยังไม่มีความมั่นคงมากนัก จึงต้องเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเป็นการยกระดับฐานะตนเอง พัฒนาตนเองให้สูงขึ้น มีหลักประกันชีวิตที่ดีขึ้น สอดคล้องกับรายงานของโบเชียร์ (Boshier 1977: 89-115) โดยกล่าวว่าผู้มีการศึกษาค่ำและมีสถานะทางอาชีพต่ำมักมาสมัครเรียนเพื่อเหตุผลความก้าวหน้าในอาชีพ และจากการศึกษาของสถาบันผู้ใหญ่แห่งชาติในประเทศอังกฤษ (ฉัฐวุฒิ ธรรมกุลมณฑล 2534: 32 อ้างอิงจาก NIAE- Nation Institute for Adult Education 1970) โดยพบว่า แรงจูงใจในด้านอาชีพเป็นเหตุผลสำคัญในการเข้าเรียนของผู้ใหญ่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การเปรียบเทียบความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงในการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รุ่นที่ 62 ประจำปี 2548 ครั้งนี้ ได้ผลการวิจัยนำไปสู่ข้อเสนอแนะต่อศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯและผู้เข้ารับการฝึกอบรม ดังนี้

1. ด้านร่างกาย ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยสภาพความเป็นจริงต่ำกว่าความคาดหวัง ทางศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ ควรมีการตรวจสอบดูว่าเป็นเพราะมาจากสาเหตุอะไร น่าจะมีการพัฒนาปรับปรุง แก้ไขหรือไม่อย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านที่เห็นได้ชัดคือความสะดวกในการเดินทางระหว่างที่พักกับสถานที่ฝึกอบรม และความเพียงพอของอาหารในแต่ละมื้อ เรื่องอาหารนั้นอาจจะมาจากการปรับเปลี่ยนเข้าสู่ยุคปัจจุบันที่มีค่าครองชีพสูงขึ้น ราคาข้าวของแพงขึ้น จึงทำให้เบียดเบียนได้ได้รับไม่เพียงพอกับการซื้ออาหารรับประทาน ส่วนเรื่องอื่น ๆ อาจจะเป็นเพราะว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมอาจจะตั้งความคาดหวังไว้สูงก็เป็นได้

2. ด้านความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยสภาพความเป็นจริงต่ำกว่าความคาดหวัง พบความแตกต่างเกือบทุกข้อทั้งรายชื่อและโดยภาพรวมทางศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ ควรตรวจสอบหรือปรับปรุง แก้ไขว่ามีความเหมาะสมและเพียงพอหรือไม่ ความปลอดภัยของผู้เข้ารับการฝึกอบรมไม่ว่าจะเป็น ขณะที่พักในหอพัก ในชีวิตและ

ทรัพย์สิน การประกันอุบัติเหตุแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ค่าเบี้ยเลี้ยงระหว่างการฝึกอบรมและ ความสามารถที่ได้รับจากการฝึกอบรมนำไปประกอบอาชีพได้ สำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมก็ จะต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในสังคมหมู่มากให้ได้มากที่สุด

3. ด้านสังคม ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่น ผลการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยความ คาดหวังและสภาพความเป็นจริงใกล้เคียงกัน มีเพียงด้านเดียว คือ มีกลุ่มเพื่อนที่สามารถไว้วางใจได้ ที่พบความแตกต่าง ดังนั้น ทางศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ ควรจัดหรือควรมีกิจกรรมที่สร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรมในแผนกเดียวกันหรือระหว่างแผนก เพื่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรมและส่งเสริมผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้มีความเป็นอยู่อย่าง สมานฉันท์ อย่างเพื่อน อย่างพี่น้อง เพราะว่า ความสัมพันธ์ในลักษณะนี้มีน้อยมาก ดูเหมือนว่า ต่าง คนต่างมาจากที่ต่าง ๆ จึงทำให้ต่างคนต่างอยู่ ทำให้ขาดความสัมพันธ์กันทางสังคม ความรักและ การยอมรับจากผู้อื่น จึงทำให้หากกลุ่มเพื่อนที่ไว้วางใจได้ยาก นอกจากนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างครู ฝึกและผู้เข้ารับการฝึกอบรมน่าจะดีกว่าที่เป็นอยู่ด้วย

4. ด้านการได้รับยกย่อง เกียรติยศ ชื่อเสียง ผลการวิจัยพบว่า ด้านความคาดหวังมี ค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านสภาพความเป็นจริง โดยเฉพาะเรื่องรายได้ระหว่างการฝึกอบรม ซึ่งทางศูนย์ จะต้องสร้างความเข้าใจให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมรับทราบและให้เข้าใจว่ารายได้จากผลงานของ ตนเองที่จะเกิดขึ้นระหว่างฝึกอบรมนั้นจะต้องผ่านกระบวนการอย่างไรบ้าง เช่น ต้องผ่านมาตรฐาน ทางศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ กำหนดไว้ ทั้งนี้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมอาจจะตั้งความคาดหวังรายได้ จากผลงานของตนเองไว้สูง เพื่อว่าจะมีรายได้เพิ่ม หากว่ามีรายได้เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ ด้ รับรองมาตรฐาน จะทำให้ไม่มีการเรียกร้องให้เพิ่มค่าเบี้ยเลี้ยงจากเดิม 60 บาท เป็น 80 บาท ทั้งนี้ เพราะว่าเบี้ยเลี้ยงที่ได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในยุคเศรษฐกิจที่มีข้าวของราคาแพงขึ้น จึงทำให้ ต้องมีการรบกวนเงินจากทางบ้าน แต่สำหรับเงินเบี้ยเลี้ยงนั้นเพียงพอต่อค่าอาหารเท่านั้น หากว่า นำไปใช้ในส่วนตัวอื่น ๆ คงไม่เพียงพอ เพราะฉะนั้นผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องอยู่อย่างประหยัด

5. ด้านการฝึกอบรม หรือว่าหลักสูตรการฝึกอบรม พบว่า ทางศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ ควรเพิ่มหลักสูตรวิชาชีพอื่น ๆ อีก ที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน เช่น สาขาอิเล็กทรอนิกส์ เป็น ต้น และระยะเวลาในการฝึกอบรมควรให้สั้นกว่าที่เป็นอยู่ แต่คุณภาพและความสามารถยังคง เหมือนเดิม รวมทั้งน่าจะมีการประเมินครูผู้สอน และประเมินการจัดฝึกอบรม โดยให้ผู้เข้ารับการ ฝึกอบรมเป็นผู้ประเมิน เป็นต้น

6. ควรมีการคัดเลือกนักเรียนก่อนเข้ารับการฝึกอบรม เพราะว่าอาจจะเข้ามาฝึกด้วย เหตุผลที่แตกต่างกัน จึงส่งผลให้มีการออกกลางคันมาก ดูจากจำนวนที่สมัครเข้ามาและเมื่อจบ หลักสูตร

7. สำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม เนื่องจากมาจากสังคมที่มีความแตกต่างกัน นั่นคือสังคมที่บิดามารดาส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม จึงทำให้ตั้งความหวังว่าจะเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพแล้วนำไปประกอบอาชีพในอนาคตได้ จึงทำให้ตั้งความคาดหวังไว้สูงเกินไป

8. ผู้เข้ารับการฝึกอบรม จะต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสังคมคนหนุ่มมาก สังคมเพื่อน ๆ ภูมิลำเนา ช้อบั้งคั้งต่าง ๆ เพราะที่อยู่ด้วยกันเป็นจำนวนมาก จะทำให้ทางศูนย์ฯมีการปกครองที่ง่ายหรือว่่าง่ายต่อการปกครอง ทั้งนี้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมอาจจะมาจากครอบครัว สังคม ที่ไม่เคร่งครัดกับกฎระเบียบมาก เหมือนกับตอนที่มาอยู่ที่ศูนย์ฯ จึงทำให้รู้สึกว่่ากฎระเบียบที่เคร่งครัดจนเกินไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบและสภาพการจัดการฝึกอบรมของศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ
2. ควรศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การออกกลางคันของนักเรียนศิลปาชีพ
3. ควรศึกษาปัจจัยที่ทำให้ นักเรียนไม่ออกไปประกอบอาชีพ (ฝึกต่อ) หลังจากจบการฝึกอบรมตามหลักสูตรแล้ว
4. ควรศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจที่นักเรียนที่เข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ศิลปาชีพอื่น ๆ
5. ควรมีการประเมินและติดตามผลการนำความรู้ ทักษะวิชาชีพของผู้ผ่านการฝึกอบรมไปใช้หลังจากที่ผ่านการฝึกอบรมไปแล้ว

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมการศึกษานอกโรงเรียน. คู่มือดำเนินงานตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ. ฉบับปรับปรุง.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, ม.ป.ป.

_____. คู่มือดำเนินงานตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์หนึ่งเจ็ดการพิมพ์, 2530.

_____. นโยบายการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้ต้องขัง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา

ลาดพร้าว, 2538

_____. แผนพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544). กรุงเทพฯ :

บริษัทประชาชนจำกัด, 2539.

กอบกาญจน์ จิตต์กระจ่าง. “การมีส่วนร่วมและความคาดหวังตามหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ

ฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544.

กัญญาภัค พิษุณต์. “มูลเหตุจูงใจในการเลือกเรียนวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้นของนักเรียนโรงเรียน

ฝึกออาชีพกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต

สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.

เกนหลง สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, ท่านผู้หญิง. ทำเป็นธรรม. กรุงเทพฯ : มูลนิธิกตเวทิน, 2542.

ชวน มณีวรรณ. “แรงจูงใจในการเข้าเรียนหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญของผู้นำท้องถิ่น

จังหวัดชัยภูมิ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2541.

ช่อทิพย์ ราศีเกรียงไกร. “ความมุ่งหวังของบิดาที่มีผลต่อการศึกษาและเลือกอาชีพของบุตรศึกษา

เปรียบเทียบระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษามัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญและ

โรงเรียนสังกัดมหาวิทยาลัย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2523.

เชียรศรี วิวิธสิริ. การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน : เทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ :

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2530.

_____. จิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2534.

- ณัฐจรียา แสงสว่าง. “ปัจจัยบางประการที่เกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกเรียนหลักสูตรระยะสั้นของประชาชน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดในเขตภาคกลาง.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2533.
- ณัฐวุฒิ ธรรมกุลมงคล. “องค์ประกอบด้านแรงจูงใจในการเข้าเรียนของนักศึกษาในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนประเภทการศึกษานอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.
- ดาวรุ่ง วีระกุล. “รายงานการวิจัยบทบาทของวิทยาลัยครูด้านการบริการชุมชนในท้องถิ่น.” คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยครูเชียงใหม่, 2534.
- ถวิล เกื้อกุลวงศ์. การจูงใจเพื่อผลงาน. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2528.
- ทรงวุฒิ วัฒนเขจร. “องค์ประกอบที่จูงใจในการมาเรียนของนักศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญระดับประถมศึกษาประเภทวิธีเรียนด้วยตนเองในกรุงเทพฯ.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533.
- ทองหล่อ นาคหอม. “แรงจูงใจการเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโทของนิสิตวิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2535.
- ทิพวัลย์ ปิ่นะกาลัง. “แรงจูงใจในการเลือกเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น” (ศึกษาศาสตร์) ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่1.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2539.
- นรินทร์ สมสมัย. “แรงจูงใจในการเข้าเรียนการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญวิธีเรียนแบบทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมา.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาออกโรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- นันทิกา เข้มสรवल. “รายงานการวิจัยเรื่องการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เขตการศึกษา 5.” คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2526.

- นิกา วัชเนวคิน. “การสำรวจความสนใจในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2547 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา นอกโรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- บัวขาว กมลศิลป์. “ศึกษาแรงจูงใจการเข้าศึกษาต่อสายสามัญโดยวิธีการเรียนทางไกลของนักศึกษา ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ จังหวัดร้อยเอ็ด.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2540.
- ปฐม นิคมานนท์. การศึกษานอกโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์, 2528.
- ประเทือง สุขสุวรรณ. “การศึกษาการรับรู้และความคาดหวังของครูต่อสภาพแวดล้อมโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2532.
- ประพัตร์ สกลรัตน์. โครงการศิลปอาชีพพิเศษ ในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท., 2527.
- ปราริรัตน์ จิวสุข. “แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเทคโนโลยีการฝึกอบรม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา, 2538.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2543.
- มงคล ค่อยประเสริฐ. “แรงจูงใจในการมาเรียนของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรอาชีพ (ปอ.)” วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539.
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง. คณะรัฐศาสตร์. งานศิลปอาชีพ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2535.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. การศึกษาดลอดชีวิตและการศึกษานอกระบบ หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2544.
- มานิตย์ อักษรกุล. “ศึกษาความต้องการการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยการอาชีพท้ายเหมือง จังหวัดพังงา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2544.
- ยุทธคุณย์ ตูลย์ลักษณ์. “ความคาดหวังในคำตอบแทนและผลประโยชน์ที่เกื้อกูลของทหารกองประจำการในระหว่างประจำการ: ศึกษากรณีกองพลทหารม้าที่ 2 ในเขตกรุงเทพฯ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.

- รสวลี อักษรวงศ์. “ความคาดหวังในความสามารถทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดอุบลราชธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.
- รังรอง สีทองดี. “แรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อของนิสิตปริญญาโท ภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.
- รัชนก โสภากิจ. “การมีส่วนร่วมและความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการจัดการอาชีวศึกษาของ โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดนครปฐม.” วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2542.
- รัตนา พุ่มไพศาล. การศึกษานอกระบบโรงเรียนเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ: การพิมพ์พระนคร, 2533.
_____ . การศึกษาผู้ใหญ่ในสหรัฐอเมริกา. กรุงเทพฯ : ห้องภาพสุวรรณ, 2521.
- ละมัยภรณ์ เพียงไธสง. “การศึกษาแรงจูงใจในการเลือกเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เพชรบูรณ์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2537.
- วลีรัตน์ รักแตงาม. “ความสัมพันธ์ระหว่างแผนการเลือกอาชีพกับความสนใจในอาชีพของเด็ก และความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการเลือกอาชีพของเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต.” วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษานอกโรงเรียน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- วัชรวิ วงศ์ศิริวัฒน์. “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักศึกษาหลักสูตร ประกาศนียบัตรอาชีพ 2533 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้.” วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2536.
- วิษุตา หุ่นวิไล. การศึกษานอกระบบ. กรุงเทพมหานคร : บารมีการพิมพ์, 2532.
- วิชัย กองอุดม. “ศึกษาแรงจูงใจในการเข้าศึกษาสายสามัญของนักศึกษา ศูนย์บริการการศึกษานอก โรงเรียนอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย.” วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2542.
- วิไล เข้มสาขา และวินัย สายหงษ์. “การเรียนการสอนวิชาชีพและการเรียนการแบบกลุ่มสนใจ.” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาหลักการเรียนรู้และเทคนิคการฝึกอบรม หน่วยที่ 1-8, 25-37. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2533.

ศักดิ์ชัย นาคเอี่ยม. “การศึกษาความสนใจด้านการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพของพลทหารเกณฑ์กองประจำการ สังกัดกองพลทหารราบที่ 9 จังหวัดกาญจนบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536.

ศูนย์ศิลปอาชีพ บางไทรฯ. “เอกสารแนะนำศูนย์ศิลปอาชีพ บางไทรฯ.” 2546. (แผ่นพับ)

_____. “บัญชีรายชื่อครู ผู้ช่วยครู และนักเรียนศิลปอาชีพ รุ่นที่ 62.” 2548. (อัดสำเนา)

สนธิ บางอีขัน. “การประเมินผลกระทบการส่งเสริมศิลปอาชีพ ของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพบางไทรฯ ต่อเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ของมูลนิธิศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ..” คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2538.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ :

สำนักงานพิมพ์เดอะบุคส์ จำกัด, 2541.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 10 ปี เครื่องชี้ภาวะสังคมและเครื่องชี้ภาวะสังคม 2530. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2532

_____. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544). กรุงเทพฯ :

อรุณผลการพิมพ์, 2539.

_____. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549). กรุงเทพฯ :

คุรุสภา, 2549.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สรุปภาวะคนตกงานหรือภาวะคนว่างงาน. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ

31 พฤศจิกายน 2547. เข้าถึงได้จาก <http://www.nso.go.th/>

สุนัย แยมแสงสังข์. “การศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองทางด้านการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพของทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 13 จังหวัดอุดรธานี.”

วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2542

สุเทพ ชุมล้ายวงศ์. ศูนย์ศิลปอาชีพพิเศษบางไทร. กรุงเทพฯ : องค์การคุรุสภา, 2529.

สุเมธ ลุ่งใหญ่. “การศึกษาความต้องการของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต่อการจัดกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ.”

วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

สถาบันราชภัฏจันทรเกษม, 2546.

- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ .จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอ. เอส.พรินติ้ง เฮาส์, 2538.
 _____ .จิตวิทยาเพื่อการฝึกอบรมผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ : ชีระป้อมวรรณกรรมการพิมพ์, 2544.
- เสาวนีย์ พันัสสรณ์. “เหตุจูงใจในการเรียนภาษาของผู้เรียนในโรงเรียนสอนภาษาต่างประเทศ
 ภาคเอกชนในกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
 การศึกษาผู้ใหญ่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.
- อัญชลี ภูพานิช. “แรงจูงใจในการเข้าเรียนการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษา
 ตอนต้นของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดราชบุรี.” วิทยานิพนธ์
 ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2539.
- อัญชลี จันทร์มณี. “ศึกษาสภาพการจัดเรียนการสอนวิชาชีพนานาชาติในเรือนจำกลางนครปฐม.”
 วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษา-
 ต่อเนื่อง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.

ภาษาอังกฤษ

- Boshier, Roger W. Research in Education. Englewood Cliffs, N.J: Prentice-Hall, 1959
- Beach , Dale S. Personal Management People at work. New York : Harcourt Brace and World co. , 1965.
- Clay, Jean. Chambers English Dictionary. London : Bunny Suffolk, 1988.
- Darkenwald, Gordon G, and Sharan B. Merriam. Adult Education: Foundation of Practice.
 New York: Harper & Row Publishers, 1882.
- Houle, Cyril O. The inquiring Mind. Madison: University of Wisconsin Press, 1961.
- Knowles, M.S. The Adult Learner: A Neglected Species. 2nd ed. Houston: Gulf Publishing
 Co, 1978.
- Maslow, A.H. Motivation and Personality. New York: Harper and Brothers, 1970
- Morstain, Barry R. and John C. Smart. “Reasons for Participation in Adult Education Courses :
 A Multivariate Analysis of Group Differences.” Adult Education 24 , 2 (1974) :83-98.
- Oxford University. The Oxford English Dictionary. 5Vols. 2nd ed. Oxford: Oxford University press, 1990.
- Vroom, Victor H. Management and Motivation. Har Mondworth: Penguin Bock Ltd, 1970.
- Yamane, Taro. Statistics An Introductory Analysis. 2nd ed. New York: Harper and Row, 1967.

มหาวิทยาลัยศิลปากร ภาคผนวก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สงวนลิขสิทธิ์

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การเปรียบเทียบความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงในการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ เป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงในการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทร ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. แบบสอบถามมี 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่จะได้รับการสมัครเข้าฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ จำนวน 38 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามชนิดปลายเปิด เพื่อแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่จะได้รับการสมัครเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทร จำนวน 2 ข้อ

3. คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัย เพื่อนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ไปปรับปรุงในการรับสมัครนักเรียนและการจัดฝึกอบรมต่อไป คำตอบของท่านจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ และไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่าน ตอบแบบสอบถามนี้ ตามความเป็นจริงทุกข้อคำถามทั้งนี้เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูลและขอเจริญพรขอบคุณ ณ โอกาสนี้

นายบุญฤทธิ์ นิมพิมล

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์และการศึกษาต่อเนื่อง

ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่อง ตามความเป็นจริง

1. เพศ 1) ชาย 2) หญิง
2. อายุ 1) 15 - 24 ปี 2) 25 - 34 ปี
 3) 35- 44 ปี 4) 45 ปีขึ้นไป
3. ความทุพพลภาพ
 1) ร่างกายปกติ 2) ร่างกายพิการ
4. สถานภาพสมรส
 1) โสด 2) สมรส
 3) หย่าร้าง 4) อื่น ๆ ระบุ
5. อาชีพของบิดามารดา
 1) รับราชการ 2) รัฐวิสาหกิจ 3) เกษตรกรรม
 4) ค้าขาย 5) อื่น ๆ ระบุ.....
6. อาชีพเดิมของท่าน
 1) อาชีพส่วนตัว 2) ช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ
 3) ว่างงาน 4) อื่น ๆ ระบุ
7. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของท่านในปัจจุบัน
 1) ต่ำกว่า 5,000 บาท 2) 5,001 – 10,000 บาท
 3) 10,001 – 15,000 บาท 4) 15,001 บาทขึ้นไป
8. รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของท่านในปัจจุบัน
 1) ต่ำกว่า 3,000 บาท 2) 3,001 – 4,500 บาท
 3) 4,501 บาทขึ้นไป
9. สาขาวิชาชีพที่ท่านฝึกอบรม โปรดระบุ.....
10. ท่านเข้ารับการศึกษาเป็นระยะเวลา
 1) วันที่เริ่มรับการฝึกอบรม/...../.....
 2) วันที่จบหลักสูตรการฝึกอบรม/...../.....

ความต้องการได้รับการยกย่อง มีเกียรติยศ ชื่อเสียง	ความคาดหวัง					สภาพความเป็นจริง				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
29. งานฝีมือของท่านมักจะได้รับชมรับจากเพื่อน ๆ.....
30. งานฝีมือของท่านได้รับการยกย่องชื่นชมจากครูฝึก.....
31. งานฝีมือของท่านมักได้รับเกียรติให้เป็นตัวอย่างแก่เพื่อน ๆ.....
32. งานฝีมือของท่านเป็นที่สนใจของผู้คนที่พบเห็น.....
33. งานฝีมือของท่านสามารถทำรายได้อยู่เสมอ.....
34. ท่านได้รับการยกย่องจากกลุ่มเพื่อน ๆ
35. ท่านได้รับการยกย่องจากครูฝึกให้เป็นปรากฏแก่เพื่อน ๆ
36. ท่านได้รับการยกย่องจากสถาบันฝึกอบรม.....
37. ท่านสามารถตอบข้อสงสัยของเพื่อนระหว่างฝึกอบรมได้.....
38. ผลงานของท่านได้รับรองมาตรฐานให้วางจำหน่ายในศูนย์ ฯ.....

ตอนที่ 3 แบบสอบถามชนิดปลายเปิด ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่จะได้รับจากการสมัครเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทร ฯ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

คำชี้แจง : ให้ท่านเขียนแสดงความคิดเห็นของท่านตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ความต้องการของท่านที่เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทร ฯ

.....

2. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ในอีก 2 เดือนข้างหน้า

ชื่อ.....นามสกุล.....

ที่อยู่ บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนน

ตำบล

จังหวัด

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การเปรียบเทียบความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงในการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพใน
ศูนย์ศิลปาชีพบางไทรในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ เป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงในการ
เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทร ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. แบบสอบถามมี 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการนำวิชาชีพไปใช้ หลังจากที่ได้จบหลักสูตรการ
ฝึกอบรมจากศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ ไปแล้ว ท่านได้นำความรู้ ความสามารถ ทักษะของตัวท่านไปใช้
อย่างไรบ้าง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามชนิดปลายเปิด เพื่อแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะ
เกี่ยวกับความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่จะได้รับจากการสมัครเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์
ศิลปาชีพบางไทรฯ จำนวน 2 ข้อ

3. คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัย เพื่อนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ไป
ปรับปรุงในการรับสมัครนักเรียนและการจัดฝึกอบรมต่อไป คำตอบของท่านจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ
และไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่าน ตอบแบบสอบถามนี้ ตามความ
เป็นจริงทุกข้อคำถามทั้งนี้เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูลและขอเจริญพรขอบคุณ ณ โอกาสนี้

นายบุญฤทธิ์ ฉิมพิมล

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง

ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่อง ตามความเป็นจริง

1. เพศ 1)ชาย 2) หญิง
2. อายุ 1) 15 - 24 ปี 2) 25 - 34 ปี
 3) 35- 44 ปี 4) 45 ปีขึ้นไป
3. ความทุกข์พลภาพ
 1) ร่างกายปกติ 2) ร่างกายพิการ
4. สถานภาพสมรส
 1) โสด 2) สมรส
 3) หย่าร้าง 4)อื่น ๆ ระบุ
5. อาชีพของบิดามารดา
 1) รับราชการ 2) รัฐวิสาหกิจ 3) เกษตรกรรม
 4) ค้าขาย 5) อื่น ๆ ระบุ.....
6. อาชีพเดิมของท่าน
 1) อาชีพส่วนตัว 2) ช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ
 3) ว่างงาน 4) อื่น ๆ ระบุ
7. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของท่านในปัจจุบัน
 1) ต่ำกว่า 5,000 บาท 2) 5,001 – 10,000 บาท
 3) 10,001 – 15,000 บาท 4) 15,001 บาทขึ้นไป
8. รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของท่านในปัจจุบัน
 1) ต่ำกว่า 3,000 บาท 2) 3,001 – 4,500 บาท
 3) 4,501 บาทขึ้นไป
9. สาขาวิชาชีพที่ท่านฝึกอบรม
โปรดระบุ.....
10. ท่านเข้ารับการศึกษาเป็นระยะเวลา
 วันที่ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการนำผลการฝึกอบรมที่ศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ ไปใช้ในการประกอบอาชีพ หลังจากที่ท่านได้จบหลักสูตรการฝึกอบรมไปแล้ว ท่านได้นำความรู้ ความสามารถ ทักษะของตัวท่านไปใช้อย่างไรบ้าง

1. ฝึกอบรมต่อในระดับที่สูงขึ้นไป

สาขาวิชาชีพเดิม คือ.....ระดับ.....

เปลี่ยนสาขาวิชาชีพใหม่คือ เพราะว่า.....

2. ประกอบอาชีพส่วนตัว

อาชีพที่ทำอยู่ คือ.....

ผลประกอบการเป็นอย่างไร.....

3. พัฒนางานหรือตำแหน่งงานในสถานประกอบการให้ดีขึ้น

พัฒนางานในสถานประกอบการให้ดีขึ้นอย่างไรบ้าง.....

พัฒนาตำแหน่งงานในสถานประกอบการให้ดีขึ้นอย่างไรบ้าง.....

4. เปิดกิจการเป็นของตนเอง

กิจการที่ทำอยู่ คือ.....

ผลประกอบการเป็นอย่างไร.....

5. เพิ่มพูนรายได้มากกว่าเดิม

รายได้เพิ่มขึ้นอย่างไร.....

ขอความกรุณาเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อเพื่อนร่วมรุ่นที่จบไปแล้ว ที่กลับไปประกอบอาชีพหรือกลับบ้านเท่าที่ติดต่อได้

1. ชื่อ.....เบอร์โทร.....

2. ชื่อ.....เบอร์โทร.....

3. ชื่อ.....เบอร์โทร.....

4. ชื่อ.....เบอร์โทร.....

5. ชื่อ.....เบอร์โทร.....

ตอนที่ 3 แบบสอบถามโดยให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับผลของการนำวิชาชีพไปใช้และสิ่งที่เกิดขึ้นแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม หลังจากการจบหลักสูตรการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไปแล้ว 2 เดือน

คำชี้แจง : ให้ท่านเขียนแสดงความคิดเห็นของท่านตามหัวข้อต่อไปนี้

1. สิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากจบหลักสูตรการฝึกอบรมวิชาชีพในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ

.....

.....

.....

2. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

หมายเหตุ : เมื่อท่านตอบแบบสอบถามแล้ว กรุณาสอดใส่ซองที่แนบมานี้ ส่งกลับคืออย่างช้าที่สุด ภายในวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2548

ขอขอบพระคุณ ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบถาม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	นายบุญฤทธิ์ ฉิมพิมล
ที่อยู่	21 หมู่ 7 บ้านกำสน ตำบลป่าร่อน อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84160
ที่ทำงาน	โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดนิเวศธรรมประวัติ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13160 โทรศัพท์ 0-3526-2138, 0-3526-2791, 0-1315-0281
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2533	สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนบ้านกำสนประชาสรรค์ ตำบลป่าร่อน อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
พ.ศ. 2536	สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา วัดนิเวศธรรมประวัติ ตำบลบ้านเลน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
พ.ศ. 2539	สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา วัดนิเวศธรรมประวัติ ตำบลบ้านเลน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
พ.ศ. 2543	สำเร็จการศึกษาปริญญาสาสนศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกพุทธศาสตร์ (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏ ราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย นครปฐม
พ.ศ. 2544	เข้าศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขต พระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2541	สอนพระพุทธศาสนาที่โรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง เขตบางแค กรุงเทพฯ และวัดสว่างอารมณ์ อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2542	เป็นวิทยากรเข้าค่ายพุทธบุตรที่พุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2543	ครูสอน และ ผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายทะเบียนและวัดผล โรงเรียน
- ปัจจุบัน	พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดนิเวศธรรมประวัติ ตำบลบ้านเลน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา